This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

UNIVERSITY OF WISCONSIN MADISON
LIBRARY

Library
of the
University of Wisconsin

BEQUEST OF
JULIUS EMIL OLSON
1869- -1944
PROFESSOR OF SCANDINAVIAN
1894- -1930

Julius O. Olson
1888.

EGIL SKALLE-GRIMSSONS SAGA

Egil Skalle-Grimssons Saga

FRÅN FORNISLÄNDSKAN

AF

A. U. Bååth.

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG

UNIVERSITY OF WISCONSIN MADISON
LIBRARY

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1883.

A
799

623471 60

FÖRORD.

Härmed fortsättas »Isländska sagor i svensk bearbetning». Början gjordes för några år till baka med *Nials saga;* dock kunde man med skäl ha satt Egil Skalle-Grimssons som den första i raden. Den låter oss följa det mäktiga skådespelet af de norske storböndernes frihetsstrid emot Harald hårfagre. Den förtäljer oss, hur desse lämnade sitt land för att i nya bygder på det fjärran Island bevara oberoendet, och den visar till sist äfven fram forntidsskepnader, de där kunna anses som typer; deras drag blicka oss senare öfver alt till mötes ur den isländska fristatens lif.

Sagans hufvudperson Egil födes på Island som arftagare ej blott af sin ätts odal i Norge utan ock af dess hat och hämdlust, af dess minnen om de konflikter med Norges envåldskonung, som förf. skildrar i sin sagas första del.

I drastiska drag förtäljer han sedan, hur den man löser sin uppgift, som i ett af sina kväden låter förstå, att han ej skulle rygga till baka för en kamp med en af gudarne. Det finnes näppeligen någon saga, hvilken så, som Egils, visar oss det personligt full-lödiga, af både fysiskt och andligt slag, ifrån nordens forntid; och när man följt hjälten från födelsen till döden, skall man lätt förstå, hur han kunde blifva, hvad han blef, stamfadren för en af Islands ädlaste och mäktigaste ätter, de s. k. myramännen.

Det är denna ätt, som räknar inom sig så mänge af sagornas stordådsmän, skalder och historieskrifvare, bland dem i främsta rummet Snorre Sturleson.

10247 Olsen Coll

De skildrade tilldragelserna falla — efter Guðbrand Vigfússon — mellan åren 851, Egils fader Skalle-Grims födelseår, och 1000, då kristendomen antogs på Island.

Sagan har i sin början endast Norge till skådeplats, sedan näjden kring Borgarfjärden i det västliga Island och äfven England. Myramännens fräjdade hufvudgård Borg, bygd af Skalle-Grim, omtalas sålunda i d:r Kålunds *Bidrag till en historisk- topografisk Beskrivelse af Island* s. 373:

»Borg ligger vackert vid en liten vik, Borgarvåg, som mot öster begränsas af ett tämligen stort, af hult beklädt näs; ned emot viken breda sig ifrån gården gröna slätter; den omgifves nämligen af tunet både i norr och söder..... Omedelbart väster om gården flyter en liten bäck, *Borgarlækr*, ut i viken. Vid ebbtid är denna torr och bäcken blott en smal ränna, men när flodvattnet kommit, kunna isländska skepp segla upp och landa vid själfva tunet. Ofvanför gården reser sig klippan — »borg» — efter hvilken den har sitt namn. Denna är en af de vanliga kastellformiga bergsklintarne, långdragen och tämligen omfångsrik och ofvan gräsbevuxen; den höjer sig terasslik, med sin öfre del brant uppstigande. Därifrån har man en vid och vacker utsigt öfver de släta, med hult uppfylda sträckningarne hän emot fjällen i öster, väster och norr, öfver Borgarfjärden söder ut och näjderna hin sidan denna.»

Sagan anses författad i det trettonde århundradets första hälft, således före Nials saga. Så god rätt de fornisländske sagoförfattarne än ha haft att pryda verken med sina namn, ha de allra fleste dock underlåtit det; och man kunde med förf. af förordet till den sagans edition — Sagan af Agli Skallagrímssyni, Reykjavík 1856 — som ligger till grund för denna öfversättning, önska, att de namngifvit sig i sina böckers första linje, såsom Herodot och Tukydides det gjort. Det hade åtminstone sparat forskare de fåfänga försöken att få författarnamn till denna ty värr namnlösa literatur. De flesta

ättsagorna stå som stolta monument öfver sina författare, men inskriptionerna äro borta.

Af Egils saga äro tre fullständiga pärgamentshandskrifter i behåll, därjämte ägas fragment af tolf, af hvilka ett finnes i Stockholm. Några af dessa äro synnerligen gamla och höra till de älsta bevarade fragmenten af isländska ättsagohandskrifter; ett af dem anses stamma från omkr. 1240. När Nials saga undantages, når ingen ättsaga i handskrifternas mängd upp mot Egils, ett säkert bevis för dess popularitet på Island i äldre tider. Af pappershandskrifter gifves dess utom ett stort antal.[1]

Sagan är förtald med den bredd, dess komposition kräfver. I öfversättningen har ej häller mycket utelykts; endast en del af de omständliga och för sagorna egna meddelandena af genealogisk eller ortbeskrifvande art o. d. På ett par ställen har jag tillåtit mig att hopkedja berättelserna så, som de naturligast synts mig höra samman. Jag har om sider kommit till den öfvertygelsen, att en gammal isländsk saga må läsas sådan den är. Den är för god att framvisas i ett »njutbart» sammandrag.

Af värsen ha de allra flesta tagits med i öfversättningen. Egils lif är ock ett *helt* fornnordiskt skaldelif, och om än åtskilliga af visorna dels må anses oäkta, dels äro af afskrifvarne synbarligen försämrade, hafva de dock som oftast innerst ett så godt gry, att jag funnit deras öfversättande mödan värdt. Alla visorna har jag afklädt de konstiga omskrifningarna och blott sökt komma åt deras poetiska kärna. I de värs, som äro diktade i drottkvädets värsmått, har jag begagnat dess regler, hvad alliteration och tonhöjningar angår; dock har jag medgifvit mig friheten att rätt ofta låta värslinien ha flere stafvelser än de sex. *Sonartorrek* har jag redan haft färdig i rimmad, fri öfversättning — *Dikter, 1879* — och har jag tagit den med, som den en gång blifvit,

[1] Genom ett misstag angifvas i företalet till Nials saga Egilssagans pärg. handskr. vara 13 i stället för 15.

om ock önskligt varit, att den nu framkommit öfversatt på sitt ursprungliga värsslag.

Till sist uttalar jag mitt varmaste tack till min vän *Eirikur Jónsson,* som äfven vid denna sagas öfversättande räkt mig en hjälpsam, aldrig tröttnande hand. Äfven tackar jag mycket Cand. mag. *Guðmundur Þorláksson* för värdefulla upplysningar.

Köpenhamn i oktober 1883.

A. U. BÅÅTH.

I.

Bonden Kväll-Ulf och hans söner.

I Fjärdafylke i Norge bodde en man, som het Ulf. Han var systerson till Hallbjörn halftroll på Ramnesta, Ketil häings fader.

Han var så stor och stark, att vid den tiden funnos ej hans jämlikar i landet. I unga åren låg han i viking och härnad.

Hans stallbroder var Kåre från Bärdla, en ansedd man, väldig i styrka och mod och därtill bärsärk. Han och Ulf hade på vikingstågen alt i samägo, och mellan dem var den varmaste vänskap.

När de från härnaden åter vände hem, drog Kåre till sin gård Bärdla, där han hade stora rikedomar.

Hans tvänne söner heto Övind lambe och Ölve nufva, och hans dotter het Salborg. Hon var en kärnkvinna och mycket vän.

Henne fick Ulf.

Därpå drog ock han till sina gårdar.

Ulf var rik både på jordagods och lösören.

Han fick som sine förfäder ländermans rätt och vardt en mäktig man.

Han var driftig i gårdarnes skötsel. Det var hans sed att bittida stiga upp och gå om kring för att tillse sitt folks syslor, besöka smedjorna eller öfverse boska-

pen och åkrarne. Stundom var han ock stadd i tal med dem, som kommo att hämta råd af honom, och det var goda råd, han visste gifva, ty han var mäkta klok.

Men hvar dag, när det kvällades, blef han så argsint, att ej mången vågade tilltala honom. Om aftnarne vardt han ock sömnsjuk, och därtill menade man, att han mäktade skifta hamn.

Så fick han namnet Kväll-Ulf.

Han hade två söner. Den älste het Torolf, den yngste Grim.

Då de vuxo till, vordo de bägge store och starke, som deras fader var.

Torolf var en vacker och dugande man, lik sina mödernefränder, glad åt all gamman, gifmild, driftig och en stor köpman. Han var vänsäll, hvart han kom.

Grim var ful och svart, lik sin fader både till anletsdrag och skaplynne. Han var en god landthushållare, händig i trä och järn och en utmärkt smed. Om vintrarne for han ofta, följd af sine huskarlar, med sin skuta ut på sillfiske.

När Torolf nått tjugo år, gjorde han sig redo att draga ut på härtåg. Af Kväll-Ulf fick han ett långskepp, och Bärdla-Kåres söner Övind och Ölve rustade sig att följa honom på färden. Mycket folk hade de och eget långskepp.

Några somrar lågo de i viking, vunno sig gods och skiftade rika byten, men om vintrarne voro de hemma hos sine fäder.

Torolf hade hem många kostbarheter, dem han bragte sin fader och moder.

I de tiderna kom man lätt till både gods och heder.

Kväll-Ulf var då en ålderstigen man, och hans söner voro i sina bästa år.

Vid ett offergille i Gölar såg Ölve nufva en höst Solveg den fagra, dotter af Atle jarl den smärte, och

han fick tycke för henne. Sedan giljade han, men hennes fader fann giftet ej värdigt nog och ville ej gifva honom mön. Då gjorde Ölve många älskogskväden, och så starkt låg hans hug åt Solveg, att han hörde upp med härfärderna.

Torolf och Övind lambe lågo då ensamme i viking.

2.

Konung Harald Hårfagre.

Harald, Halfdan svartes son, hade tagit arf efter sin fader.

Han hade gifvit det löftet att ej klippa eller kamma sitt hår, förr än han vore envåldskonung öfver Norge. Därför kallades han Harald lufva.

Först kämpade han mot de konungar, som voro honom närmast, samt segrade öfver dem, och äro härom långa sägner.

Sedan lade han under sig Upplanden och drog till Trondhem, men här fick han hålla många slag, innan han vardt envåldsherre öfver Trondalagen.

Så hade han i sinnet att tåga norr ut mot Nömdalskonungarne, bröderne Härlög och Rollög. Men när de sporde det, gick Härlög med elfva man in i den hög, de bygt på i tre år. Nu stängdes högen. Men Rollög lade med hast ned sin konungsvärdighet, tog jarlsnamn, gaf sig i konung Haralds våld och lämnade honom riket.

Så vardt Harald herre öfver Nömdalen och Hålågaland. Han satte män att här vårda sitt välde.

Från Trondhem bröt han upp med en skeppshär och drog söder ut mot Möre. Där stred han med konung Huntjof och segrade. Huntjof föll. Harald slog under sig Nordmöre och Römsdal.

Men Sölve klofve, Huntjofs son, hade kommit undan. Han for till konung Arnvid i Södermöre och bad honom om hjälp. Sölve sade då:

»Då denna nöd kommit öfver oss, skall det ej dröja länge, innan den når eder, ty jag tror Harald snart vara här, efter det han kufvat och gjort till trälar alle män, han velat, i Nordmöre och Römsdal. I som vi varden tvungne att värja gods och frihet och bruka till det hvar man, som brukbar är, och lofvar jag att samman med mitt folk då ock gå mot detta öfvervåld och denna orätt. I annat fall torden I göra som Nömdalsboarne gjorde: de gingo själfvilligt under oket och vordo Haralds trälar. Det syntes min fader en seger — att dö med ära i sitt konungsdöme, hällre än att på gamle dagar varda annan konungs undersåte. Jag tänker, att du månde mena det samma, och så må ock alle andre, som äga makt och mandom och vilje att hålla på sin rätt.»

För slikt tal tog konungen sitt fasta beslut att samla folk och värja land.

Han och Sölve ingingo förbund och sände bud till konung Ödbjörn i Fjärdafylke, att han måtte sluta sig till dem.

När sändemännen kommo till Ödbjörn med detta budskap, gick han i råd med sine vänner, och alle rådde honom till att draga en här samman och fara till Möre, såsom budskapet lydde.

Ödbjörn lät härpilen gå till uppbåd kring alt sitt rike. Till de mäktigaste bönderne sände han bud och böd dem till sig.

När sändemännen kommo till Kväll-Ulf och sade

honom sitt ärende och konung Ödbjörns vilje, att han komme till honom med alla sine huskarlar, var svaret:

»Jag torde synas konungen skyldig att göra honom följe, när han ärnar värja eget land, och det härjas i Fjärdafylke. Men till fullo tror jag mig vara fri från att draga norr ut till Möre för att där slås och hägna land. Hafven I, när I träffen eder konung, att kortfattadt mäla, det Kväll-Ulf skall sitta hemma, medan de andre rusta sig. Ej skall han draga samman en enda flock, ej häller fara hemifrån på den färd, som går till slag mot Harald lufva, ty han menar, att den kungen bär på en mäktig last af lycka, när vår konung ej har en hand full.»

Kväll-Ulf satt lugnt hemma.

Ödbjörn drog med det folk, han fick med sig, norr ut till Möre. Där stod en hård strid med stort manfall, och konungarne Arnvid och Ödbjörn föllo.

Men Sölve kom ock denna gång undan och vardt en väldig viking, den där ofta gjorde konung Haralds rike stor skada.

Så vardt Harald herre öfver Södermöre.

Samma höst gjorde Atle jarl den smärtes söner hemgång hos Ölve nufva i akt att dräpa honom. Deras följe var så stort, att motstånd var honom icke möjligt, och blott med flykt kom han undan.

Han for norr ut till Möre, träffade där konung Harald, gick i hans tjänst och kom i stor gunst hos honom. Han var sedan länge med honom och vardt hans skald.

Hans fader Bärdla-Kåre drog ock till Harald och gaf sig till hans man.

Äfven Fjärdafylke lade konungen under sig och satte jarl öfver landet.

I de fylken, som så voro nyss komna under hans välde, såg han strängt upp med ländermän och mäktige

bönder och alle dem, han kunde vänta någon resning af. Han lät en hvar välja ett af de två: träda i hans tjänst eller ock draga bort ur landet. Valdes intet, fick man fresta värre vilkor: några läto lifvet, andre stympades till händer eller fötter.

Han slog i hvarje fylke under sig alt odal och alt land, bygdt eller obygdt, så ock hafvet och sjöarna. Skulle alle bönder skatta åt honom för jorden; och alle de, som rödde skogar, sjödo salt eller drefvo fiske och jagt voro honom skyldige del af driften.

För detta tvångsmål flydde många bort ur landet, och vida om kring bebygdes då öde ängder.

I den tiden fann man Island.

3.

Konung Harald sänder bud till Kväll-Ulf.

Harald låg med sin här i Fjärdafylke.

Han sände rundt om i landet bud till dem, som ej tillförne kommit honom i möte, och med hvilke han menade sig ha något ouppgjordt.

Hans sändemän kommo till Kväll-Ulf och togos väl emot. De förde fram sitt ärende och sade, att konungens vilje vore, att Kväll-Ulf droge till honom.

»Han har», sade de, »nys om, att du är en gäf och storättad man. God utsigt har du att af honom få riklig ära, ty han åtrår starkt att hafva kring sig dem, han spörjer vara framom andre i kraft och käckhet.»

Kväll-Ulf svarade, att han nu vore en gammal man, som ej längre dugde till att vara på härfärder till lands eller sjös.

»Nu skall jag sitta hemma», sade han, »och låta bli att tjäna konungar.»

»Låt då din son fara», genmälte sändebudet. »Han är storvuxen och synes vara en lofvande kämpe. Konungen skall göra honom till länderman, om han vill gå i hans tjänst.»

»Ej vill jag», svarade Grim, »göras till länderman, medan min fader lefver, ty så länge skall blott han vara min öfverherre.»

Sändebuden gåfvo sig bort.

När de för konungen framfört Kväll-Ulfs svar, vardt han vred och sade helt kort, att de där måtte vara några storkaxar, samt undrade, hvad de i öfrigt kunde hafva i sinne.

Ölve nufva stod där nära. Han bad konungen ej vredgas.

»Jag skall fara till Kväll-Ulf», sade han, »och han skall alt ej hafva något emot att fara till eder, så snart han vet, att I finnen det vara af vigt.»

Ölve drog hän till Kväll-Ulf, förtalde honom konungens vrede och menade, att det ej ginge väl, om ej han eller Grim gåfve sig till kungen. Han tillade, att denne ej skulle spara på hedersbevisningar, om de blott ville hylla honom. Och han sade, som sant var, mycket om konungens godsinthet mot sine män, både hvad gåfvor och heder angick.

»Min aning är», var Kväll-Ulfs svar, »att hvarken mig eller mine söner varder gifvet att hämta lycka hos denne konung, och jag skall ej fara till honom. Men om Torolf kommer hem i sommar, varder det nog lätt att få honom till denna färd och till konungsman. Säg kungen, att jag skall vara hans vän, och alle dem, som

rätta sig efter mina ord, skall jag förmå att hålla på vänskapen med honom. Jag skall ock å denne konungs vägnar, såsom jag gjort å de förres, nu och framdeles sköta om fylkets styrelse och alla påbud, i fall han vill, att så skall ske — och jag skall sedan se, hur det går med vår sämja.»

Ölve for åter till konungen och sade honom, att Kväll-Ulf skulle sända honom sin son, samt tillfogade, att den af sönerne, som nu icke vore hemma, bäst lämpade sig för hans tjänst.

Harald lät sig nöja med detta och drog norr ut till Trondhem.

4.

Kväll-Ulfs och Torolfs samtal.

Om hösten kommo Torolf Kväll-Ulfsson och Ölve lambe hem från vikingsfärderna.

Torolf drog till sin fader. De gingo till tals med hvarandra. Han sporde, hvad de män haft för ärende, som Harald dit sändt.

Kväll-Ulf svarade, att det gått ut på att få honom eller en af hans söner till konungsman.

»Hvad svarade du?» sporde Torolf.

»Jag svarade, hvad jag menade», genmälte Kväll-Ulf, »att jag aldrig skulle gå i tjänst hos Harald konung, och finge jag råda, skullen I båda det ej häller. Jag håller före, att vi från den kungen ha förlust af lif att vänta.»

»Helt annorlunda anar det mig», sade Torolf, »ty jag tror mig af honom få den yppersta ära, och fast är

min föresats att draga till honom och varda hans man. Jag har sport som sant, att i hans hird stå blott utvalde kämpar. Synes mig därför värdt all åtrå att få komma med i det laget, så vida man vill taga emot mig. De männen äro hållne för vida mer än alla andre här i landet. Om konungen är mig sagdt, att han är mot sine män med gåfvor den frikostigaste och ej mindre god i att främja dem till heder och makt, som synas honom förtjäna det. Men med alle dem, som vilja vända honom ryggen och ej med vänskap göra honom blid, har jag sport det vara förbi: somlige flykta ur landet; andre göra sig till legodrängar. Underligt finner jag det, att en man, så klok och lysten efter ära som du, fader, ej med tack vill taga emot den heder, konungen budit dig. Och när du menar dig kunna åt oss förutse ofärd och fiendskap af denne konung — hvi drog du då ej till strids mot honom med den furste, hvars handgångne man du förr var? Nu tyckes mig ovärdigast att hvarken vara hans vän eller ovän.»

»Förr en gång gick det så», svarade Kväll-Ulf, »som mig anade: ut på segerfärd gaf sig ingen af dem, som drogo norr ut till slag mot Harald lufva i Möre. Sammalunda skall det sannas, att Harald månde vålla mine fränder mycken skada. Likväl vill du nu, Torolf, handla efter eget tycke. Icke rädes jag för, att du icke i lag med Haralds hirdmän skall aktas så god som de bäste i alla mandomsprof, men vakta dig för öfvermod och strid icke med män, som äro mäktigare än du, ty i slik kamp skall du ändock icke väja.»

Då Torolf var färdig att fara, följde Kväll-Ulf honom ned till skeppet, famntog honom och böd honom godt farväl samt önskade, att de åter med lycka måtte mötas.

5.

Hilderids söner.

På gården Torg i Hålågaland bodde en man, som het Bjärgolf.

Han var länderman, mäktig och rik, en halfjätte i styrka, växt och härkomst.

Han hade en son, som het Brynjolf, lik sin fader.

Bjärgolf var vid denna tid gammal, hans husfru var död, och han hade lämnat vården om gods och bo åt sin son. Han hade sökt honom ett gifte, och sonen fick Hälga, dotter af Ketil häing från Ramnesta.

Deras son het Bård. Han vardt tidigt stor, fager i dragen och en god idrottsman.

På Torg var en höst ett stort gille. Själfve voro fader och son där de ypperste. Om kvällarne drogs, som den tidens sed var, lott om, hvilke skulle dricka tvemänning samman. Vid gillet var en man, som het Högne. Han ägde gården Läka, var mäkta rik och den vackraste man att se, klok men lågättad. Han hade själf bragt sig upp. Hans dotter het Hilderid, mycket vän. Lotten lät henne sitta hos gamle Bjärgolf. De talade om mång ting samman den kvällen. Mön syntes honom fager. Kort efter bröt man upp.

Samma höst drog gamle Bjärgolf med egen skuta och trettio man hemifrån. Han landade vid Läka. Tjugo man gingo upp till gården, tio vaktade skeppet. Bonden Högne gick honom i möte, välkomnade honom och bad honom stanna där med sitt följe. Han tog emot bjudningen, och de gingo in i stugan. När de lagt rustning och öfverkappor, lät Högne bära in skaftkar och

ädelt öl. Hilderid, bondens dotter, böd kring drycken åt gästerna. Bjärgolf kallade till sig Högne bonde och sade:

»Mitt ärende hit är, att jag vill, det din dotter skall fara hem med mig, och skall jag nu utan omvägar hålla bröllop.»

Högne såg sig ej annat råd än att låta alt gå, som Bjärgolf ville. Han köpte mön för ett öre i gull, och de gingo i bädd sàmman. Hilderid for hem med Bjärgolf till Torg. Brynjolf, hans son, visade sig missnöjd med detta handlingssätt.

Hilderid födde två söner. Den ene het Hårek, den andre Rörek.

Sedan dog Bjärgolf. Så fort han var höglagd, lät sonen Brynjolf Hilderid draga bort med sönerne. Hon förde dem till sin fader i Läka, och där fostrades de upp. De vordo vackre, småvuxne, vettige och like sin moders fränder.

De kallades Hilderids söner.

Brynjolf tog sig ej af dem, och intet lät han dem få af fädernearfvet.

Hilderid var sin fader Högnes arfvinge: efter honom fingo hon och sönerne gods. De bodde på Läka och sutto i stort välstånd.

Hilderids söner voro jämnårige med Bård, Brynjolfs son.

Brynjolf och hans fader Bjärgolf hade länge farit finnfärd och hämtat finnskatt. Norr ut i Hålågaland ligger fjärden Väsla. I den är en ö, som heter Ålöst, en stor och god ö. Här står en gård Sandnäs, där en man bodde, som het Sigurd. Han var den rikaste mannen där norr ut. Hans dotter het Sigrid. Hon var det bästa giftet i Hålågaland, och var sin faders enda barn och arfvinge.

Bård Brynjolfsson drog hemifrån med en skuta och

trettio man. Han for norr ut till Ålöst och gästade Sigurd på Sandnäs. Han giljade till Sigrid. Det togs väl upp, och svaret var gynsamt. Slutet vardt, att mön lofvades Bård Brynjolfsson. Bröllopet skulle hållas sommaren därpå, och Bård skulle på Sandnäs hämta bruden.

6.

Bård och Torolf.

Konung Harald hade denna sommar sändt bud till de mäktigaste bönderne i Hålågaland och stämt till sig dem, som ännu ej självmant kommit till honom.

Brynjolf och hans son Bård bestämde sig för den färden. De drogo om hösten söder ut till Trondhem och träffade konungen. Han tog huldt emot dem och gjorde Brynjolf till sin länderman. Han gaf honom stora ingälder förutom dem, han redan hade, lämnade i hans händer finnfärden, skattekrafvet i fjällbygden och handeln med finnarne. Brynjolf vände åter hem, men Bård stannade kvar och vardt konungens hirdman.

Af alle hirdmän aktade konungen högst sine skalder. De hade plats gent emot honom i det andra högsätet. Öfverst satt Ödun illskälda. Där näst satt Torbjörn hornklofve och närmast honom Ölve nufva. Vid hans sida fick Bård säte. Han vardt här kallad Bård hvite eller starke; och han och Ölve höllo godt samman.

Samma höst kommo Torolf Kväll-Ulfsson och Övind lambe, Bärdla-Kåres son, till Trondhem. De visades med sitt följe hän till konungens gästsal. Där dröjde de, tils tiden tyktes dem inne att träda fram för Ha-

rald. Ölve nufva och Bärdla-Kåre ledsagade dem. De hälsade konungen, och Ölve talade:

»Hit är kommen Kväll-Ulfs son, den jag i somras sade eder han skulle till er sända; torde nu hans löften tyckas eder fasta. I sen säkra tecken på, att han till fullo vill vara eder vän, när han hit till eder tjänst sänder den man i höfdingsskepnad, I här själfve kunnen se. Kväll-Ulfs och alles vår bön är, att I hedersamt tagen emot Torolf och höjen honom högt i ära hos eder.»

Konungen svarade blidt:

»Så skall ske, i fall jag hos Torolf pröfvar den mandom, hans anlete röjer.»

Torolf trädde så i konungens tjänst och togs upp i hirden.

Men Bärdla-Kåre och sonen Övind lambe drogo åter söder ut på Torolfs skepp. De foro hem till sina gårdar.

Konung Harald visade Torolf plats mellan Ölve nufva och Bård hvite. Mellan dem tre vardt det bästa stallbroderskap. Om Bård och Torolf gick talet, att de voro jämgode i vänhet, växt, styrka och alla idrotter, och bägge voro de högt i konungens gunst.

När våren gått, fick Bård orlof att fara norr ut och hålla det bröllop, som förre sommaren gjorts aftal om. Torolf följde honom, och rikligt var bröllopsgillet på Sandnäs.

Då de kommit åter till hirden, dog vid vintertiden Bårds fader Brynjolf. Af konungen gjordes då Bård till länderman efter honom och fick alla hans ingälder. Han for hem till sina gårdar och vardt hastigt en stor höfding.

Men Hilderids söner fingo nu som förr intet af arfvet.

7.

Torolf tager arf efter Bård.

Konung Harald påböd stor ledung, drog samman en skeppshär och stämde till sig folk rundt om ur landet. Han for från Trondhem och styrde söder ut, ty han hade sport, att en väldig här hade hopat sig från Agder, Rogaland, Hördaland samt andra fylken, och att skaror samlades både från inre landet och från Viken i öster. Många stormän hade kommit samman i akt att värna landet mot honom.

Med stor här och hirden om bord drog han söder ut. I framstammen af skeppet voro Torolf Kväll-Ulfsson, Bård hvite, Ölve nufva och Övind lambe. Främst stodo där Haralds bärsärkar.

Man möttes söder ut i Hafversfjärden i Rogaland.

Här stod det största slag, konung Harald haft, och stort var manfallet i båda härarne. Konungen lade sitt skepp främst, där striden var strängast, och den lyktades så, att han fick segren.

Där föll Agders konung Tore haklång och Kjötve rike flydde med alt det folk, som stod åter, utom det, som efter kampen gaf sig i konung Haralds våld.

När konungens här synats, voro många fallne och många hårdt sårade. Torolf hade fått svåra sår. Och Bård ännu värre. Och ingen var osårad af dem, som haft plats framom masten å konungskeppet utom de tolf bärsärkarne, dem järn icke bet på.

Konungen lät förbinda sine mäns sår, tackade dem för visad mandom, delade ut skänker och därtill störst ros åt dem, som däraf syntes honom förtjänte. Han

gaf löfte om höjd värdighet och nämde därvid skeppshöfdingarne och sina egne stamboar samt andre, som stridt i fören.

Detta var konung Haralds sista strid inom lands, och efter den gjordes honom intet motstånd mera. Alt landet lade han sedan under sig.

Han lät sköta om de sårade männen och reda till de fallnes likfärd efter den tidens sed.

Torolf och Bård lågo för sina sår. Den förres började till slut att helas, men Bårds visade sig dödliga. Han lät kalla konungen till sig och sade honom:

»Om så varder, att jag af dessa sår får min bane, vill jag bedja eder, att I låten mig själf råda för mitt arf.»

Då konungen jakat, fortfor han:

»Alt mitt arf vill jag att min stallbroder och frände Torolf tager emot — både land och lösören. Honom vill jag ock gifva min husfru och min son till uppfostran, ty på honom litar jag mest af alla.»

Så stadfäste han detta efter lag med konungens samtycke.

Sedan dog Bård till sorg för månge, och Torolf gjordes till länderman efter honom och fick af konungen de ingälder, stallbrodren haft, jämte rätt att göra färden till Finnmarken.

Och som det var konungens vilje och Bårds bön, fick Torolf till äkta Sigrid från Sandnäs och med henne alt arfvet efter Bård. Bröllopet stod ståtligt på Torg.

Snart visade sig, att Torolf var en gifmild man och gäf höfding. Han hade kring sig ett mäktigt följe, och inom kort tarfvades stora utgifter och stora förråd. Äringen var då god, och lätt gick det att skaffa, hvad behöfdes.

Denna vinter dog Sigurd på Sandnäs, och Torolf tog alt arfvet efter honom. Mycket stort var det.

Hilderids söner foro till Torolf och kommo fram

med det kraf, de menade sig ha rätt att göra på arfvet efter fadren Bjärgolf. Torolf gaf till svar:

»Som jag kände Brynjolf och än bättre Bård, voro de så högsinte män, att de skulle hafva gifvit eder af Bjärgolfs arf det, de visste I haden rätt till. Stod jag nära den gång, I yppaden samma kraf för Bård, och förekom det mig, som om han ej kunde finna edert mål befogadt, ty han kallade eder ju frillosöner.»

Hårek sade, att de kunde skaffa vittnen på, det deras moder blifvit med fästegåfva köpt.

»Det är nog sant», fortsatte han, »att vi ej först kommo fram med vårt kraf till Brynjolf, vår broder. Här kunde vi taga hänsyn till den nära frändskapen, men af Bård väntade vi oss all upprättelse. Ej häller här trängde vi länge på. Men nu är detta arf kommet under oss oskyld man, och kunna vi nu ej helt tiga vid vår förlust, fastän hända kan, att nu som förr öfvermakten så råder, att vi häller ej af dig få någon rätt, och du ej vill höra de vitnen, vi hafva på, att vi äro till arfvet borne.»

Torolf svarade häftigt:

»Det menar jag eder dess mindre vara, som det förtalts mig, att eder moder vardt med våld tagen och som fånge förd till er faders hem.»

Härmed slöts samtalet.

8.

Torolfs finnfärd.

Torolf gjorde om vintren sin färd upp till fjällbygden, och följde honom ej färre än nittio man. Förut hade det varit vanligt, att konungens syslomän dragit till Finnmarken med blott trettio mans följe och stundom färre.

Han hade handelsvaror med sig i mängd. Han stämde finnarne sig till mötes, tog skatt af dem och höll köpstämma med dem.

För det mesta gick alt för sig i mak och vänlighet, men stundom måste skräck till.

Torolf for vida kring i Finnmarken. När han kom öster ut på fjället, sporde han, att kylfingarne voro dit komne, drefvo köpenskap med finnarne och rånade här och där.

Torolf sände finnar ut att späja efter kylfingarne; själf for han efter för att nå dem och träffade trettio i en kåta. Han drap dem alle och fann sedan femton eller tjugo till. I alt dråpo de där nära hundra man. De togo kostliga ting i stor mängd och vände till baks om våren.

Torolf drog till Sandnäs och stannade hemma en god tid.

Han lät bygga ett stort långskepp och prydde det med ett drakhufvud, det han lät som fagrast sira.

Med det skeppet seglade han söder ut till Torg.

Han samlade här med driftighet till sig alla de förråd, som den tiden funnos i Hålågaland. Han hade sine män ute på sillfångst och annat fiske. På flera ställen var godt om säl och ägg. Alt slikt lät han

hämta till huset. Aldrig hade han hemma färre än hundra frigifne. Han var gifmild och frikostig och vann stormännens vänskap samt alle deras, som voro hans grannar.

Han vardt en mäktig man och lade sig starkt vinn om att väl rusta ut sina skepp och väpna sine män.

9.

Gästabudet hos Torolf.

Konung Harald drog denna sommar till Hålågaland och togs emot med gästabud både å sina egne gårdar och hos ländermän och mäktige bönder.

Torolf redde ock till gille och lade därpå stor kostnad. Det vardt fastställdt, när konungen skulle komma, och Torolf böd till sig mycket folk. Han hade som gäster de ypperste män, som i den landsänden funnos.

Konungen kom till gästabudet med nära tre hundrade män, men Torolf tog emot honom med fem hundra. En stor kornlada hade han prydt med bänkar och med sköldar rundt om väggarne och hade redt den till en dryckeshall, ty han ägde ingen sal så stor, att alt det folket kunde rymmas där inne.

Konungen satte sig i högsätet. Men när alle bänkats från öfverst till nederst, såg han sig i kring, rodnade och sade icke ett ord. Man menade sig märka, att han var vred.

Gillet var präktigt och undfägnaden i allo den bästa. Men konungens lynne var ej godt.

När han där gästat i tre nätter, som fastställdt var, gick Torolf den dag, han skulle fara, fram till honom

och bad, att de samman måtte gå ned till stranden. Konungen följde. Där låg vid land det drakskepp, Torolf låtit bygga, tältadt och fulltackladt. Han gaf konungen skeppet och bad honom rätt se, hvad hans värds mening varit: han hade samlat kring sig så mycket gillesfolk blott för att ära konungen, ej för att täfla med honom.

Konungen tog upp Torolfs ord väl och vardt åter blid och glad. Månge lade ock goda ord till och sade, som sant var, att gästabudet varit hedersamt och höfviskt och afskedsskänken dråplig, och hade konungen starkt stöd i slike män.

Så skildes de med öm vänskap. Harald hårfagre drog sedan söder ut och gästade, där gillen rustats till för honom.

10.

Hilderids söner.

Hilderids söner drogo till konungen och bödo honom hem till ett tre dagars gästabud. Han tog mot bjudningen. På fastställd tid kom han med sitt följe. Få voro gästerne, men gillet gick ypperligt, och konungen var mycket gladlynt. Hårek gaf sig i samspråk med honom och vände sitt tal så, att han till sist kom att spörja om de färder, konungen under sommaren gjort. Denne förtalde alt, det han spordes om, och sade, att alle fägnat honom väl — en hvar efter sin förmåga.

»Mycket», sade Hårek, »torde gästabudet i Torg ha stått framom de andra, ty dit hade mest folk samlats.»

Konungen jakade, och Hårek fortfor: »Slikt var att vänta, ty det gillet var ock hetsigast tillrustadt, och stor var eder lycka, konung, när det så vände sig, att I sluppen all lifsfara. Det visade sig — som man ock kunde mena — att I voren öfver höfvan klok och lyckosam, ty strax anaden I, att icke alt stod rätt till, när I sågen de väldiga skaror, som dragits samman kring eder. Och det är mig sagdt, att I städse läten alt edert folk vara i vapen och natt och dag haden om er säker vakt».

Konungen såg på honom och sade:

»Hvi talar du slikt, Hårek, och hvad kan du mer härom mäla?»

Han svarade:

»Gifven I mig lof, konung, att fritt säga min mening?»

»Fortfar», genmälte Harald.

»Jag menar», sade Hårek, »att det ej skulle smeka eder, herre konung, om I hörden hvar mans ord, när han hemma röjer sitt sinnes tankar om den träldom, hvari I läggen alt landets folk. Och är sanningen den, att till kamp mot eder brister det allmogen blott dristighet och förstyre. Men underligt är det ej, om slik man som Torolf menar sig vara något för mer än alla andre. Styrka fattas honom ej, icke häller vänhet, och han har kring sig en hird som en konung. Stora vore hans rikedomar, om han också blott rådde för eget gods, men större är det, som han hopar under sig från andre och gör till sitt. Hafven I ock försett honom med stora ingälder; och nu hade han gjort sig väl redo att mindre godt löna er. Ty sanningen skall sägas eder ohöljd: när det spordes, att I drogen norr ut till Hålågaland med så litet följe som det, I haden, trädde man här till hopa och lade råd om att draga samman en härsmakt och taga lifvet af er, konung, och af alt edert folk. För

det rådslaget var Torolf hufvudman, och fick han tillbud att varda konung öfver Hålågaland och Nömdalsboarnes fylke. Han for sedan ut och in längs alla fjärdar och kring alla öar och drog samman alle män och alla vapen, han kunde få. Snart hölls det icke doldt, att den hären skulle möta till kamp mot konung Harald. Dock är det lika sant, konung, att fastän eder styrka var ringare än bondemännens, förfäran for dem i brösten, så snart de fingo sigte på er, där I segladen fram. Då tog man det rådet att med blidhet gå eder i möte och bjuda eder till gästabud: när I där alle vorden druckne och lågen sänkte i sömn, skulle man falla öfver er med eld och vapen. Och som vitnesbörd för detta må, om jag sport rätt, det tjäna, att I ledsagadens till en kornlada, ty Torolf ville ej bränna upp sin nya och ståtligt bygda skåle. Än ett tecken på svek gafs: hvart hus var fyldt med vapen och härkläder. När de så ej mäktade få eder under sina illistiga anslag, togo de det beslut, som låg närmast till hands: de slogo bort alla planerna. Menar jag, att en hvar förmår hålla dessa rådslag tysta, ty ej mången, tror jag, vet sig saklös, i fall sanningen kommer fram. Nu råder jag eder till, konung, att I tagen Torolf till eder och låten honom hållas i er hird, bära ert märke och stå i framstammen af edert skepp: till detta är han af alle bäst fallen. Men om I viljen, att han alt framgent sitter som eder länderman, gifven honom då förläningar söder ut i Fjärdafylke. Där har han sine ättmän, och där kunnen I ha ögonen på, att han icke varder eder för mäktig. Men gifven tjänst här i Hålågaland åt hofsamme män, som med trohet skola gå eder till handa och här hafva slägt, och hvilkes fränder här tillförene haft samma värf som Torolf nu. Jag och min broder skola vara villige och redo till alt, som I viljen bruka oss till. Här hade vår fader länge konungsligt ämbete, och han skötte det väl.

Vanskligt är det eder, herre, att här få redlige styresmän, ty själf torden I sällan komma hit. Och för ringa är landets kraft, att I hit skullen draga med eder här — dock är det ej rådligt att oftare komma med litet följe, ty här äro månge icke att lita på».

Konungen vredgades högligen vid dessa ord, men hans tal var stillsamt, som jämt det var, när han sporde tidender, de där vägde något.

Han frågade, om Torolf nu sutte hemma i Torg. Hårek menade det vara föga troligt:

»Så slug är Torolf, att han väl vetat gå ur vägen för eder makt, herre, ty nog kunde han vänta, att icke alle skulle hålla dessa tidender lönliga, utan I, konung, om dem skullen få nys. For han norr ut till Sandnäs, så snart han sporde, att I voren på väg där norr ifrån».

Konungen talade föga med andre om, hvad han här fått höra, men det märktes, att han dock fäste tro till det. Han bröt sedan upp, och Hilderids söner ledde honom vördsamt ut med gåfvor. Han lofvade dem sin vänskap.

Bröderne gjorde sig ärende in i Nömdalen och stälde sin färd så, att de här och hvar råkade samman med konungen. Städse lyddes han välvilligt till, hvad de förtrodde honom.

II.

Finnskatten föres till konung Harald.

En af Torolfs hemmamän het Torgils gjallande och var af huskarlarne den, han mest aktade. Som stambo och märkesman hade Torgils följt honom i viking. Han var med i slaget i Hafversfjärden och förde där sin herres skepp. Han var stark och dristigare än de fleste. Konung Harald hade ock efter striden gifvit honom vänskänker och löfte om sin huldhet.

Torgils var förstyre för boet i Torg, när Torolf icke var hemma, och rådde med full myndighet för alt där. Så hade han fått i sin vård all den finnskatt, husbonden samkat på fjället, och bud att föra den till konungen, i fall Torolf själf ej komme hem till den tid, kungen droge där förbi söder ut.

Torgils rustade ett stort och godt lastskepp, bar om bord skatten, styrde med nära tjugo man söder ut efter konungen och fann honom inne i Nömdalen.

När han trädt inför Harald, bar han fram Torolfs hälsning och sade sitt ärende. Konungen såg på honom och gaf intet svar. Det kunde skönjas, att han var vred. Torgils vände sig om och gick och tänkte att sedan få lägligare tillfälle att tala vid konungen. Han sökte upp Ölve nufva och förtalde honom alt, som det skett, samt sporde, om han kände något till, hvad det hade att betyda.

»Icke vet jag det», sade han, »men så mycket har jag märkt, att konungen tiger, hvar gång Torolf nämnes, alt sedan vi gästade Hilderids söner; och därför anar det mig, att han blifvit belackad. Om Hilderids

söner vet jag, att de länge tala i enrum med konungen, och af deras ord kan lätt skönjas, att de äro Torolfs ovänner. Men snart skall jag af kungen själf få visshet».

Ölve gaf sig därpå till konung Harald och sade:

»Torgils gjallande, eder vän, är hit kommen med den skatt ifrån Finnmarken, som är eder; och är den vida större och varorna vida bättre än någonsin tillförene. Han är mån om att brådt vända åter. Var nu god, konung, gack hän och se på pälsverken, ty ingen har väl förr sett så goda.»

Konungen svarade ej; dock gick han hän, där skeppet låg. Torgils bar strax varorna i land och bredde ut dem för Harald. När han såg det vara sant, att skatten var mycket större och bättre än den förr varit, klarnade hans åsyn starkt, och Torgils kunde ge sig i tal med honom. Så bragte han honom som skänk af Torolf några bäfverskinn och än flere kostbarheter, som denne fått på fjället. Då vardt konungen glad och sporde om, hvad på Torolfs färder timat. Och Torgils förtalde alt nogsamt. Då sade Harald:

»Stor skade är det, att Torolf ej skall vara mig trofast men står mig efter lifvet».

Månge, som stodo där när, kommo till, och alle sade med en mun, att det vore usle mäns förtal, om slikt vore konungen sagdt, och stode Torolf utan all skuld.

Detta verkade så, att Harald till sist förklarade sig hälst tro deras ord.

Därpå talade han med Torgils vänligt om allskönsting och visade sig till freds, då de skildes.

Då Torgils åter råkade Torolf, sade han honom alt om färden.

12.

Torolfs andra finnfärd.

Hör andre gången drog Torolf till Finnmarken. Han höll köpstämma med finnarne och for vida om kring.

Samman med kvänernes konung slogs han med kyrjålerne, de där härjat i Kvänland.

Rikligt byte togs från dem; skulle Torolf enligt aftal få lika stor lott som konungen själf, och ägde en hvar af hans män att taga det samma som två konungsmän. Men det var kvänernes lag, att på konungens lott skulle komma tredjedelen af härtaget gods och därtill före delningen alla skinn af sobel, bäfver och järf.

Det väldiga bytet förde Torolf jämte finnskatten hem till Torg.

När han kommit hem, förtaldes honom, att Hilderids söner under vintren varit i Trondhem hos konung Harald samt där icke sparat på baktal, och mycket fick han höra om, hvad de haft att lasta honom med. Torolfs svar lydde så:

»Icke tror jag, att konungen lyssnar till slika lögner, när de bäras fram till honom, ty jag finner intet skäl för mig till svek, då han gjort mig mycket godt och intet ondt. Skulle jag dess mindre vilja vålla honom men, om jag ock förmådde det, som jag vida hällre vill vara hans länderman än heta konung och hafva bredvid mig i landet en annan, som, när det honom lyste, mäktade göra mig till sin träl».

13.

Konungen och Torolf.

Hilderids söner hade denna vinter varit samman med konung Harald. De hade med sig som följe tio man af sitt husfolk och sine naboar. Tidt gåfvo de sig i samspråk med konungen och förde Torolfs sak, som de förr gjort. Hårek sporde en gång:

»Syntes eder finnskatten god, som Torolf sände?»

»Mycket god», svarade konungen.

»Nog skullen I då gnuggat händerna, herre», sade Hårek, »om I fått den hel och hållen, som det höfts. Men nu gick det icke så: den allra största lotten ref Torolf själf under sig. Som gåfva sände han er trenne bäfverskinn, men jag vet som visst, att han hade trettio kvar, som voro edra. Torde det gått på samma vis med de andra varorna. Ger du, konung, oss bröder syslan i händer, skall det sannas, att vi skola föra dig en rikare skatt».

Alla deras utsagor mot Torolf styrktes af följeslagarne. Och så vardt det, att konungens vrede öfver måttan väktes.

Torolf for om sommaren söder ut till Trondhem att träffa konung Harald. Han hade med sig all skatten och mycket annat gods samt nittio män, alle väl rustade.

Då de hunnit fram, fingo de plats i gästsalen, och undfägnaden var präktig.

Dagen efter kom Ölve nufva till sin frände Torolf. Ölve sade honom, att han vore illa förtalad hos konungen, som lyssnade till slika meddelanden. Torolf bad honom då att inför konungen föra hans sak.

»Ty», sade han, »många varda icke mina ord inför Harald, i fall han hällre vill tro på onde mäns lögner än på den sanning och ärlighet, han hos mig jämt skall röna».

Dagen efter kom Ölve åter till Torolf och förklarade, att han talat hans sak hos konungen.

»Dock», sade han, »känner jag ej bättre än förr till hans tankar».

»Då skall jag själf gå till honom», sade Torolf och gick.

När han kom in i hallen, satt konungen vid matbordet. Torolf hälsade honom. Han tog emot hälsningen och böd, att man skulle skänka i mjöd till Torolf.

»Jag är kommen», sade denne, »med den skatt, som är eder, och den jag hämtat ifrån Finnmarken. Än flera ting har jag att bringa eder, konung, för att sanna eder mitt sinnes huldskap. Vet jag, att alt är bäst förbrukadt, som jag användt på att täckas eder».

Konungen svarade, att han af Torolf ej kunde vänta sig annat än godt, »enär», tillade han, »jag ej är värd annat af dig. Dock märker man någon skiftning i meningarna om, hur aktsam du är om min gunst».

»Om mig är ej sanning sagd», genmälte Torolf, »i fall en och annan säger, att jag mot eder lagt otrohet å daga. Jag fruktar, att de, som framburit slikt till eder, månde vara mera inne i eder gunst än jag. För visso äro de mina sannskyldige fiender. Troligast är ock, att de dyrt få gälda sina ord, om vi blott få med hvarandra ensamt att skaffa».

Därpå gick Torolf ut.

Dagen efter redde han i konungens närvaro ut skatten. När den till fullo var framburen, lade han till några bäfver- och sobelskinn samt sade, att dem ville han skänka konungen. Månge, som stodo där när, menade, att det vore väl gjordt och värdt all vänskap

som gengäld. Konungen svarade, att Torolf själf vetat att i förväg skaffa sig lönen.

Torolf vände sig till de andre och sade:

»Med trohet har jag gjort alt, hvad jag mäktat för att ställa konungen till freds. Är han ändock icke nöjd, kan jag ej göra något härvid. Då jag som följesman stod honom nära, såg han väl, hur jag skickade mig, och underligt tyckes mig, att han menar mig nu vara en annan än den, han själf har pröfvat.»

»Då du var med oss», föll konungen in, »var du i alt ditt skick god. Synes det mig därför bäst, att du åter drager till min hird. Tag mot mitt märke och för an mine hirdmän. Ingen skall baktala dig, när jag dag som natt kan se, hur du skickar dig».

Torolf såg sig till bägge sidor. Där stodo kring honom hans huskarlar. Han sade:

»Tungt varder det mig att sända bort denna flock. För min värdighet och dina förläningar råder du, konung, men mine följesmän lämnar jag icke från mig, så länge jag förmår att lifnära dem, skulle jag nu ock blott få egna värf att sköta. Nu är det min bön och åstundan, herre konung, att I faren till gästning hos mig och hören, hvad vitnesbörd de män bära om mig, hvilkes ord I liten på. Handlen sedan, som I finnen skäligast».

Konungen gaf till svar, att han ej oftare ville taga mot gästabud af Torolf Kväll-Ulfsson.

Då gick Torolf sin väg och rustade sig till hemfärden. När han dragit bort, öfverlämnade konungen åt Hilderids söner den ländermannasysla i Hålågaland, som Torolf haft, jämte rätt att fara finnfärden. Han slog under sig boet i Torg och alt hvad Brynjolf en gång haft i ägo samt gaf det åt Hilderids söner att förvalta. Till Torolf sände han män med järtecken att förkunna honom denna anordning.

Då lät Torolf bära om bord på sina skepp alt hvad

lösören kan kunde föra med sig och for sedan med alla sine män, både frigifne och trälar, norr ut till Sandnäs gård.

Där hade han om kring sig ej ringare följe än förr, och samma prakt förde han.

14.

Hilderids söner.

Hilderids söner togo emot syslan i Hålågaland.

För konungens makts skull var ingen, som vågade mot detta invända något, men många, som voro Torolfs fränder och vänner, voro högligen missnöjde med slikt skifte.

Om vintren drogo Hilderids söner med trettio man upp till fjälls. Finnarne funno det vara mindre stånt med desse ombudsmän än med Torolf, när han färdades bland dem. Skatten, som de skulle gälda, gafs därför i vida sämre varor.

Torolf for samma vinter till fjälls med ett följe af hundra man. Han gaf sig strax öster ut till Kvänland och träffade där konung Faravid. Till sammans drogo de med fyra hundra man ned till Kyrjålaland och ströfvade in i de bygder, dit de med den styrka, de hade, vågade sig. De härjade och togo stort byte. I sena vintren vände de åter upp till Finnmarken.

Om våren for Torolf till baka till sin gård. Han sände somlige af sine män ut på fiske i Våg, andre ut på sillfångst och samlade till huset allsköns förråd.

Han ägde ett stort skepp. Det låg klart till färd,

ypperligt bygdt och fagert måladt ofvan vattengången. Det hade röd- och blåstrimmiga segel och var med mycken omsorg utrustadt. Torolf lät lasta det med torkade fiskvaror, hudar och härmelinskinn. Äfven gråverk och andra skinnvaror, dem han hämtat från fjällbygden, tog han med i mäkta stor mängd. Så böd han sine huskarlar draga med skeppet väster ut till England att där köpa kläden och annat, han hade bruk för. Då de nått fram, fingo de en god köpstämma. De lastade skeppet med hvete och honung, vin och kläden och styrde till baka om hösten. Vinden var dem god och de hunno till Hördaland.

Samma höst kommo Hilderids söner med skatten till konung Harald. När de redde ut den, stod konungen själf bredvid och såg på.

»Är nu all den skatt lämnad, som I togen emot i Finnmarken?» sporde han.

De jakade.

»Skatten är nu vida mindre», genmälte han, »och sämre gifven än då Torolf kräfde in den, och dock saden I, att han handskades illa med sin sysla.»

»Väl är det, herre», sade Hårek, »att I lagt på sinne, hur stor skatten är, som plägar komma från Finnmarken, ty nu kunnen I äfven nogsamt räkna ut, huru mycket I misten, i fall Torolf alt jämt öder all finnskatt för eder. Vi voro där uppe i vinter med trettio man, just så stort följe, som förre ombudsmän farit med. Sedan kom Torolf dit med hundra man. Nådde oss hans ord, det han ärnade taga lifvet af oss bägge bröder och af en hvar, som oss följde; och ville han det därför, att du, konung, gifvit oss i händer den sysla, han själf åtrådde. Säkrast syntes oss då att draga oss undan hans möte och bärga oss, och vågade vi oss för den skull ej så långt upp på fjället bort från bygderna. Men Torolf ströfvade med stor härskara kring all Finnmarken och

tog all handeln där; honom gäldade finnarne skatt, och han åtog sig att hålla edre ombudsmän borta därifrån. Tänker han nu varda konung där norr ut öfver Finnmarken och Hålågaland och underligt är, att I liden alt af honom. Sant vitnesmål kunnen I få om, huru mycket gods Torolf tillkräktat sig ur Finnmarken, ty det största handelsskeppet i Hålågaland rustades ut i våras å Sandnäs, och all dess last sade sig Torolf ensam äga. Det var, som jag vet, nästan fullastadt med gråverk, och tvifvels utan fans därå mera bäfver och sobel, än hvad Torolf förut bragt eder. Torgils gjallande styrde med skeppet, som jag tror, väster ut till England. Lyster eder nu att få detta sannadt, späjen då ut Torgils färd, när han åter seglar hit till Norge. Jag håller före, att intet köpskepp i våra dagar farit med så mycket gods, och tror jag mig kunna säga som sant, att hvar enda penning å det skeppet är eder, konung.»

Alt hvad Hårek här förmälte styrktes af hans följeslagar. Och ingen var till hands, som kunde vitna emot det.

15.

Torolfs skepp tages.

Sigtrygg snarfare och Hallvard hårdfare heto två bröder. De vistades hos konung Harald och talde slägt med honom.

De foro alla hans ärenden både inom och utom lands, och många vådliga färder hade de å sin herres vägnar farit både för att taga folk af lifve och för att draga in gods för dem, som han ville med våld hemsöka. De

hade kring sig ett stort följe, och allmogen var ogunstigt stämd emot dem, men konungen satte dem högt. Till fots och på skida voro de rappare än andre män och i sjöfärder färmare. De voro tappre och i flesta fall vaksamme män.

De voro vid denna tid i konung Haralds följe.

När Harald om hösten for om kring på gästning i Hördaland, lät han en dag kalla till sig bröderne och böd dem draga å stad med sin flock och efterspana det skepp, Torgils gjallande for med, och som han under sommaren haft väster ut till England.

»Fören mig skeppet», sade konungen, »och alt hvad inom bords är utom männen; låten dem fara sina färde i frid, så vida de ej gripa till vapen.»

Bröderne voro strax redo. De togo hvar sitt långskepp.

De gåfvo sig ut att söka efter Torgils och sporde snart, att han var kommen väster ifrån och hade seglat norr ut med landet.

De styrde efter och råkade på honom i Furusund. De kände strax englandsfararen, där den låg med sina bryggor på land. De lade med ena långskeppet till vid dess utsida. Men de andre gingo upp i land och rände på bryggorna ut till skeppet. Torgils och hans män anade ej, att våda väntade, och voro därför icke på sin vakt. De visste intet af, förr än mängden af fullväpnade män voro uppe på däcket. De grepos alle och leddes vapenlöse i land utan annat med sig än hvad de gingo och stodo i. Men bröderne sköto bryggorna ut från strand, lossade tågen och drogo ut skeppet.

De vände om och seglade söder ut, tils de funno konungen, den de bragte fartyget med alt hvad inom bords var. När laddningen bars ur, såg Harald, att det var storgods; och ej vore det lögn, hvad Hårek sagt.

Torgils och följesmännen skaffade sig skeppslägenhet och hunno så fram till Kväll-Ulfs gård.

De förtalde honom, hur illa färden lyktats. Dock togos de väl emot.

Kväll-Ulf menade, att alt nu tydde på, hvad han själf en gång anat: att Torolfs lycka ej i längden låge i vänskapen med konung Harald.

»Icke skulle», sade han, »den förlust, Torolf nu lidit, synas mig värd mycket, i fall ej värre men följde på den. Men det anar mig nu som förr, att Torolf ej förmår rätt se, hur föga hans krafter gälla mot slik öfvermakt. Sägen därför Torolf», tillade han, »att mitt råd är, att han drager bort ur landet, ty hända kan, att hans lycka varder större, om han söker hän till Englands, Danmarks eller Sveriges konung.»

Han gaf Torgils en roddarskuta med full utrustning, tält och lifsförråd samt alt hvad äljes tarfvades för hans färd.

Utan rast for Torgils norr ut till Torolf och sade honom det, som timat. Han tog sin skade lätt och menade, att gods icke skulle tryta honom —

»och är det godt att gå i bolag med en konung», sade han.

Han köpte mjöl och malt och annat, han behöfde för sitt folk. Huskarlarne, sade han, komme dock en tid att ej varda så fagre i kläderna, som han tänkt. Somliga af sina jordar sålde han, andra pantsatte han. Han höll uppe alt sitt hus som förr och hade om kring sig ej färre män än under förre vintrarne: snarare hade han några till. Gillen och gästabud gjorde han för sine vänner i alt ännu ståtligare än tillförene. Hela den vintren låg han hemma.

16.

Torolfs härnadståg.

När våren kom, och snö och isar löstes, lät Torolf sätta i sjön ett stort, väl rustadt långskepp. Han tog till manskap sine huskarlar, flere än hundra, idel vackert och mäkta väl väpnadt folk.

Då vind gafs, styrde han söder ut längs med landet. När han nått Byrda, höll han farleden utanför alla öarna, stundom så långt från kusten, att fjällen lågo sjunkna halft i hafvet. Så bar det söder ut, och inga tidender spordes, förr än de hunno till Viken. Då fingo de höra, att konung Harald här höll sig och till sommaren ärnade draga till Upplanden. Ingen fick dock där i landsänden nys om Torolfs färd.

För god vind lät han sitt långskepp vidare stryka söder ut till Danmark och därifrån in i Östersjön. Där härjade han om sommaren, men godt om byte var där icke.

Om hösten höll han åter till Danmark vid den tid, då Öresundsflottan skingrade sig. Som vanligt hade en mängd skepp från Norge legat där om sommaren. Dem alla lät Torolf segla sig i förväg, utan att någon märkte hans färd.

En dag stack han vid kvällstid in i Mostrarsund i Halland. I hamnen låg före honom ett stort köpskepp, kommet från Öresund.

Tore truma het mannen, som förde det. Han var konung Haralds fogde och stod före hans gård på ön Truma. Det var en stor gård, och konungen var där ofta, när han var i Viken. För det boet tarfvades stora

förråd, och Tore hade för den skull seglat ut att köpa sig last i malt, hvete och honung. Mycket mynt, som var konungens, hade han gifvit för den.

Torolf och hans folk lade till vid Tore trumas skepp och gåfvo honom frest att värja sig. Men som han hade en alt för liten styrka, gaf han sig. Torolf tog skeppet med all dess laddning och satte Tore upp på en ö.

Med sina bägge skepp styrde han längs land norr ut. När han kommit till Göta älf, tog han sig rast och bidade natt.

I mörkret rodde man med långskeppet upp i älfven och lade till vid den gård å ön Hising, som Hallvard och Sigtrygg ägde. Å den bodde deras yngre bröder Tord och Torger. Man hann dit före dager. Husen ringades strax och härrop gafs upp, så att de, som voro där inne, vaknade och med hast foro till sina vapen. Torger flydde genast ut ur sofstugan och lopp hän till skidgården, som kringslöt husen. Han grep tag i en af störarne och kastade sig ut öfver. Där stod Torgils gjallande. Han svängde svärdet efter honom och slog det i hans hand, så att den gick af mot stören. Torger sprang till skogs, men hans broder Tord fäldes och med honom flere än tjugo man. Alt gods, där var, rånades, och gården brändes. Sedan styrde man ut med älfven till hafs.

I gunstig vind seglade de norr ut till Viken. Här sågo de före sig ett resligt handelsskepp, som vikmän ägde, lastadt med malt och mjöl. Det ansattes, och som förarne ej funno sig ha makt till motstånd, gåfvo de sig. De fingo gå vapenlöse i land. Torolf tog skeppet och drog sina färde.

Han hade nu tre fartyg, där han förbi Folden seglade den vanliga stråten fram mot Lindesnäs. Farten var stark; dock plundrade de på näsen och gjorde strand-

hugg, där de kommo till. När de hunnit om Lindesnäs, stucko de längre ut till hafs. De rånade dock, hvar hälst de styrde till land.

Till sist vände de in i Fjärdafylke, och Torolf drog till sin fader Kväll-Ulf.

Han mottogs väl, och han förtalde, hvad honom händt under sommarfärden. Kort tid stannade han där. Han följdes till skeppet af Kväll-Ulf och brodren Grim. Innan de skildes, talades de vid.

Kväll-Ulf sade:

»Ej har det just gått annorlunda än som jag sade dig, Torolf, den gången du for till konung Haralds hird: att slutet skulle varda utan lycka för dig eller för oss, dine fränder. Du har nu beslutat dig för det, hvarför jag mest varnat dig, när du nu tager upp strid mot Harald konung, ty hur tapper och i alt duktig du än må vara, mäktar din lycka dock ej att ställa dig jämstark upp mot honom: strid mot konung Harald har ännu ej fallit väl ut för någon här i landet, fastän han haft tillgång till stort välde och stort följe. Jag har nu ock en aning om, att detta vårt möte varder det sista. För åldrens skull borde du lefva längst af oss två, men jag tror, att det nu varder annorlunda.»

Därefter steg Torolf om bord och seglade bort. Intet märkligt timade på hans färd till Sandnäs. Alt det härfång, han hade med sig hem, lät han forsla upp till gården. Så satte han skeppet på land.

Den vintren tröt honom intet.

Han höll sig städse hemma och hade kring sig ej färre följesmän än under förra året.

17.

Hallvard och Sigtrygg draga emot Torolf.

Medan Torolf låg i härnad, var konung Harald i Viken; om hösten for han till Upplanden och därifrån norr ut till Trondhem. Där blef han under vintren och hade mycket folk samladt. Sigtrygg och Hallvard voro där ock. De hade sport, hur Torolf redt till deras hus hemma på Hising, och hvilken skade han där gjort folk och gods. Detta förde de ofta konungen till minnes, liksom ock, hur Torolf rånat honom och hans undersåtar och farit härjande fram inom landet. De bådo honom om orlof att med den skara, som var van att följa dem, draga å stad och öfverfalla Torolf i hans gård. Konungen svarade:

»Väl synens I hafva god orsak att taga Torolf af lifve; dock tror jag, att lycka fattas eder till det verket. Icke ären I Torolfs jämlikar, om ock I tyckens vara tappre och dugande män.»

Det skulle de snart röna ut, menade de, om blott konungen ville gifva dem lof därtill; ofta hade de vedervågat mycket mot män, som de haft mindre att hämnas på, och oftast hade seger varit dem unnad.

När våren kom, och folk gjorde sig redo att segla ut, höllo bröderne ännu på med sin begäran att få fara hän och dräpa Torolf.

Till sist gaf konungen efter.

»Och tviflar jag ej på», sade han, »att I skolen bringa mig hans hufvud och dess utom många kostbarheter, när I kommen åter; dock glunka somlige om, att

i fall I seglen norr ut, skolen I få sätta både segel och åror till för att komma därifrån.»

Med två skepp och två hundra man gjorde de sig i stor hast färdige. De gingo för nordostvind ut åt fjärden; men det är motvind, när man styr norr ut med landet.

18.

Torolf Utväll-Ulfssons fall.

Konung Harald var i Lade, när bröderne gåfvo sig å stad, och strax rustade han sig brådstörtadt till färd, steg om bord på sitt skepp och rodde in åt fjärden, sedan fram öfver Betesjön och in till edet vid Älda. Där lämnade han skeppen efter sig och drog norr ut öfver näset till Nömdalen. Han tog där några skepp, som hörde bönderne till. Så gick han om bord med en hird af fyra hundra man. Med sex fartyg seglade han ut och i alla voro dråplige män och goda vapen. De hade hvass motvind och rodde natt och dag, så hårdt de kunde. Nätterna voro ljusa. Vid aftontid hunno de efter solnedgången till Sandnäs och sågo där ett tältadt långskepp ligga vid gården. De sågo strax, att det var Torolfs.

Han ärnade sig då bort ur landet och hade nyss låtit brygga afskedsölet.

Konungen böd sine män samfäldt gå ur skeppen och lät bära fram sitt märke. Till gården var ej långt att gå.

De män, som hade vakten där, sutto inne och

drucko; därför var ingen på utkiken, och ingen var äljes ute. Alt folket satt vid dryckeslaget.

Konungen lät slå ring kring huset. Så gafs upp ett härrop, och det vardt blåst i konungsluren.

När Torolf och hans män hörde det, rykte de till sig sina vapen; en hvars fulla rustning hängde öfver hans plats.

Konungen lät en af männen ropa vid dörren och bjuda kvinnor, gossar och åldringar, trälar och tjänstehjon att gå ut.

Då trädde husfrun Sigrid ut och med henne de kvinnor, som voro där inne, samt de andra, dem det var tillstadt.

Sigrid sporde om Bärdla-Kåres söner voro till städes. Bägge stego de fram och frågade, hvad hon ville dem.

»Följen mig till konungen», sade hon.

De följde, och när hon fann konung Harald, sade hon:

»Skall det, herre, tjäna något till att söka få förlikning mellan eder och Torolf?»

Konungen svarade:

»Vill Torolf gifva sig i mitt våld och under min miskund, skall han behålla lemmar och lif, men hans män skola näpsas så, som de förtjänat.»

Ölve nufva gick därpå hän till skålen och lät kalla Torolf fram.

Han sade honom de vilkor, konungen satt.

Torolf svarade snabt, att han ej toge emot några påtvungna vilkor, ej häller den förlikning, konungen böd honom.

»Bed honom», sade han, »gifva oss lof att komma ut, och låtom sedan ödet råda.»

Ölve gick bort till konungen och sade honom Torolfs svar.

»Sätten eld på huset», sade han, »ej vill jag öda

mine män och slås med honom här ute. Kommer Torolf ut, skall han alt vålla oss stor manspillan, änskönt han har färre folk än vi.»

Sedan sattes eld på skålen, och det flammade raskt, ty timret var tort, väggarne tjärade och takresningen täkt med näfver.

Torolf böd sine män bryta upp brädfodringen och söka nå gafvelbjälkarne samt så bräcka väggen. När de nått bjälkarne, grepo så många, som kunde komma till, tag i en af dem och bände så hårdt dess andre ände ut mot skålens hörn, att det splittrades, och väggarne brusto från hvarandra, så att en vid utgång gjordes.

Torolf trädde först ut, efter honom Torgils gjallande och så den ene efter den andre.

Då tog den starkaste kamp vid, och ovisst var, hvems segren skulle blifva, så länge Torolf och hans män hade skålen till skydd bakom sig. Konungen miste mycket folk, innan huset började brinna. Då ansatte elden Torolfs flock, och många män föllo.

Torolf sprang fram och högg till bägge sidor. Dödshugg var det, han delade ut till dem, som stodo i hans väg. Han trängde sig dit, där konungsmärket var, och i den vefvan föll Torgils gjallande. När Torolf nått fram till sköldborgen, rände han spjutet igenom märkesmannen och sade:

»Nu kom jag tre fot för kort fram.»

I samma stund stodo både svärd och spjut i honom, och konungen gaf honom själf banesåret.

Han sjönk framstupa för konungens fötter.

Då ropade konungen högt och böd alle hålla inne med dråpen. Så skedde ock.

Därpå lät han sine män draga ned till skeppen.

Till bröderne Ölve och Lambe sade han:

»Tagen eder frände Torolf och gifven honom en hedersam jordning och gräfven en graf åt de andre,

som här ligga fallne. Låten ombinda de mäns sår, för hvilke hopp om lif fins. Men intet skall här rånas, ty alt detta gods är mitt.»

Sedan gick han ned till stranden. Männen ombundo sina sår och konungen gick i kring på sitt skepp och såg om en hvars. Han såg, hur en man satt och förband ett skrubbsår.

»Torolf har ej gifvit dig det», sade han; »på helt annat vis beto vapnen för honom. Ej månge, tänker jag, förbinda de sår, han gaf: stor skade är att mista sådan man.»

Så fort det dagades, lät konung Harald hissa segel och styrde med hast söder ut.

Hän emot kvällen stötte han i hvarje ösund på en mängd roddarskepp; och var det folket stadt på färd till Torolf, ty hans späjare hade varit helt söder ut i Nömdalen och vida kring på öarna och hade fått säker nys om, att Hallvard och hans broder närmade sig söder ifrån i akt att öfverfalla Torolf.

Bröderne hade jämt haft motvind och bidat i många hamnar, tils ryktet om dem farit norr ut öfver landet, och Torolfs späjare så fått det fatt. Däraf kom sig denna folkresning.

Konungen seglade för strykande vind, tils han kom till Nömdalen. Där lämnade han skeppen och drog landvägen till Trondhem. Här steg han om bord på de skepp, han här lagt, och styrde till Lade.

Snart spordes dessa tidender, och när de nått Sigtrygg och Hallvard, där de lågo stilla, vände de till baka till konungen. Deras färd fann man tämligen snöplig.

Bröderne Ölve nufva och Övind lambe stannade en tid på Sandnäs. De läto där jorda de fallne. De skötte om Torolfs lik efter gammalt skick vid gäf mans död och satte bautastenar till hans minne. De sjuke läto de hela. De satte reda i boet för Sigrid. Det

mesta af hus- och bordsbonad samt kläder hade brunnit inne, men det öfriga var alt kvar.

När de voro färdige med alt, foro de söder ut och kommo åter till konung Harald, där han satt i Trondhem. En tid stannade de där.

De voro tystlåtne och talade föga med någon. En dag trädde de inför konungen. Ölve förde ordet:

»Vi bröder vilja bedja er, konung, om orlof att fara hem till våra gårdar, ty vi bägge hafva ej sinne till att dela dryck och bänk med dem, som burit vapen på Torolf, vår frände.»

Konungen såg på dem och svarade vresigt:

»Det vill jag ej tillstädja er. Här hos mig skolen I förblifva.»

De gingo till baka till sina platser.

Dagen efter satt konung Harald i rådssalen. Han lät kalla bröderne till sig.

»Nu skolen I få svar», sade han, »på eder begäran att få draga härifrån. I hafven en tid bortåt varit här hos mig, skickat eder höfviskt och visat eder jämt som dugande män. Jag har i alt varit med eder till freds. Nu vill jag, Övind, att du far norr ut till Hålågaland. Jag vill gifta dig med Sigrid på Sandnäs, kvinnan, som Torolf ägde. Alt det gods, som hört honom till, vill jag gifva dig. Därtill skall du hafva min vänskap, i fall du kan taga vare på den. Men Övind skall följa mig. Honom vill jag ej släppa ifrån mig för hans idrotters skull.»

Bröderne tackade konungen för den heder, han visade dem, och förklarade, att de begärligt toge emot den.

Med ett skepp, som väl höfdes honom, seglade Övind till Sandnäs. Han hade med sig intyg om, hvad konungen om giftet förordnat. Sigrid tog väl emot gästerne. Sedan framförde Övind konungens bud och sitt ärende. Sigrid såg sig nu mera ingen annan utväg

än att låta konung Harald råda. Hon ingick giftermål med Övind.

Hon hade med honom två barn. Sonen Finn var fader till Övind skaldespillare.

Övind lambe höll sig alt sedan i konung Haralds gunst.

19.

Hilderids söners fall.

Ketil häing het en man, gäf och rik. Han var närskyld frände af Torolf Kväll-Ulfsson och hade varit hans bäste vän.

Han var med, då folket i Hålågaland skockade sig samman för att komma Torolf till hjälp, såsom nyss är skrifvet.

När så konung Harald drog söder ut, och man fick veta, att Torolf var dräpt, skingrades folksamlingen. Men Häing bröt med sextio man upp mot Torg. Där höllo sig Hilderids söner med fåtaligt följe. Ketil häing kom till gården och kastade sig öfver dem.

Hilderids söner föllo där och med dem de fleste männen af deras flock. Ketil tog alt gods, han fann.

Sedan lät han forsla alt, hvad flyttbart han ägde, ut på två handelsskepp, de största, han kunde skaffa. Han hade med sig sin husfru och sina barn, så ock alle de män, som varit med honom i tåget mot Torg. Bög het hans fosterbroder, ättstor och rik. Han förde det ena skeppet.

När de voro färdige att fara, och vind gafs, seglade de ut i hafvet.

Få vintrar förut hade Ingolf och Hjörlef seglat ut att bebygga Island. Mycket tal gick ibland folket om den färden, och det sades, att där var godt land att få.

Häing stack väster ut i sjön för att leta upp Island. När de vordo varse land, voro de komne till sydkusten. Men som vädret var hvast, och bränningen bröt, så att man ej kunde lägga till, seglade de längre väster ut förbi sandstränderna. När stormen saktades, och bränningen lugnade sig, öppnades för dem en bred älfmynning. De höllo sina skepp upp i älfven och lade till vid östra stranden. Den älfven heter nu Tjurså; då flöt den i trängre bädd och var djupare än nu.

De lossade fartygen och togo sig sedan före att öster om älfven syna näjden. Om våren tog Häing land emellan Tjurså och Markarfljot, från fjäll till strand, och bygde gården Hof vid östra Rangå.

Samma vår födde honom hans husfru Ingun ett svenbarn, som fick namnet Ramn. Han vardt Islands förste lagsagoman, och hans son var Valgård grå på Hof.

Ketil gaf Bög land i Fljotslid, och bodde han på gården Lidarände.

Han skänkte äfven land åt sitt skeppsfolk; åt somlige sålde han sådant mot ringa gengäld.

De äro kallade landnamsmän.

20.

Kväll-Ulf och Skalle-Grim.

Kväll-Ulfs son Grim hade vid denna tid gift sig med Bära, dottren af en mäktig och rik man, som het Ingvar. Han hade varit förre konungars länderman, men när Harald kom till väldet, höll Ingvar sig hemma och ville ej tjäna honom.

Grim var då tjugofem år gammal men redan skallig. Därför kallades han Skalle-Grim.

Han stod före sin och fadrens gård och sörjde för alt, hvad till boet tarfvades. Dock var Kväll-Ulf ännu rask och rörlig.

De hade kring sig många frigifne samt många af de män, som vuxit upp där i gården och voro nära jämnårige med Skalle-Grim.

Många af dem voro kraftige kämpar, ty Kväll-Ulf och hans son valde hälst ut till följe de starkaste männen och vande dem vid sitt skaplynne.

Skalle-Grim var lik sin fader till växt och styrka, utseende och sinnelag.

Kväll-Ulf sporde sin son Torolfs fall. Vid denna tidning vardt han tungsint, och han gick till sängs af grämelse och ålder. Skalle-Grim kom ofta till honom, talade för honom och bad honom karska upp sig; han menade på, att alt annat vore tillständigare än att göra sig till stackare och krypa i bädd.

»Är det bättre, att vi söka skaffa oss hämd för Torolf; tör hända, vi kunna få under hugg några af dem, som varit med om hans fall. Lyckas oss icke det,

torde väl de män vara att träffa, dem konungen kan känna sorg efter.»

Kväll-Ulf kvad en visa:

»Hört jag har, att kämpe
Härlig norr ut fallit.
Nornan tog för tidigt
Torolfs lif, den grymma.
Stygt mig åldren stäcker,
Stark är arm ej mera.
Kamplust suger sinnet,
Sent dock hämden kommer.»

Konung Harald for den sommaren till Upplanden och därifrån om hösten till Valdres och alt fram till Vors.

Ölve nufva var med, gaf sig ofta i tal med honom och sporde, om han ej ville gifva bot för Torolf, låta Kväll-Ulf och Skalle-Grim få penningböter eller någon den heder, med hvilken de kunde vara nöjde.

Harald var icke helt ohågad härför, om blott far och son själfve ville komma till honom.

Ölve gaf sig strax å stad norr ut till Fjärdafylke och häjdade ej färden, förr än han vid kvälldags nådde fram till Skalle-Grim och hans fader.

De togo tacksamt emot honom. Han stannade där en tid.

Kväll-Ulf sporde noga ut, hur alt gått till på Sandnäs, när Torolf föll, hvad stordåd han gjort, innan han draps, hvilke de voro, som burit vapen på honom, hvar han fått de flesta såren, och hur han fallit.

Ölve svarade på alt och sade honom äfven, att konung Harald gifvit sonen det sår, som ensamt var nog för hans bane, och hade Torolf fallit nästan på konungens fötter framstupa.

Då talade Kväll-Ulf:

»Godt är, att du sagt oss detta, ty det är gamle

mäns ord, att den man skall varda hämnad, som faller framstupa, och hämden skall råka den nära, som står framför honom vid fallet. Dock är det icke troligt, att den lyckan varder oss vederfaren.»

Ölve sade sig hoppas, att om de ville fara till konungen och söka få böter, skulle det blifva dem en hedersfärd. Han bad dem med många ord våga ett försök.

Kväll-Ulf förklarade, att han ej vore flink till resor för sin ålderdoms skull.

»Blifver jag hemma», sade han.

»Vill du fara, Grim?» frågade Ölve.

»Jag tror mig ej ha något ärende dit», svarade han. »Torde jag synas konungen föga vältalig, och länge tänker jag ej tigga om boten.»

Ölve sade, att det skulle han icke häller behöfva.

»Jag och andre skola tala din sak, så mycket vi förmå.»

Och som Ölve ifrigt höll på detta, lofvade Grim till slut att fara, när han funne sig resfärdig.

Tiden för mötet med konungen fastställdes, och Ölve for sin väg.

21.

Skalle-Grims färd till konungen.

Till färden valde Skalle-Grim ut dem bland sine hemmamän och naboar, som voro de starkaste och dristigaste. De voro tolf i talet, och många af dem kunde gå bärsärksgång.

De foro söder ut med kusten, men från Ostrarfjär-

den drogo de öfver land upp till Vors och till sjön där, den de måste fara öfver. De fingo sig ett lämpligt roddarskepp och styrde öfver vattnet. Därifrån hade de lång väg upp till gården, där konungen var på gästabud. När de kommo fram, hade han nyss satt sig till bords.

De träffade ute på gården en man, den de sporde, hvad där ginge för sig inne. När han sagt dem det, bad Grim honom kalla ut Ölve nufva.

Mannen gick in i hallen och hän till Ölve.

»Här ute», sade han, »äro tolf män komne, i fall de skola kallas män; ty de äro till växt och åsyn mera like tursar än mänskligt folk.»

Ölve steg strax upp och gick ut. Han trodde sig veta, hvilke de komne voro.

Han hälsade glad sin frände Grim och bad honom följa med in i hallen.

Grim sade till sine män:

»Här är det visst sed, att man kommer inför kungen utan vapen. Sex af oss skola gå in, och de andre sex skola stanna här ute och vakta våra vapen.»

Så trädde de in.

Ölve gick fram till konungen. Skalle-Grim stod bakom honom.

»Nu är Grim kommen, Kväll-Ulfs son», tog Ölve till orda. »Vi skola känna oss till freds konung, i fall I gören honom hans färd hit god, såsom vi vänta det. Mycket hedras af eder månge, som hafva därtill mindre rätt än han, och de där ingalunda torde i de fleste idrotter vara hans likar. Nog skolen I äfven därför göra oss till viljes, konung, att detta ligger mig starkt på sinne, i fall I nu fästen eder något vid slikt.»

Ölve talade länge och flinkt, ty han var en vältalig man. Månge af hans vänner stego äfven fram till konungen och lade goda ord till. Denne såg sig i kring och

fick syn på mannen, som stod bakom Ölve, hufvudet högre än de andre och skallig. Han sporde:

»Är det han, Skalle-Grim, den där reslige mannen?»

Grim svarade, att han kände rätt.

Konungen fortfor:

»Kommer du hit för att bedja om bot för Torolf, är min vilje, att du varder min man och gifver dig i hirdtjänst hos mig. Må hända kommer du då att sköta dig så till min hugnad, att jag bjuder dig böter för din broder eller någon annan heder, som ej blir mindre än den, jag gaf Torolf; och skulle jag göra dig till så stor man, som han var, vore det billigt, att du bättre än han toge vare på håfvorna.»

Skalle-Grim svarade:

»Det var kändt, huru Torolf i alt stod framom mig, och honom var ej lyckan huld i hans tjänst hos eder, herre. Nu vill jag ej taga emot slikt anbud. Jag vill ej tjäna er, ty jag vet, att jag ej håller mig med lyckan att gifva eder den tjänst, jag själf skulle vilja, och I voren värd. Jag tänker, att mera bruste mig än min broder.»

Konungen teg och var röd som blod att se på.

Ölve for snabt hän och bad Grim hasta ut. Han skred med sine följesmän ur salen, och de togo sina vapen.

Ölve bad dem skynda som fortast bort. Han ledsagade dem med månge män på väg ned till sjön. Innan de skildes, sade han:

»Annorlunda, än jag velat, gick din färd till kungen, frände. Jag äggade dig hetsigt till den, men nu vill jag bedja dig, att du drager hem det hastigaste, du förmår, och ej kommer till konung Harald mera, så vida I ej varden bättre sams än hvad nu bäres syn för. Akta dig väl för kungen och hans män!»

Sedan rodde Grim med sin flock öfver sjön.

Men Ölve och de andre gingo hän till de skepp,

som voro satta upp på stranden, och höggo dem så, att ingen for med dem mera; ty de sågo män i mängd, väl väpnade, störta ut från konungsgården.

De männen hade Harald sändt ut efter Grim för att dräpa honom. En stund efter det han gått ur salen, hade konungen så tagit till orda:

»Jag såg på den store, nakne skallen, att där bodde ulfvahug under, och skall han, om det lyckas honom, blifva till stor skade för män, dem vi ej för mycket ville mista. Betänke nu en hvar af er, som han må hända menar sig ha något ouppgjordt med, att han ej skall spara den, han kan komma åt. Faren nu efter honom och gifven honom döden!»

Så hade de rusat ut.

De kommo ned till sjön men funno intet skepp, som var segelbart. De vände till baka och förtalde konungen det samt menade, att Grim redan sluppit undan öfver sjön.

Skalle-Grim drog med följet sina färde, tils han nådde hemmet. Han förtalde Kväll-Ulf resan. Denne sade sin fägnad öfver, att sonen icke farit till konungen i det ärendet — att gå i hans tjänst, och menade nu som förr, att de kunde af konungen vänta blott skade men ingen upprättelse.

De rågslogo ofta om, hvad de nu hade att göra, och kommo i alt öfver ens: lika litet som andre, de där vore osams med konungen, kunde de längre hålla sig där i landet, och funno de det rådligast att draga bort. Mest lyste dem att söka nå Island, ty det var dem sagdt, att det var ett godt land.

Deras vänner och bekante, Ingolf Arneson och hans följesmän, hade gifvit sig dit och där tagit sig ypperligt land samt bostad. Man kunde där få jord köpandes och välja ut de bästa boplatserna.

Så beslöto de sig hälst för att bryta upp och fara ur landet.

De hade godt om stora skepp, och tidigt på våren gjorde de tvänne handelsfartyg segelklara. Trettio gode följeslagar satte de på hvart och därtill kvinnor och barn. De lastade skeppen med alt lösöre, de kunde rymma. Men deras jordar tordes ingen köpa af skräck för konungen.

När alt var redo, seglade de bort. De styrde ut till Solund-öarna.

De äro många och stora och så skurna af vikar, att det är sagdt, det ej månge känna alla hamnarna där.

22.

Hväll-Ulfs och Skalle-Grims hämd. Hväll-Ulfs död.

Vid denna tid dog Guttorm, konung Haralds morbroder.

Han hade ock varit hans fosterfar och fört an hans härar i alla strider, han haft för att vinna Norges rike. När han blifvit envåldskonung öfver alt landet och satt sig i ro, hade han gifvit sin frände Guttorm Västfold, Öster-Agder, Ringarike och därtill alt det land, hans fader Halfdan svarte ägt.

När Harald sporde fosterfadrens död, gaf han bröderne Hallvard hårdfare och Sigtrygg snarfare bud att draga ned till Viken. Konungen var då i Trondhem.

Bröderne rustade sig med stor prakt till färden. De valde ut godt följe och det yppersta skepp, de kunde få.

Det var det skepp, Torolf Kväll-Ulfsson ägt, och som de tagit ifrån Torgils gjallande.

När de voro segelfärdige, sade konungen dem ärendet: de skulle draga till Tunsberg. Det var en köpstad, där Guttorm haft sitt furstesäte.

»Skolen I», sade konungen, »bringa mig Guttorms söner, men döttrarna skola där uppfostras, till dess jag gifter dem bort. Jag skall sätta män att se om riket och mörnas fostring.»

God vind gafs dem. De kommo om våren till Viken och buro fram sitt ärende, togo med sig Guttorms söner och mycket lösöre och vände så till baka.

I början gick resan något långsamt. Men när de hunnit Sognsjön, vardt vinden gunstig och vädret klart, och de gjorde sig lustige på färden.

Kväll-Ulf och Skalle-Grim höllo om sommaren jämt utkik på farleden.

Skalle-Grim var skarpögd som få. Han fick i sigte brödernes skepp, där det strök fram, och han kände det, ty han hade sett det förr, då Torgils gjallande for med det. Han höll öga på deras färd och skönjde, hvar de om kvällen lade in i hamn.

Så gaf han sig till baka till sitt folk och förtalde Kväll-Ulf, hvad han hade sett, och menade på, att med det skeppet, som en gång Torolf ägt, nog följde nu några män, som kunde vara dem en fångst.

De redde till bägge båtarne och stego med tjugo man ned i hvarje.

Kväll-Ulf tog styret öfver den ene båten, Skalle-Grim öfver den andre.

De rodde till skeppet.

När de kommit fram, där det låg, lade de till land. Tältdukarne voro slagne upp öfver det, och bröderne lågo i sin sömn. När Kväll-Ulf och hans män voro där nära, sprang vakten upp, som satt vid änden af

skeppsbryggan, och ropade utåt, att man skulle stå upp, ty ofrid nalkades.

I skeppet störtade man till vapnen.

Då Kväll-Ulf nått med följet bryggan, gick han själf ut på den arm, som låg mot bakstammen, men Skalle-Grim for fram till fören.

Kväll-Ulf hade i hand en stridshammare. När han kommit upp på skeppet, böd han sitt folk gå längs utsidan och hugga tälten loss. Själf rusade han hän mot lyftingen, och det är sagdt, att då kom bärsärksgången öfver honom. Den kom ock öfver flere af hans följesmän. De dråpo alle, som kommo dem i vägen.

Så gjorde ock Skalle-Grim, där han for fram på skeppet.

Far och son häjdade sig ej, förr än de rödt det.

När Kväll-Ulf kommit upp på lyftingen, svängde han stridshammaren och slog Hallvard genom hjälmen och hufvudet, så att vapnet sjönk till skaftet. Så hårdt rykte han det till sig, att han slog honom upp i luften och slängde honom öfver bord.

Skalle-Grim rödde framstammen och drap Sigtrygg.

Månge sprungo i hafvet, men Skalle-Grims män foro ned i båten, rodde fram och höggo till döds alle, som summo i kring.

I alt förgingos här med Hallvard flere än femtio män.

De togo hans skepp och alt det gods, det seglat med.

Två eller tre män, som ej syntes dem mycket värde, grepo de och gåfvo grid. De fingo af dem de tidningar, de äskade; de sporde, hvilke männen varit på skeppet, och hvad deras färd gält.

När de fått veta alt, som det var, synade de de fallne. Man fann, att de fleste af brödernes män lupit öfver bord och satt lifvet till.

Guttorms bägge söner hade ock sprungit i sjön

och så omkommit. Den ene var tolf år gammal, den andre tio, och båda voro fagre och lofvande svenner.

Sedan gjorde Skalle-Grim de fångne männen löse och böd dem draga å stad till konung Harald och omständligt förtälja honom alt, hvad där skett, och hvilke de män varit, som där haft sin hand med.

»Skolen I», sade han, »bära fram till konungen denna visstump:

När härsen slog,
Det i kungen tog:
För varg en rätt
Vardt kungens ätt,
Och Hallvards lik
Slank lamt i vik.
Sliter grånad
Örn i Snarfare.»

De förde brödernes skepp med laddningen ut till sina egna och lastade det med alt, hvad deras minsta skepp rymde. De buro sten i detta, bröto hål i plankorna och sänkte det.

Det är sagdt, att det var så ställdt med de män, som skiftade hamn eller gingo bärsärksgång, att så länge de rasade, voro de så starke, att intet mäktade häjda dem, men så fort de lugnades, voro de vanmäktigare än äljes.

Så hände det nu Kväll-Ulf. Då bärsärkskraften gick ur honom, kände han matthet af den kamp, han fört, och han vardt af alt, som timat, så maktlös, att han lade sig till sängs.

Då blåste vind upp mot hafvet, och de seglade ut. Kväll-Ulf förde det tagna skeppet.

Vinden var god, och de höllo sig så nära samman, att de kunde se till hvarandra.

När de kommit långt ut på hafvet, vardt det värre med Kväll-Ulf. Då sjukdomen tog honom så, att han

syntes döden nära, kallade han till sig sitt skeppsfolk och sade, att han väntade, det deras vägar snart skulle skiljas.

»Jag har aldrig förr varit krank», sade han; »varder det dock så, att jag somnar af — hvad mig nu synes troligast — så gören mig en kista och låten mig fara öfver bord; och går det då helt annorlunda än hvad jag tänkt mig, när jag ej får komma till Island för att taga land där. I skolen bära min hälsning fram till Grim, min son, när I träffens, och därtill skolen I säga honom, att om han hinner till Island, och det bär sig så — hvad jag knapt tror — att jag är där före honom, skall han taga sin bostad närmast stället, där jag landat.»

Kort efter dog Kväll-Ulf, och skeppsfolket följde hans bud. De lade honom i en kista och sköto honom öfver bord.

Sedan fördes skeppet af hans trogne vän Grim från Hålågaland, en ättstor och rik man. Han hade varit både Kväll-Ulfs och Torolfs följeslage i härnad och därför ock fått öfver sig konungens vrede.

Då de voro komne till Islands sydkust, höllo de väster ut med landet, ty de hade sport, att Ingolf åt det hållet tagit sin bostad. De seglade förbi Reykjanäs, sågo fjärden öppna sig och styrde in i den med bägge skeppen.

Det vardt hvast väder och mycken väta och tjocka. Då skildes skeppen.

Grim från Hålågaland seglade så långt in åt Borgarfjärden, att han hann om alla skären. Då kastade han ankar och låg stilla, till dess vinden lagt sig, och det klarnat. När så flodtiden kom, fördes skeppet upp i en åmynning. Den ån heter Gufå. De drogo det upp längs strand, så långt de förmådde. Här lossade de och bonade om sig den första vintren.

De undersökte kustlandet både nere vid sjön och längre upp, och långt hade de ej gått, innan de sågo i en vik Kväll-Ulfs kista uppvräkt. De buro den bort till närmaste näs, satte ned den där och staplade stenar om den.

23.

Skalle-Grim sätter bo på Island.

Skalle-Grim landade, där ett stort näs gick ut i sjön, och ofvan näset var ett smalt ed. Här lossade de af sin last och kallade stället Knarrarnäs.

Sedan undersökte Skalle-Grim landet. Där var vidsträkt myräng, stora skogar och långt mellan fjäll och strand. Där var godt om sälhund och fisk.

När de drogo söder ut med sjön, träffade de på en stor fjärd. De följde den in åt land och rykte alt jämt framåt, tils de stötte på sine följeslagar, Grim från Hålågaland och de andre.

Där vardt ett fägnesamt möte.

De sade Skalle-Grim, att Kväll-Ulf kommit i land där, och att de jordat honom. De följde honom hän till stället, och han fann, att ett stycke därifrån vore platsen god för bygge.

Skalle-Grim vände till baka till sitt skeppsfolk, och de blefvo om vintren hvar på den ort, de landat vid.

Skalle-Grim tog all mark mellan fjäll och strand, hela Myrarne söder ut till Hamnfjällen samt alt det land, som vattendragen sluta inne helt till hafvet. Om

våren förde han skeppet söder ut till fjärden och lade det i den bugt, som var närmast platsen, dit Kväll-Ulfs kista flutit. Där bygde han en gård; han kallade den Borg och fjärden Borgarfjärd. Efter den gaf man häradet ofvan namn.

Grim från Hålågaland gaf han bostad och jord på Hvannöre söder om Borgarfjärden.

När han om våren lät sin boskap drifvas ut längs med sjön, råkade man på ett litet näs, där man fångade några svaner. Det kom att heta Alftanäs.

Skalle-Grim delade ock ut land åt sitt skeppsfolk. Sedan synade han näjden längre uppåt. Först for han in med Borgarfjärden, så långt den räkte, så längs älfven, som flöt väster ifrån. Den kallade han Hvitån, ty hvarken han eller följesmännen hade förr sett de vatten, som falla från jöklar. Älfven syntes dem underlig till färgen. De drogo upp med Hvitån, tils den älf bröt sig emot dem, som kommer från fjällen norr ut. Den nämde de Nordå, följde den och stötte på en fors med ringa fall. De gåfvo den namn efter klyftorna, som den strömmade ur. Så vandrade de till baks till Hvitån och vidare upp med den. Då sågo de med ens en älf flyta tvärs före och välla ned i Hvitån. Den fick heta Tvärån. De blefvo varse, hur i hvart vatten vimlade fisk. Därpå vände de åter till Borg.

24.

Skalle-Grim.

Skalle-Grim var en mycket driftig man.

Han hade ideligen kring sig många män och lät dem sent och tida söka upp det förråd, som fans i näjden, och som kunde nytjas till folkets bärgning, ty i förstone hade man ej mycken boskap, i mån af hvad som tarfvades för den mängd folk, där var.

De djur, man hade, födde sig själfve året om i skogarne.

Skalle-Grim var en god skeppsbyggare, och drifved saknades ej, så långt Myrarne räkte i väster. Han lät timra upp en gård vid Alftanäs. Här hade han sitt andra bo, och härifrån sände han folket ut på fiske, sälfångst och äggning, ty vid den tiden var på alt god tillgång. Hit lät han äfven forsla till sig drifveden. Vid denna tid kommo äfven ofta hvalar till stranden, och man kunde skjuta dem och annat, som det lyste en. Hvart än man drog på fångst, voro djuren oskygga, ty de voro ännu icke vana vid människor.

Ett tredje bo ägde Skalle-Grim vid sjön å Myrarnes västsida. Där kunde man ännu bättre samla drifved. Han lät där så korn och kallade stället Åkra.

Utanför lågo öar, vid hvilka hvalar höllo sig, och nämdes de Hvalöarna.

Han lät äfven sitt folk slå sig ned längs upp med älfvarne för laxfångstens skull.

När hans boskap förökades, drog den sig sommartiden helt upp till fjällen. Han gaf akt på, att den fänad vardt större och fetare, som gick uppe på hedarne,

samt att fåren om vintrarne trifdes i fjälldalarne, om de icke drefvos ned på slätten. Så lät han resa en gård uppe vid fjället för det folk, han satte att vakta fåren.

Snart hade han där boskap i mängd.

En tid efter det Skalle-Grim kommit ut till Island, styrde ett skepp från hafvet in i Borgarfjärden. Det ägdes af den man, som het Olof halte.

Han hade med sig husfru och barn och annat frändefolk, och hans mening med färden var att få sig bostad på Island. Han var rik, anstor och vis.

Den första vintren var han hos Skalle-Grim. Af honom visades han hän till landsträckan söder om Hvitån. Han bygde där den gård, som heter Varmalök. Han var en ansedd man, och hans söner voro Rage i Lögardalen och Toraren ragebroder, som vardt lagsagoman på Island näst efter Ramn Häingsson.

Konung Harald hårfagre lade under sig alla jordar och alt åtkomligt gods, som i Norge ägts af Torolf, Kväll-Ulf och Skalle-Grim.

Han satte hårdt åt de män, som med råd eller dåd hulpit Kväll-Ulf och Skalle-Grim eller känt till hvad de hade före den gången, de vid utfärden till Island öfvade sin hämdbragd; och hans fiendskap mot fader och son var så djup, att han yppade hat mot deras fränder och skyldemän eller mot dem, som han visste hade varit dem käre vänner. Somlige nåddes af hans räfst; andre flydde undan och sökte sig en tillflykt inom lands, eller hastade de ur landet med alt, hvad de ägde.

Ingvar, Skalle-Grims svärfader, var en bland desse. Han beslöt sig för att i lösören omsätta all den egendom, han kunde, skaffade sig ett hafsskepp, bemannade det och rustade det till islandsfärd, ty han hade sport, att Skalle-Grim slagit sig ned på ön, och att där var land nog att få hos honom.

Öfverfarten vardt god.

Han landade i Borgarfjärden. Och så snart Skalle-Grim sporde hans ankomst, drog han till honom och böd honom hem med så månge män, han ville taga med sig. Ingvar tog tacksamt mot tillbudet. Skeppet sattes upp, och Ingvar for till Borg med stort följe.

Han var hos Skalle-Grim första vintren. Så gafs honom gården Alftanäs och trakten kring den. Han flyttade till sitt nya bo, var en mycket driftig man och fick stora rikedomar.

Skalle-Grim reste då en gård på Knarrarnäs och ägde bo där länge sedan.

Skalle-Grim var god smed och smälte vid vintertid mycken myrmalm. Han lät bygga en smedja nära sjön på det ställe, som heter Röfvarnäs, ett långt stycke från Borg och, som han fann det bäst, fjärran från skogarne.

Men han fann där intet stenblock, så hårdt och slätt, att det var godt att hamra järn emot, ty det fans als icke strandsten, blott småsand ut med sjön. Så hände sig en kväll, när alt folket gått till ro, att Skalle-Grim gick ned till stranden, stötte ut en åttaårad farkost och rodde ut till Midfjärdöarna. Där lät han ankaret glida ned, steg öfver bord och dök ned till bottnen. Han hade med sig upp en diger sten, den han välte in i skeppet. Så gaf han sig själf om bord och rodde till lands. Han bar stenen till sin smedja och satte den ned utanför dörren. På den hamrade han sedan sitt järn.

Den stenen ligger där ännu och bredvid den mycket hammarslagg. Det synes, att den är bultad ofvantill och slipad af bränningar. Den är ej lik andre stenar, som där finnas; och mäkta nu mera icke fyra män att lyfta den.

Skalle-Grim var själf ifrig med sitt smide, men

hans huskarlar knotade öfver, att de fingo om morgnarne stiga för bittida upp.

Då gjorde han denna visa:

»Arla man upp sig rese,
Ärnar man gods att samla,
Medan det bullrar i buktig
Bälg af morgonvinden.
Järnet glöder som gullet,
Gnistrar för tunga släggor.
Vindiga bälgar blåsa,
Blossar elden i smedjan.»

25.

Skalle-Grims söner Torolf och Egil.

Skalle-Grim och Bära hade många barn, men i förstone dogo de alla. Så fingo de en son, som vattenöstes och kallades Torolf. Han växte snart till och vardt reslig och vän i dragen. Var det alles mening, att han i alt liknade Torolf Kväll-Ulfsson, som han fått sitt namn efter.

Han var i kroppskraft långt framom sine jämnårige. Vid sin uppväxt vardt han flink i de flesta idrotter, dem unge och framstående män i den tiden plägade öfva. Han var munter och trifdes vid all gamman. Tidigt var han så fullkommen i styrka, att han syntes god att ha med i ett följe. Han vardt fort vänsäll bland folket, och hans fader och moder höllo mycket af honom.

Skalle-Grim hade två döttrar Sjöunn och Torunn. De gåfvo ock godt hopp om sig i uppväxten.

Ännu en son ägde han. Han vattenöstes och fick namnet *Egil*. Man kunde tidigt se på honom, att han skulle varda ful och lik sin fader, svart till hårfärgen. När han var tre år gammal, var han stor och stark som andre svenner vid sex eller sju år. Han var fort munvig och ordhittig. I lek med andre piltar var han icke just god att tagas med.

Denna vår for Ingvar till Borg; och var hans ärende att bjuda sin svärson Skalle-Grim hem till Alftanäs. Han inböd ock sin dotter Bära och hennes son Torolf samt andre män, dem Skalle-Grim äljes ville taga med. Han lofvade komma, och Ingvar vände hem för att rusta till gille och låta ölet bryggas.

När tiden var inne för Skalle-Grim och Bära att fara till gästabudet, gjorde sig äfven Torolf redo till färden och med honom åtskillige huskarlar, så att de voro femton i följe. Egil gaf sin fader en vink om, att han också ville fara.

»Är jag lika god frände till dem på Alftanäs som Torolf», sade han.

»Icke får du fara med», svarade Skalle-Grim, »ty du förstår dig ej på att vara i stort lag, där mycket drickes, hälst som du ej tyckes vara god att nappas med, när du är nykter.»

Skalle-Grim steg till häst och red bort, men Egil var missbelåten. Han gick ut ur gården och fick tag i ett af Skalle-Grims arbetsök. Han kastade sig upp och red efter gillesfolket. Han hade vanskligt att finna fram öfver myrarne, ty han kände ej vägen; men han skönjde esomoftast de andres ridt, när ej hult eller skogar skymde. Sent om kvällen nådde han fram till Alftanäs. Där satt man då kring dryckesborden.

Han steg in i salen. Då Ingvar såg honom, tog han honom gladt emot och sporde, hvi han komme så sent. Egil förtalde sitt och fadrens ordskifte. Ingvar

satte honom vid sin sida, och gent emot dem sutto Skalle-Grim och Torolf. Man hade till gamman där att kväda visor.

Då kvad Egil en visa:

»Käck jag hunnit hallen,
Hit, där Ingvar bjuder.
Gifmild bonde gästa
Gärna jag det ville.
Rik på röda gullet,
Raske Ingvar spör jag:
Bär sig, bålde, hitta
Bättre tre års sångsmed?»

Ingvar rosade den visan och tackade Egil.

Dagen efter räkte han honom i skaldelön tre snäckskal och ett andägg. När de åter sutto i dryckeslag, kvad Egil om lönen en ny visa:

»God var gåfvan, kämpe:
Gaf du språksam Egil
Tysta vrak ur vågen,
Vackra snäckor trenne.
Du, som stolt i stormen
Styrer böljans hästar,
Hafsands bädd du budit —
Blott att Egil glädja.»

Hos månge kom Egil i ynnest för sitt skaldskap. Mera märkligt timade ej på den färden. Egil for hem med Skalle-Grim.

26.

Björn Brynjolfsson drager till Island.

Brynjolf het en norsk man, som bodde på Örland i Sogn. Hans söner voro Björn och Tord, bägge vid denna tid i ung ålder.

Björn var stor farman, var stundom i viking och stundom på handelsfärd. Han var en kraftfull kämpe.

En sommar bar det så till, att Björn å ett stort gille i Fjärdafylke såg en fager mö, som han fick starkt tycke för. Han sporde sig för, hvad ätt hon hörde till. Det sades honom, att hon var Tore härse Roaldssons syster, het Tora och kallades ladhand. Björn giljade till henne, men Tore vägrade honom giftet, och så skildes de för den gången.

Men samma höst fick Björn sig folk och for med en väl bemannad skuta norr ut till Fjärdafylke. Han gaf sig hän till Tores gård, när denne ej var hemma, förde Tora bort med sig och hade henne hem till Örland. Där voro de om vintren, och Björn ville fira bröllop med henne.

Hvad Björn gjort, likade hans fader Brynjolf illa. Han fann det skändligt, enär långvarig vänskap rådt mellan honom och Tore.

»Als icke skall du, Björn», sade han, »här hos mig mot brodrens vilja hålla bröllop med Tora, ty i min gård skall hon så aktas, som vore hon min dotter och din syster.»

Och så fick det alt vara där i Brynjolfs gård, som han bestämt det, vare sig Björn såg det gärna eller icke. Brynjolf sände bud till Tore och böd honom för-

likning samt upprättelse för det besök, Björn gjort honom. Tore bad denne sända hem systren: äljes blefve förlikning icke af.

Men Björn ville trots alt ej låta henne fara, fastän fadren åstundade det. Så gick vintren.

När det vårades, talade Brynjolf och Björn en dag samman om sina angelägenheter. Brynjolf sporde, hvad han nu tänkte taga sig före. Han svarade, att det hälst lyste honom att draga bort ur landet.

»Ser jag gärna», sade han, »att du gifver mig ett långskepp och folk, så att jag kan fara i viking.»

»Det är mer än hvad väntas kan», svarade Brynjolf, »att jag skulle åt dig lämna härskepp och stort följe, ty jag är icke viss på, att du ej om sider reder sådant till, som vore mig af alt mest emot; och har af dig redan kommit oro nog. Ett handelsskepp skall du få och varor därtill. Far sedan söder ut till Dublin. Om färderna dit talas det nu mest. Godt följe skall dig gifvas.»

Björn genmälte, att han ej såge sig annan utväg än att taga emot anbudet.

När han nu var fullt färdig att fara, och vind sprang upp, steg han med tolf man i en båt och rodde från sitt skepp in till Örland. De gingo upp till gården och in i hans moders frustuga. Hon satt där inne med en stor flock andra kvinnor. Tora var där.

Björn sade, att Tora skulle fara med honom. De ledde henne ut, och modren böd kvinnorna ej drista sig att om detta ge nys inne i skålen, ty finge Brynjolf veta det, skulle han skicka sig ovarsamt, och det kunde arta sig till vådligt uppträde mellan far och son. Alla Toras kläder och klenoder voro redan lagda fram till färden, och Björn tog dem alla med sig. Sedan foro de om natten ut till sitt skepp, drogo upp seglet och styrde ut åt Sognsjön och så ut i hafvet. De hade vansklig

vind, kommo i svår drift och vräktes länge om på sjön men lyckades dock att fjärma sig som mest från Norge.

I hvast väder togo de en dag Hjaltland öster ifrån och landade till sist vid Mosön. De lastade af och gingo till en borg, som låg där, buro all laddningen dit, satte upp skeppet och botade refvorna.

Kort före vintren kom från Orkenöarna ett skepp till Hjaltland. Det förde den tidningen, att dit hade om hösten kommit långskepp med konung Haralds sändemän, de där hade att säga Sigurd jarl, det kungens vilje vore, att han skulle låta dräpa Björn Brynjolfsson, hvar hälst han kunde gripas. Slika budskickningar hade han låtit gå till Söderöarna och alt till Dublin.

Björn sporde dessa nyheter och därjämte, att han var gjord fredlös i Norge.

Så snart han kommit till Hjaltland, hade han hållit bröllop med Tora. De sutto öfver vintren i Mosöborg.

Men så fort våren kom, och hafvet stillade sig, satte han som brådast skeppet ut och seglade bort. De ströko fram för väldig vind och nådde inom kort Island söder ifrån. Vädret blåste då upp mot land; de drefvos väster ut förbi det och så ut i hafvet igen. Till sist kastade vinden om, och de närmade sig åter land. Ingen af dem, som voro om bord, hade förut varit på Island.

De seglade in i en underbart stor fjärd och följde dess västra strand. De sågo intet annat än öde bankar och otillgängliga kuster. Då kryssade de, så tvärt de kunde, öfver mot öster, till dess en annan fjärd vidgade sig. De styrde in i den och seglade fram, tils de nått om alla skär och bränningar. Då lade de till vid ett näs. Utanför låg en ö. I det djupa sundet där kastade de ankar. En vik sköt upp väster om näset, och uppe vid den stod fram en väldig klippa. Björn steg med några män ned i en båt. Han böd dem vakta sig för

att berätta om färden sådant, som vanskligheter kunde växa upp af. De rodde upp till gården och träffade några män, dem de gåfvo sig i språk med.

De sporde först efter, hvar de landat. Man sade dem, att de voro vid Borgarfjärden, gården het Borg och bonden Skalle-Grim.

Björn kände strax hans namn, gick hän till honom, och de talades vid. Skalle-Grim sporde, hvilke de komne voro. Björn gaf sitt och sin faders namn. Och som Brynjolf var Skalle-Grim till fullo känd, böd han sonen taga mot den gästvänskap, han trådde till. Björn sade sitt tack, och Skalle-Grim frågade, hvad mer ansenligt folk där var på skeppet.

Björn svarade, att där var Tora Roaldsdotter, Tore härses syster.

Då vardt Skalle-Grim mycket glad och sade, att det ej vore mer än skäligt handladt mot hans fosterbror Tores syster, om han visade alt det värdskap, de tarfvade, och han själf rådde med. Så böd han dem bägge hem till sig med alle följeslagarne.

Skeppsladdningen forslades upp i tunet vid Borg. Där slogo de upp sina bodar, och skeppet fördes in i en liten å, som föll där.

Björntun heter nu stället, där bodarna stodo.

Björn och alt manskapet lefde som gäster hos Skalle-Grim.

Han hade i kring sig aldrig färre än sextio vapenduglige karlar.

27.

Skalle-Grim och Björn.

När om hösten skepp kommo från Norge till Island, kom med dem det ryktet öfver, att Björn lupit bort med Tora och trotsat hennes fränder, samt att konungen därför gjort honom biltog i alt Norges rike.

När Skalle-Grim hörde detta, kallade han Björn till sig och sporde, hur det var fatt med hans hjonelag, och om han bygt det med fränders råd.

»Icke väntade jag mig af Brynjolfs son», sade han, »att jag ej af honom skulle få veta sanningen.»

Björn svarade:

»Blott sanning har jag sagt dig, Grim, och ej kan du lasta mig för, att jag ej förtalt dig mera än det, du sport om. Men nu skall jag vidgå, att du hört sannsagor: detta gifte gjordes ej med brudens broder Tores samtycke.»

Då sade Skalle-Grim mäkta vred:

»Hvi var du så djärf, att du for hit till mig, eller visste du ej, hvilken vänskap var mellan mig och Tore?»

»Jag visste», svarade Björn, »att mellan er var fostbrödralag och kärlig vänskap; men jag gaf mig för den skull hem till dig, att jag vräkts hit i land, och jag visste, att det till intet skulle tjäna att söka undfly dig. Månde nu mitt öde vara i ditt våld — dock väntar jag mig godt af dig, ty jag är din hemmaman.»

Då steg Torolf fram, lade många goda ord till och bad sin fader ej låta Björn lida för detta, enär han dock en gång tagit emot honom. Många andre talade Björns

sak. Till sist lugnade Grim sig och sade, att Torolf finge råda —

»och tag du emot Björn», sade han, »och var mot honom sådan, att du däraf får en ädel mans ära.»

28.

Torolfs utlandsfärd.

Tora födde ett möbarn om sommaren. Det vattenöstes och gafs namnet Åsgärd. Bära satte en kvinna till att sköta om barnet.

Björn stannade med alt sitt folk hos Skalle-Grim vintren öfver.

Torolf fattade vänskap för Björn och följde honom ständigt. När våren kom, gick han till tals med sin fader och sporde, hvad råd och omvårdnad han ville gifva Björn, sin vintergäst.

Grim frågade, hvad denne själf aktade göra.

»Jag tror», sade Torolf, »att han hälst ville fara till Norge, i fall han där kunde få i frid vistas. Synes mig det rådet rätt, fader, att du måtte sända män dit att bjuda förlikning för Björn, och skola dina ord väga tungt hos Tore härse.»

Så långt kom Torolf med sina föreställningar, att Skalle-Grim gaf med sig och fick några män att på sommaren draga till Norge. De kommo med hälsning samt järtecken till Tore Roaldsson och sökte medla mellan honom och Björn.

Så snart Brynjolf sporde denna budskickning, lade äfven han sig af all hug vinn om att bjuda förlikning

för sin son. Och Tore tillstadde den om sider, ty han såg, att Björn nu mera ändock ej hade något att rädas för. Då förklarade Brynjolf sig ock förlikt med sin son. Sändemännen stannade hos Tore om vintren och vände om sommaren åter till Island.

De förde med sig den tidning, att Björn fått frid i Norge. Björn var den tredje vintren hos Skalle-Grim.

På våren redde han sig till en norgesfärd med alt det folk, som följt honom till Island. Men Bära sade sin önskan vara, att Åsgärd, hennes fosterdotter, blefve kvar. Därtill samtyktes; mön stannade och fostrades upp hos Skalle-Grim.

Torolf for med Björn till Norge. Brynjolf tog fägnesamt emot dem, och bud sändes till Tore härse. Ett möte sattes ut mellan honom och Brynjolf. Dit kom Björn. Här styrkte de förlikningen. Så gaf Tore ifrån sig alt det gods, systren Tora ägde i hans gård, och han och Björn bekräftade vänskap och svågerlag.

Björn stannade hemma på Örland hos Brynjolf. Torolf njöt där stor gästfrihet.

29.

Erik blodyx och Torolf.

Harald hårfagre vistades som oftast i Hördaland och Rogaland å de storgårdar, han där ägde. Men denna vinter höll han sig norr ut i landet.

När Björn och Torolf varit en vinter i Norge, och våren kom, gjorde de sina skepp segelfärdiga, samlade manskap och drogo om sommaren ut i viking i öster-

led. De foro hem på hösten och hade vunnit gods i mängd.

När de kommit hem, sporde de, att konung Harald var i Rogaland, och att han skulle stanna där vintren öfver.

Kungen började vid denna tid starkt åldras och mattas. Många af hans barn voro hardt när fullvuxna. Hans son Erik, som kallades blodyx, var i ynglingsåldren. Han fostrades upp hos Tore härse och var den af sönerne, konungen höll mest af. Tore vår i största gunst hos kungen.

Björn och Torolf gåfvo sig å stad att besöka Tore härse. De gjorde färden med ett fartyg, som roddes af tolf eller tretton man, och hade med sig om kring trettio. Det skeppet hade de om sommaren tagit i viking. Det var vackert måladt ofvan vattengången och var fagert att se.

När de kommo till Tore, togos de vänligt emot och dvaldes där någon tid. Skeppet låg tältadt nedanför gården.

En dag gingo de ned till stranden. De sågo, att Erik, konungens son, var där. Han gick än ut på skeppet, än upp i land och stod och blickade på det.

Då sade Björn till Torolf:

»Mycket förundrar sig konungssonen öfver farkosten. Bjud du honom att taga den till skänks, ty jag vet, att det varder oss till mycken fromma hos kungen, om Erik hos honom är vår förespråkare. Har jag hört det sägas, att Harald bär tung hug till dig för din faders skull.»

Torolf svarade, att det var ett godt råd.

Sedan gingo de ned till skeppet, och Torolf sade:

»Nogsamt betraktar du farkosten, konungsson! Hur synes den dig?»

»God», sade han, »det är ett mäkta fagert skepp.»

»Då vill jag gifva dig den», genmälte Torolf, »i fall du vill taga emot gåfvan.»

»Det vill jag», sade Erik, »men liten torde gengälden tyckas dig, då jag lofvar dig min vänskap. Dock kan väl något väntas af den, i fall jag nog länge får lefva».

Torolf svarade, det han funne den lönen vida mer värd än skeppet.

Så skildes de, och konungssonen hade stor fröjd af deras sällskap.

De sporde sig för hos Tore, om det stämde med sanningen, att kungen bure afvogt sinne mot Torolf. Tore ville ej dölja, att han hört det.

»Då vore min önskan», sade Björn, »att du fore hän till konungen och talade Torolfs sak, ty ett och samma skall gå öfver oss bägge. Så väl tedde han sig mot mig, när jag var på Island.»

Då lofvade Tore färden och bad dem söka förmå Erik, konungens son, att fara med.

När de bragte detta på tal med Erik, lofvade han att vara deras förespråkare hos fadren.

Därefter gjorde Torolf och Björn en färd om kring i Sogn, men Tore härse och konungssonen bemannade det nyskänkta skeppet och foro söder ut till kungen, den de funno i Hördaland. De togos kärligt emot och dvaldes där någon tid för att finna en läglig stund, när konungen var i godt lynne.

Så buro de fram sitt ärende till honom. De sade, att den man kommit till Norge, som het Torolf Skalle-Grimsson.

»Ville vi bedja dig, konung, att du droge dig till minnes, hur väl en gång hans fränder tett sig emot dig, och icke läte honom umgälla det, att hans fader tog hämd för sin broder.»

Tore talade smidigt, men kungen svarade tämligen

vresigt, att mycken skade stammat från Kväll-Ulf och hans söner, och utsigt vore väl till, att denne Torolf vore i lynnet lik sine fränder.

»Äro de alle trotsige män, de där i intet visa häjd och ej vårda sig om, med hvem de hafva att skaffa.»

Då tog Erik till orda. Han sade, att Torolf gjort sig till hans vän och gifvit honom en härlig gåfva, det skepp, de hade med sig.

»Jag har lofvat honom min fulla vänskap. Få månde söka min gunst, i fall denne ej skall ha gagn af den. Icke kan du låta detta vederfaras den man, fader, som är den förste, mig gifvit en kostbarhet.»

Till sist gaf konungen löftet, att Torolf skulle få vara i frid för honom.

»Men jag vill ej», sade han, »att han kommer för mina ögon. Du, Erik, må dock göra honom och flere af den ätten dig så käre, du vill. Ettdera torde dock sannas: antingen varda de männen mjukare mot dig än mot mig, eller ock kommer du att ångra denna din bönfallan, hälst om du håller dem länge i ditt följe.»

Sedan foro Erik blodyx och Tore härse hem till Fjärdafylke. De sände bud till Torolf och sade honom, hur ärendet till konungen lyktats.

Torolf och Björn stannade den vintren hos Brynjolf. Många somrar lågo de i viking, men om vintrarne voro de än hos Brynjolf, än hos Tore härse.

30.

Konung Erik får Gunnhild.

Erik blodyx tog emot styrelsen öfver Hördaland och Fjärdafylke. Han antog hirdmän.

En vår gjorde han sig färdig att draga till Bjarmaland och valde med omsorg ut godt folk till den färden.

Torolf var med i framstammen på hans skepp och bar hans märke. Han var då, liksom sin fader, större och starkare än andre män.

På den färden timade mycket. Erik höll en väldig strid vid Vinafloden i Bjarmaland. Han fick seger, såsom det förtäljes i dråporna.

På detta tåg fick han Gunnhild, Assur totes dotter. Han hade henne med sig hem. Hon var den vänaste och vettigaste kvinna, mycket trollkunnig. Mellan henne och Torolf var vänskapen stark. Han var ständigt om vintrarne hos konung Erik, men sommartid låg han i viking.

31.

Torolfs hemfärd. Konungsgåfvan.

En sommar gjorde Torolf sig redo till en handelsfärd. Han aktade fara ut till Island och träffa sin fader. Han hade då varit länge borta. En väldig mängd gods och dyrbarheter hade han samkat sig.

Först gaf han sig till konung Erik. När de skildes, räkte konungen honom en yxa, den han sade sig vilja gifva Skalle-Grim.

Den var krumhörnad, stor och gullsirad, och skaftet var rikligen beslaget med silfver. Det var en präktig kostbarhet.

Då Torolf kom hem till Island, bar han fram till sin fader Skalle-Grim konungens hälsning och räkte honom den yxa, han sändt honom.

Skalle-Grim tog emot den, höll den upp, såg på den en stund och sade icke ett ord. Han hängde den öfver sin plats i skålen.

En höstdag lät Skalle-Grim drifva hem en stor mängd oxar, dem han ärnade slagta. Tvänne af dem lät han leda in under husväggen och stälde dem så, att halsarne korsades. Han tog en stor stenhäll och och sköt under dem. Så trädde han till med yxan — konungsgåfvan — och högg den på en gång i bägge oxarne, så att hufvuden röko af. Men yxan slog ned i stenen, så att hela dess ägg brast bort, och den rämnade upp igenom härdningen.

Skalle-Grim såg i äggen och sade icke ett ord.

Sedan gick han in i eldhuset, steg upp på en stock och sköt yxan upp på dörrbjälken.

Där låg den i röken vintren öfver.

Om våren gaf Torolf till känna, att han på sommaren ämnade draga utom lands. Skalle-Grim afrådde honom.

»Godt är med hel vagn hem att åka», sade han. »Du har redan höstat heder af din första färd, men sagdt är: ej lika lyktas färderna, när många faras. Tag nu hällre här mot så mycket gods, att du känner dig som förmögen man.»

Torolf svarade, att han ville göra en färd till.

»Jag har nödvändigt ärende», sade han. »När jag

nästa gång kommer åter, skall jag göra mig bofast här. Åsgärd, din fosterdotter, skall jag taga med mig och föra till hennes fader. Han bad mig om det, när jag sist for från Norge.»

Skalle-Grim svarade, att Torolf själf finge råda.

Så for Torolf ned till sitt skepp och redde till det. Åsgärd var med honom.

Men innan han drog ifrån Borg, gick Skalle-Grim hän och tog yxan — konungsgåfvan — ned ifrån dörrbjälken och steg ut med den.

Skaftet var då svart af rök, och den var rostfrätt.

Skalle-Grim såg i äggen.

Han räkte Torolf yxan och kvad en visa:

»Ej den bättrats, yxans
Ägg, af skråmor fula.
Vek blef videts huggorm,
Hväser skarpt ej mera.
Gif du åter usel
Yx med rökta skaftet.
Den ej hit bort dragas —
Det var konungs gåfva.»

32.

Egils och Skalle-Grims lekar.

Skalle-Grim hade stor gamman af kraftprof och lekar. Om slikt syntes honom nöjsamt att tala.

Vid den tiden öfvades bollek allmänt. Där i näjden voro många starke män; dock gick ingens styrka upp mot Skalle-Grims, fastän han var tämligen till ålders kommen.

Hans son Egil var ifrig brottare. Han var hetsig i tagen och vredsint. Och alla visste att bjuda sine söner väja för Egil Skalle-Grimsson.

I början af vintren var stor bollek bestämd att hållas på markerna vid Hvitån. Dit samlades folk vida om från häraden.

Månge af Skalle-Grims hemmamän foro dit. En af de ansenligaste bland dem var Tord Graneson, en ung och mycket hoppgifvande man. Han var Egil mycket hängifven.

Egil bad Tord, att han måtte få fara med till leken. Han var då i sitt sjunde år. Tord lät honom få sin vilje fram och lyfte honom upp bakom sig på hästen.

När de nått fram till lekmötet, delade man sig i spelflockar. Dit hade äfven månge småsvenner kommit; och ordnade de sig till en annan lek. Egil kom att kasta emot en pilt, som het Grim. Han var elfva eller tio år och stark för sin ålder. Som de så lekte samman, vardt Egil den svagaste. Grim gjorde ock det bruk, han kunde, af sitt öfvertag. Då rann vreden på Egil. Han lyfte bollträet och slog till Grim. Men denne grep honom om lifvet, slungade honom med fart i marken och rappade om honom rätt illa samt sade sig skola slå honom lemlös, om han ej hölle sig tam. När Egil kom på fötterna igen, gick han ur leken, och de andre svennerne ropade efter honom.

Han sprang hän till Tord Graneson och förtalde, hvad han råkat ut för. Tord sade:

»Jag skall gå med dig, så skola vi taga hämd på honom.»

Han räkte honom en krumhörnad yxa, som han just höll i handen. Det slags vapen var då i gängse bruk.

De gingo hän till platsen, der svenleken hölls. Grim hade då gripit bollen och slog den bort. De andre piltarne satte efter den. Egil for emot honom

och högg yxan i hans hufvud, så att den med ens stod fast i hjärnen.

Han gick sedan med Tord bort till sine följeslagar. De rusade strax till vapnen, och så gjorde de andre ock. Olef halte drog med en flock öfver till männen från Borg. Den skaran vardt då den manstarkaste. Så skildes man för den gången.

Häraf reste sig trätan mellan Olef halte och Grims fader, Hägg af Häggstad. De slogos i Laxfit vid Grimsån. Sju män fäldes där, Hägg vardt sårad till döds, och hans broder föll.

När Egil kom hem, var Skalle-Grim fåordig, men modren Bära menade, att Egil var ett vikingsämne, och vore det tillständigt att gifva honom härskepp, så snart han hade åldren inne. Då kvad Egil en visa:

»Det mälte min moder,
Att mig skulle köpas
Farkost och fagra åror —
Färdas på skepp med vikingar,
Stånda uppe i stammen,
Styra gode draken,
Så i hamn få hålla,
Hugga en och annan!»

Då Egil var tolf år gammal, var han så reslig, att få män ägde den styrka och storlek, att de ej föllo till föga för honom i lekarne.

I den vinter, som var hans tolfte, for han ifrigt till lekmöten. Tord Graneson var då tjugoårig och mycket muskelstark. Det hände ofta, som vintren gick, att Egil och Tord kommo att i leken stå emot Skalle-Grim.

En gång slogs boll söder ut i Sandvik vid Borg. De hade då ock Skalle-Grim emot sig, och han tröttnade, så att de fingo öfvertaget. Men vid aftontid efter solnedgången tog det värre vändning för Egil och Tord. Skalle-Grim tog sådan styrka, att han lyfte upp Tord

och satte honom i backen så hårdt, att han helt krossades och strax fick sin bane. Därefter grep han i Egil. Torgärd bråk, en af Skalle-Grims trälkvinnor, stod och såg därpå.

Hon hade fostrat Egil i barndomen, var rask, stark som karlar och synnerligen trollkunnig. Hon ropade:

»Går du nu bärsärksgång mot din son, Skalle-Grim?»

Han slapp Egil och slog efter henne. Hon hukade sig undan och sprang sin väg. Skalle-Grim for efter. De lupo helt ut till udden af Digranäs. Där sprang hon ifrån bärget ut i sjön. Han kastade en stor sten efter henne; den tog mellan skulderbladen, och hon kom aldrig upp mera. Stället kallas nu Bråksund.

När de senare på kvällen kommo hem till Borg, var Egil mycket förgrymmad.

Skalle-Grim satte sig med folket till bords, men sonen var ännu ej kommen till sin plats.

Han gick in i eldhuset till den man, som var Skalle-Grim kärast och med honom hade tillsyn öfver arbete och gods där på gården. Honom högg Egil banehugg och steg sedan in på sin plats.

Skalle-Grim lät intet ord falla om detta, och alt framgent låg det målet tyst. Far och son talades icke vid, hvarken i godo eller ondo. Så gick det den vintren.

33.

Torolfs och Egils utlandsfärd. Arenbjörn.

Höljande sommar var det, Torolf kom till Island, såsom förut är berättadt. När han varit där en vinter, gjorde han om våren sitt skepp segelklart i Bråksund. Så hände det en dag, då han var fullt resfärdig, att Egil kom till sin fader och bad om utstyr till en resa.

»Jag vill», sade han, »fara utom lands med Torolf.»

Skalle-Grim sporde, om han talat något om detta med brodren. »Nej», svarade Egil.

Han böd honom först göra det. Men när Egil förde detta på tal med Torolf, svarade denne:

»Det är föga utsigt till, att jag tager dig med mig ut. När din fader ej tyckes hafva makt att i eget hus hålla dig i tukt, så tror jag mig ej man till att hafva dig med mig utom lands, ty där skall du ställa illa för dig, om du visar samma lynne som här.»

»Hända kan, att ingen af oss kommer att fara», genmälte Egil.

Om natten blåste det upp till en våldsam sydväststorm. När det mörknat, och flodvattnet kom, gick Egil hän, där skeppet låg. Han gick om bord, steg utom kring de uppspända tälten och högg af de tåg, som höllo åt hafvet till, sprang så i land, sköt med fart skeppsbryggorna ut och högg af tågen, som fäste vid stranden.

Strök då skeppet ut i fjärden.

När Torolf och de andre vordo varse, huru det dref, hastade de ned i en båt. Men vädret växte hvast, och de kunde intet uträtta. Skeppet dref öfver till

Andvik och upp på stranden där, och Egil gick hem till Borg.

När man kom under fund med hans bragd, lastades den af de fleste. Han förklarade, att länge skulle det ej draga om, innan han gjorde Torolf större skade och förlust, i fall denne ej ville hafva honom med sig ut.

Då trädde folk emellan, och det vardt till sist så, att Torolf tog emot Egil, och for han ut med honom om sommaren.

Så snart Torolf kom om bord, tog han den yxa, Skalle-Grim lämnat honom, och slungade den i djupet. Där blef den.

Färden gick lyckligt öfver hafvet, och Torolf kom till kusten af Hördaland. Han styrde upp mot Sogn.

Här hade under vintren det märkliga timat, att Brynjolf af sjukdom dött, och hans söner skiftat arfvet. Tord hade fått Örland, gården som hans fader bott på. Han hade gått i konungens tjänst och blifvit länderman.

Björn fick sig en annan god och ansenlig gård. Han hade icke gjort sig till konungens handgångne man. Därför kallades han Björn höld. Han var mäkta rik och en stor höfding.

Torolf hastade till honom, så fort han landat, och Åsgärd, Björns dotter, följde honom hem.

Det var ett fröjdefullt möte.

Åsgärd var den vackraste mö, ståtlig i växten, klok och i kvinnoid mycket förfaren.

Torolf for hän till konung Erik. När de råkades, bragte han honom Skalle-Grims hälsning och sade, att han med tack tagit mot konungsgåfvan. Han bar fram ett godt långskeppssegel, som han sade att Skalle-Grim sändt som genskänk. Erik tog med nöje emot det och bad Torolf stanna hos sig öfver vintren. Han tackade och tillade:

»Dock måste jag nu först fara till Tore härse. Jag har till honom ett bindande ärende.»

Så gaf Torolf sig, som han sagt, till Tore och togs emot med öppen famn. Tore bad honom stanna, och han sade sig gärna vilja det.

»Och har jag med mig den man, som skall ha sitt uppehåll, där jag är. Han är min broder och har icke förr varit hemifrån. Han tarfvar, att jag håller öga på honom.»

Tore svarade, att han vore välkommen, äfven om han toge med sig flere män.

»Oss synes», sade han, »som vore din broder en prydnad för ett följe, i fall han något liknade dig.»

Då bröderne satt skeppet upp på land, foro de till Tore härse.

Han hade en son, som het Arenbjörn. Han var något äldre än Egil. Tidigt visade han fram kraftfullt gry och var en väldig idrottsman. Egil höll sig kärligt till honom och följde honom jämt.

Mellan Egil och brodren Torolf var det tämligen kyligt.

34.

Torolfs frieri.

Torolf Skalle-Grimsson gaf sig en gång i samspråk med Tore härse och sporde honom, huru han skulle taga det, i fall han både om Åsgärd, hans fränka. Tores svar var gynsamt. Han sade, att han ville främja det målet.

Så drog Torolf med dråpligt följe åter norr ut till Sogn. Fort kom han fram till Björn med sitt ärende;

han bad om hans dotter Åsgärd. Björn tog hans anhållan blidt: inga vanskligheter funnos, trolofning blef hållen, och bröllop bestämdt. Det gillet skulle stå hos Björn om hösten.

Torolf for sedan till baks till Tore härse. När tiden för bröllopet var inne, böd han män till färd med sig. Han böd först Tore, Arenbjörn och deras huskarlar, sedan många mäktige bönder: hans följe var stort och godt.

Den dag, man skulle gifva sig å stad, vardt Egil sjuk, så att han ej kunde fara med.

Med ett stort långskepp, som fyldes af bröllopsskaran, drog Torolf norr ut.

35.

Egil som gäst på konungsgården.

En af Tore härses huskarlar het Ölve. Han var förvaltare och förstyre där på gården. Han hade att kräfva ut husbondens ingälder och var hans skattmästare. Sina bästa år var han öfver och var dock en hurtig man.

Det bar så till, att Ölve skulle göra en färd för att infordra Tores landskylder, de där stodo oguldna sedan våren. Han hade till resan en roddfärja och tog med sig tolf af huskarlarne.

Då frisknade Egil till och steg upp. Han fann det ledsamt hemma, när alt folket drog bort. Så sökte han upp Ölve och sade, att han ville fara med honom. För denne tyktes en god följesven ej vara öfverflödig, hälst som farkosten rymde många.

Egil rustade sig till resan. Han hade med sig sina vapen, svärd, väldigt spjut och rund sköld.

På vägen fingo de hvast och ogynsamt väder med strykande storm. De togo till årorna och rodde hårdt, tils de vid kvällstid nådde Atlön. Där satte de sig i land.

Ej långt upp på ön låg en stor gård, som konung Erik ägde. Mannen, som var förstyre där, het Bård. Han kallades Atlö-Bård, var en driftig och god arbetsförman. Ättstor var han ej, dock kär för konung Erik och drottning Gunnhild.

Ölve lät draga farkosten helt upp på stranden. De gingo fram till gården och träffade Bård ute, sade honom sin färd och läto förstå, att de ville stanna där öfver natten. Han såg, att de voro mycket våte och ledsagade dem hän till ett eldhus. Det låg skildt från de andre byggnaderna.

Bård lät göra upp för dem en stor eld, och vid den torkades deras kläder. När de tagit dem på sig igen, kom han in.

»Nu skola vi sätta fram matbord till er», sade han. »Jag vet, att I månden trängta efter sömn. I ären trötte af tråket.»

Detta tykte Ölve om.

Bord sattes fram, och dem gafs mat, bröd och smör. Byttor, fulle af sur mjölk, togos in. Bård sade:

»Mycket harmligt är det, att icke öl finnes i huset, det jag kunde fägna er med, som jag ville. Fån I nu bärga er med hvad här är.»

Ölve och hans män voro svårt törstige och sörplade i sig mjölken.

Sedan lät Bård bära in ostmysja. De drucko den.

»Gärna gåfve jag eder bättre dryck, om här funnes», sade han.

På halm var ingen brist där inne. Han bad dem lägga sig till sömns på den.

Konung Erik och drottning Gunnhild kommo samma afton till Atlön. Bård hade rustat till gille för dem. Där skulle vara disablot.

Det var ett ypperligt gästabud, och dryckesvaror väntade rikligt i hallen.

Konungen sporde, hvar Bård var — »jag ser honom ingenstädes här.»

»Bård är ute och sörjer för sine gäster», svarade en man.

»Hvilke äro de gästerne?» fortsatte kungen, »då han låter sig slikt högviktigare vara än att hålla sig här inne hos oss.»

Mannen sade honom, att Tore härses huskarlar kommit dit.

»Gången strax efter dem», föll konungen in, »och kallen dem hit in.»

Mannen lydde. Han sade dem konungens bud. Så trädde de in i hallen.

Konung Erik tog glad emot Ölve och bad honom sitta i högsätet gent emot sig, och följeslagarne böd han sätta sig på samma bänk åt dörren till.

Egil fick platsen närmast Ölve.

Så bars öl fram.

Månge skålar gingo laget rundt, och skulle hornet tömmas hvar gång.

Alt som kvällen led, vordo månge af Ölves följesmän svårt rusige. Somlige spydde där inne i hallen, andre raglade ut om dörren.

Men Bård bar själf ihängset i kring dryck åt dem.

Då han räkte hornet åt Ölve, tog Egil det och drack det ut.

Bård menade, att han törstade mycket, gaf honom strax fulla hornet åter och bad honom tömma det. Egil tog mot det och kvad en visa:

»Borta i ladan, bonde,
Böd dig ditt usla sinne
Tälja, att ölet tröt dig —
Trifs det, där diser äras!
Doldes dåliga sveket
Dumt för okänd skara.
Ljög du för gäst, som stormen
Gifvit dig, arme ynkrygg!»

Bård bad honom klunka och hålla upp med speglosorna.

Egil drack hvarje fyld bägare, som kom till honom, och tömde Ölves ock.

Då gick Bård fram till drottningen och sade, att där var en man, som skämde ut dem: han drack aldrig så, att han icke sade sig törsta.

Drottningen och Bård blandade då gift i drycken och läto den föras in. Bård signade bägaren och gaf den åt tärnan, som bar i kring ölet.

Hon bragte Egil den och bad honom dricka.

Han tog fram sin knif och stack sig i handen. Sedan tog han emot hornet, ristade runor därpå och stänkte blod i dem. Så kvad han:

»Ristom runor på hornet,
Rodne hvar staf i blodet!
Mumlom kraftord, medan
Mun vid randen dröjer —
Dricka med lust vi drycken,
Däjan, den glada, oss räkte.
Vilja vi veta, hur ölet
Verkar, som Bård oss signat.»

Hornet brast midt i tu, och drycken flöt ned i golfhalmen.

Då började det att lida med Ölve.

Egil reste sig upp, tog honom i handen och ledde honom mot dörren.

Han kastade sin öfverkappa om på vänstra sidan och höll i svärdet under den.

Då de hunnit till dörren, kom Bård med fyldt horn efter dem och bad dem dricka sin egen afskedsskål.

Egil stod på dörrtröskeln. Han tog hornet, drack det ut och kvad en visa:

»Mig böds öl, ty Ölve
Ängslas blek af drycken,
Hornets väldiga vågor
Välde mig svalt kring läppen.
Blundar din blick i kvällen,
Bonde, som svärd vet sköta —
Ser du ej rinnande blodrägn
Rodna inför ditt öga?»

Han slungade hornet i golfvet, grep i sitt svärd och drog det.

Det var mörkt, där de stodo.

Han rände svärdet rakt igenom Bårds midja, så att udden stack ut i ryggen.

Han föll död ned, och blod forsade ur såret.

Då föll ock Ölve, och ur honom kvälde all drycken.

Egil sprang ut ur hallen. Där ute var kolmörkt. Han gaf sig strax i väg ifrån gården.

I hallen såg man, att Bård och Ölve lågo fallne. Konungen kom till och lät bära ljus fram.

Man såg då, hvad här timat:

Ölve låg där sanslös och Bård dräpt. Alt golfvet flöt i blod.

Konungen sporde, hvar den reslige mannen vore, som druckit mest om kvällen.

Man sade, att han gått ut.

»Leten efter honom», sade konungen, »och låten honom komma till mig.»

Man sökte rundt om i gården, men han fans icke.

När konungsmännen kommo till eldhuset, lågo Ölves

följeslagar där. De tillspordes, om Egil till äfventyrs synts där, och de svarade, att han lupit dit in, tagit sina vapen och störtat ut igen.

Man förtalde konungen det.

Han böd sine män skynda med fart ut och bemäktiga sig alla farkoster, som voro på ön.

»I morgon, när det är ljust», sade han, »skola vi rannsaka hela ön och dräpa mannen.»

36.

Egils flykt.

Egil var på fart hela natten. Han sökte komma hän till alla platser, där farkoster funnos, men hvar hälst han nalkades stranden, fann han alt män före sig.

Så ilade han hela natten utan att få något skepp.

När det började ljusna, var han ute på ett näs. Han såg för sig ett sällsamt långt sund och på andra sidan en ö.

Han tog sin hjälm, sitt svärd och sitt spjut. Af detta bröt han skaftet och kastade det i sjön, svepte så vapnen in i sin öfverkappa, gjorde af den ett bylte och band det fast på ryggen.

Så störtade han sig i sundet och sam, tils han nådde ön. Den het Södö. Det var en liten ö. Den var bevuxen med buskskog, och mycken boskap gick där, både nöt och får, som hörde Atlön till. När han kommit upp på ön, vred han sina kläder. Då var det full dager, och solen var uppe.

Konung Erik lät strax rannsaka Atlön, när det

blifvit ljust. Det gick sent för sig, ty ön var stor, och Egil fans icke. Då sände han folk till de andra öarna för att slå efter honom.

Först mot kvällen rodde tolf man öfver mot Södön. De skulle leta efter Egil och därtill taga med sig hem några slagtfår.

Egil såg skeppet nalkas. Han lade sig ned i småskogen och dolde sig, innan det nådde land.

Tre af männen stannade kvar vid skeppet; de andre nio gingo upp på ön och gåfvo sig, trenne åt hvart håll, ut att söka. När så en backe bar mellan farkosten och dem, reste Egil sig. Sina vapen hade han till hands. Han snodde sig snedt ned mot sjön. Så smög han sig fram med stranden. De, som vaktade skeppet, visste intet af, förr än han var inne på dem.

I blinken gaf han en af dem banehugg. En annan rände i väg, men det bar uppför backe. Egil högg efter honom och slog foten af. Den tredje sprang ut på skeppet, högg tag i staken och ville sätta ut. Men Egil drog skeppet till sig och sprang om bord. De skiftade ej många hugg, innan mannen draps och kastades i sjön.

Sedan tog Egil årorna och rodde bort.

Han var på häjdlös färd hela den natten och nästa dag med, tils han hann till Tore härse.

Men männen, som voro kvar på Södö, blefvo där i många nätter, de slagtade ned fänad åt sig, slogo eld och gjorde upp kok. På den sida af ön, som vätte åt Atlön, staplade de upp en stor vedhög, satte eld i den och läto den flamma som en vårdkas. När man såg den, sattes ut en båt, och de män, som ännu vore i lifve, fördes hem.

Konungen var då borta. Han var på väg till ett annat gille.

Om Ölve och hans följeslagar har man att förtälja,

det konungen lät dem som skuldlöse fara i frid. De nådde hem före Egil och funno Torolf och Tore härse redan komne. Ölve sade dem Bårds dråp och alt hvad därvid timat; men om Egils öde kände han intet.

Torolf vardt tungsint vid denna tidning; så ock Arenbjörn. De räddes för, att Egil aldrig skulle komma åter.

Men om morgonen kom Egil hem.

Så snart Torolf fick veta det, steg han upp, gick till honom och sporde, på hvad vis han kommit undan, och hvad på färden händt honom. Då kvad Egil denna visa:

»Så från drott och drottning
Drogs mitt hufvud undan
— Icke skall med stolta
Storord verket prydas —:
Trenne kungaträlar
Trampa mer ej jorden.
Till Häls höga hallar
Hän de segnat alla.»

Arenbjörn fägnades af dessa dåd och sade sin fader, att honom ålåge det att förlika Egil med konungen.

Tore genmälte:

»Nog skall det sägas, att Bård förskyllat eget dråp; dock är det hos Egil ett väl starkt ättdrag — att blindt rusa under konungens vrede: den slår tungt ned på de fleste! Jag skall likväl för denne gång skaffa honom förlikning.»

Tore for till konungen, men Arenbjörn stannade hemma och förklarade, att ett och samma skulle gå öfver dem alle.

När Tore kom inför konung Erik, gjorde han å Egils vägnar de bästa anbud, böd sin egen borgen och satte målet under kungens dom.

Konungen var högeligen harmsen, och han var ej

god att tilltala. Han sade, att det nog sannades, hvad hans fader Harald sagt, att svårt skulle det länge bli att lita på de fränderna.

»Om jag nu förmås till förlikning», sade konungen, »skall du, Tore härse, sörja för, att Egil aldrig vistas länge i mitt rike. För din böns skull, Tore, blifver det så, att jag tager emot penningböter för de fallne männen.»

Konungen fastställde den bot, han fann god, och Tore gäldade den hel och hållen och for hem.

37.

Torolfs och Egils härtåg.

Den vintren voro Torolf och Egil i god välfägnad hos Tore härse.

På våren skaffade de sig manskap och rustade ut ett stort långskepp. De foro om sommaren i österled och härjade, hade många strider och fingo väldiga byten.

De styrde till Kurland och slöto en half månads fred med innebyggarne. De höllo köpstämma med dem. När den lyktats, började de härja och lade till på skilda orter.

En dag landade de vid en bred älfmynning. En stor skog låg där vid kusten. Här beslöto de sig för att gå upp. Folket delades i flockar, tolf man i hvarje. De drogo genom skogen, och sedan var icke långt, innan bygden tog vid. Här rånade de och dråpo, och folk flyktade, tils de intet motstånd fingo mer.

När det led mot kväll, lät Torolf blåsa till återtåg. Man vände, där en hvar höll sig, åter till skogen.

Då Torolf mönstrade manskapet, voro Egil och hans följe icke med. Det mörknade alt mer, och man trodde sig ej kunna leta upp honom.

Egil hade med tolf man vandrat genom en annan skog. Snart sågo de för sig vida slätter och bygder. Ej långt borta låg en gård. De styrde dit.

När de kommit fram, sprungo de in i ett af husen. Folk sågo de ej till. De togo alt löst gods, de träffade på. Där voro många hus, så att det tog tid för dem.

Då de åter trädt ut och kommit ett stycke från gården, stod mellan dem och skogen folk flockadt. Med fart närmade man sig dem.

En hög skidgård gick från gården hän emot skogsbrynet.

Egil befalde, att de andre skulle följa efter honom, så att man ej måtte från alla håll tränga sig på dem. De gjorde så. Främst gick Egil och sedan den ene så nära vid den andre, att man ej kunde spränga ledet.

Kurerne anföllo dem hårdt, mest med spjutkast och skott, men gåfvo sig ej i huggstrid.

Som Egil och hans män gingo fram längs skidgården, sågo de med ens en annan sträcka sig fram från sidan och inom kort sluta till. Där stodo de i hörnet mellan bägge och kunde ej komma fram.

Kurerne välte sig där på dem, och somlige stungo spjut och svärd genom skidgårdarne, andre kastade kläder öfver deras vapen.

Egil och hans folk sårades. De grepos alle och bundos. Sedan fördes de hän till gården.

Den ägdes af en mäktig och förmögen man. Han hade en vuxen son.

De rådslogo om, hvad man skulle göra vid de fångne. Bonden sade sig vara bäst till freds, om man sloge i hjäl dem alle, en efter en.

Bondesonen menade, att det nu vore så nattmörkt,

att man ingen skämtan hade af att pina dem. Han bad, att man måtte vänta till morgonen.

Så föstes de in i ett hus och blefvo hårdt bundne. Egil bands vid en stolpe både till händer och fötter. Huset lästes starkt till, och kurerne gingo in i stugan, fingo sig mat, voro mycket förnöjde och drucko.

Egil tog sig samman och riste stolpen, tils den lossnade upp ur golfvet. Så ramlade den. Han krängde sig af den, löste med tänderna sina händer och bände sedan banden af fötterna. Därpå gjorde han sine följeslagar frie.

När de så alle voro löse, sågo de sig om, hvar lägligast var att komma ut.

Husets sidoväggar voro af stora timmerstockar, men gafveln var af bräder. De störtade fram och sprängde den.

Så voro de inne i ett annat hus. Det hade ock timmerväggar.

Då hörde de djupt under sina fötter mansröster.

De trefvade i kring sig och funno i golfvet en lucka, den de lykte upp.

Under den var en djup graf.

De hörde rösterna där nere ifrån.

Egil sporde, hvad där var för folk.

Den, som svarade honom, sade sig heta Åke.

Egil frågade, om han ville upp ur grafven.

Åke svarade, att det ville han gärna.

De sänkte ned i öppningen de rep, de varit bundne med, och drogo upp tre män.

Åke sade, att de båda andre voro hans söner. De voro danske män och hade blifvit fångne i härnad förre sommaren.

»I vinter hade jag det godt», sade han. »Jag hade nästan alltid att sköta om bondens boskap, men mine söner voro i hård träldom och illa till freds. I våras

togo vi vårt beslut och sprungo vår väg. Så fann man oss, och vi sattes ned i denna graf.»

»Du känner väl till husinredningen här?» sporde Egil. »Hvar kunna vi lättast komma ut?»

Åke sade, att där var en brädvägg till.

»Bryten upp den, så skolen I komma in i en kornlada, och från den kan man fritt gå ut».

De bröto upp bräderna och voro sedan i ladan. Så gingo de ut.

Det var kolmörkt. Egils män menade, att man skulle skynda till skogen.

»Om du känner till husen här, skall du visa oss, hvar här fins något att taga», sade Egil till Åke.

Han svarade, att där visst ej vore brist på lösören.

»Här är ett stort loftsrum, som bonden brukar sofva i. Där inne är ej brist på vapen.»

Egil bad männen följa med dit upp. När de kommo upp på trappan, sågo de, att dörren stod öppen.

Där var ljus inne, och tjänstfolk redde till bäddarne.

Egil bad några af männen stanna nedanför och se till, att ingen komme ut. Han sprang in i rummet. Där voro vapen i mängd. Med dem väpnade han sine män. Därpå dråpo de alle, som voro där inne. Nu fingo alle följeslagarne full vapenrustning.

Åke gick hän, där en lämm var i golftiljan, och lyfte upp den. Han sade, att de skulle gå ned i rummet inunder.

De togo sig ljus och gingo dit.

Där gömde bonden sina skatter. Där lågo stora dyrbarheter och mycket silfver.

Männen togo digra bördor och buro ut. Egil grep en rätt stor mjödkanna och gick ut med den under armen.

När de nått skogen, stannade Egil och sade:

»Denna färd är svåra nedrig och icke värdig härmän.

Vi hafva stulit bondens gods, utan att han vet något därom. Aldrig skall den skammen hända oss. Farom åter till gården och gifvom dem besked om, hvad där skett.»

Alle satte de sig emot detta; de ville till skeppet.

Egil satte ned mjödkannan. Så gaf han sig att springa mot gården till.

När han kom fram, såg han, att tjänstesvenner gingo från eldhuset med fat, som de buro in i stugan. I eldhuset såg han en stor eld med kittlar öfver. Han gick dit in.

Stora vedstockar hade forslats dit och eld var gjord upp, såsom skicket var: man tände an den ene änden af stocken, och så fick den brinna.

Egil hof upp stocken, gick hän till stugan och sköt den ände, som lågade, upp mot takskägget och så upp i näfren. Där fäste elden fort.

Kort därifrån låg en hög vedträn. Han staplade dem upp framför stugodörren.

Elden bet sig raskt öfver takbräderna.

Männen, som sutto där inne i dryckeslaget, visste intet af, förr än flamman stod in genom taket. De rusade till dörren. Men här var ej bekvämt att slippa ut hvarken för vedträna skull eller för det, att Egil vaktade dörren och drap både på tröskeln och utanför de fleste, som sökte sig ut.

Bonden sporde, hvem där stode för elden.

»Just den står för elden», svarade Egil, »som du i går kväll minst skulle trott därom. Och skall du ej bedja om hetare bak än det, jag eldar upp. Mildt bad skall du ha för mjuk bädd, som du böd mig och mine män på. Är här nu den samme Egil, som du lät fjättra och binda vid pålen i det huset, I så noga lästen till. Jag skall löna dig för mottagandet så, som du förtjänat.»

I det samma tänkte bonden slinka ut i mörkret

förbi Egil. I blinken högg Egil honom ned, och många andre gaf han där banehugg.

Det var blott ett ögonblick, förr än stugan flammande föll samman.

De fleste, som voro där inne, blefvo af med lifvet.

Egil vände åter till skogen. Han fann sine följeslagar, och alle drogo de samman ned till skeppet. Egil sade, att mjödkannan, som han bar på, ville han hafva som förlott.

Den var också full af silfver.

Torolf och de andre vordo öfver måttan glade, när Egil kom.

Så fort morgonen bräckte, styrde de ut från land. Åke och hans söner voro i Egils följe.

De seglade i sensommaren till Danmark, lade sig också där i bakhåll för handelsskepp och rånade, hvad de kommo åt.

38.

Köpstaden Lund brännes.

Harald Gormsson hade vid denna tid, efter fadren Gorms död, tagit emot Danmarks rike.

Landet var jämt utsatt för härjningar. Vikingar lågo i mängd vid kusterna.

Åke kände Danmark både till sjös och lands. Ofta sporde Egil honom, hvar de ställen vore, å hvilka rika byten kunde väntas.

När de kommo in i Öresund, sade Åke, att där uppe i land låg en stor köpstad, som het Lund. Där kunde goda byten vinnas, men troligt vore, att köpstadsmännen skulle göra motvärn.

Det förelades männen, om man där skulle gå upp eller icke. Meningarne skiftade mycket. Somlige rådde till, andre ifrån. Saken hänsköts till skeppsförarne. Torolf var hugad att draga upp till staden.

När man sporde Egil om hans mening, kvad han en visa:

»Svärden skola vi svänga,
Svenner, så huggen glittra.
Väldigt våra stordåd
Växe i sommartiden.
Hän emot Lund må hasta
Hurtigt en hvar i flocken.
Där en söfvande svärdssång,
Svenner, skola vi sjunga.»

Så gjorde man sig redo att landstiga. Man drog upp emot köpstaden.

Då stadsboarne varsnade ofrid, rustade de sig till motvärn.

Rundt om staden gick en trämur. Ifrån den värjde de sig emot vikingarne.

Den skarpaste kamp tog här vid.

Egil trängde med sin trupp fram mot porten, och han väjde icke.

Där vardt stort manfall; ty den ene försvararen föll om den andre.

Det säges, att Egil var den förste, som trängde in i staden. Så följde hela skaran.

Det vardt allmän flykt, och månge nedhöggos.

Torolf och Egil rånade köpstaden och fingo gods i mängd.

De brände husen, innan de drogo därifrån.

Sedan gingo de ned till sina skepp.

39.

Gästabudet hos Arfinn jarl.

Torolf styrde med sitt folk norr ut förbi Halland. När vädret dref dem ur kosan, lade de till i en hamn. De rånade intet där.

Ej långt uppe i landet bodde jarlen Arfinn.

När han sporde, att vikingar voro vid kusten, sände han sine män ned till dem för att få veta, om de där ville hålla fred eller härja.

Då sändemännen kommit till Torolf med sitt ärende, svarade han, att ingen härjning skulle ske, ty det var dem icke nödigt att där fara fram med härsköld: landet var icke rikt.

Sändemännen vände till baka med detta budskap.

När jarlen såg, att han ej för den skull behöfde samla folk, red han utan följe ned till vikingarne.

Då de träffat samman, lopp samtalet väl af. Jarlen bröd Torolf och det folk, han ville taga med sig, hem till gille. Torolf lofvade att komma.

På den utsatta dagen sände jarlen hästar dem till mötes. Både Egil och Torolf gåfvo sig å stad. De hade med sig trettio man.

Jarlen tog väl emot dem. Man förde dem in i salen.

Där inne väntade ädelt öl. Det böds dem. De sutto där kvar till kvällen.

Innan borden sattes fram, sade jarlen, att man skulle lotta om platserna. Man och kvinna skulle dricka samman, så långt par funnos, och de, som voro till öfvers, fingo dricka för sig själfve.

Man lade sina lotter i en mantelflik, och jarlen tog upp.

Han hade en däjlig dotter, som då var i sin fagraste ålder.

Lotten föll så, att Egil skulle om kvällen sitta hos jarlsdottren.

Hon gick om kring i salen och hade gamman för sig.

Egil reste sig och gick hän till den plats, där hon om dagen suttit.

När man så skulle bänkas, trädde hon bort till sin plats och kvad:

»Hvad vill du, sven, i mitt säte?
Sällan du har gifvit
Föda varm till vargen,
Vill jag här ensam sitta.
Korp du ej hört i höstas
Högt öfver liken skria,
Icke du sett hur, tunna
Äggar skuro hvarandra.»

Egil tog i henne och satte henne ned hos sig. Han kvad:

»Kraxat har korp, där blodig
Klinga fram jag burit.
Skinande spjut ha sjungit
Skönt, när mot viking kämpats.
Vild var väldiga striden,
Vred sig elden om husen.
Blodiga lik vi läto
Lätt i stadsport slumra.»

Egil och mön drucko nu samman om aftonen och voro mycket muntra.

Gillet var förträffligt både den kvällen och dagen efter.

Så drogo vikingarne ned till sina skepp. De skildes från jarlen med vänskap, och gåfvor växlades.

40.

Torolf och Egil i Norge.

Torolf och Egil seglade fram till Brännöarna. I den tiden var där ett omtykt vikingatillhåll, ty handelsskepp drogo mellan öarna i mängd.

Åke for med sönerne till sitt hem.

Han var en mycket rik man och ägde många gårdar i Jutland.

Han skildes från de andre i kärlek, och de kommo öfver ens om ständig vänskap.

Då hösten var inne, seglade Torolf och Egil norr ut till Norge och kommo fram till Fjärdafylke.

De foro hän till Tore härse. Vänligt tog han emot dem, men sonen Arenbjörn fägnade dem mest. Strax böd han Egil att stanna där vintren öfver.

Egil tog med tack emot tillbudet.

Men när Tore härse fick spörja Arenbjörns inbjudning, sade han den vara väl förhastad.

»Icke vet jag», sade han, »om den faller konung Erik i tycket, ty efter Bårds dråp förklarade han, att han ej ville hafva Egil här i landet.»

»Nog kan du, fader», svarade Arenbjörn, »ställa så till med konungen, att han ej tadlar Egils uppehåll hos oss. Torde du bjuda din frände Torolf kvar, men jag och Egil skola bägge vistas på *ett* ställe vintren öfver.»

Af dessa ord såg Tore härse, att Arenbjörn skulle få sin vilje fram.

Fader och son bådo då Torolf att stanna där den vintren. Han mottog tillbudet, och han och Egil voro där med tio man.

Bland dem voro tvänne bröder Torvald häftige och Torfinn stride.

De voro Björn hölds nära fränder och hade med honom fostrats upp.

De voro starke och högreste, store och ärelystne kämpar. De hade följt Björn, medan han var i viking. Då han satt sig i ro, foro de till Torolf och voro med honom i härnad. De hade sin plats i framstammen å hans skepp. Men när Egil fick eget skepp att föra, vardt Torfinn stride hans stambo. Bröderne voro ständigt i Torolfs följe, och han skattade dem högst bland sine män.

Så följde de honom äfven denna vinter. De hade i hallen säte närmast Torolf och Egil.

Torolf satt i högsäte gent emot husbonden Tore, och skulle de dricka hvarandra till. Egil hade plats midt emot Arenbjörn och hade att dricka med honom. Vid hvarje skål skulle man gå tvärs öfver golfvet hän till sin dryckesbroder.

Om hösten for Tore härse till konung Erik. Han tog mäkta gunstigt mot honom.

När de kommit i tal samman, bad Tore konungen, att han ej skulle förtörnas öfver, att han hade Egil hos sig under vintren.

Konungen svarade vänligt, att Tore härse kunde af honom undfå, hvad han ville —

»men ej skulle detta lupit så väl af, i fall annan man tagit emot Egil.»

När drottning Gunnhild hörde, hvad de sade, yttrade hon:

»Nu tror jag, det går såsom ofta förr, att du, Erik, väl lätt ger dig för andres ord, och länge minnes du icke, hvad illa dig gjorts — skall du draga Skalle-Grims söner fram, tils de än en gång slå ned några af dine närmaste. Men om också icke du finner Bårds dråp värdt att fästa sig vid, gör jag det.»

»Mer än andra», svarade konungen, »äggar du mig, Gunnhild, till grymhet. Dock har hetare kärlek än nu från din sida en gång vankats Torolf. Jag tager icke åter mitt ord till de bröderne.»

»Här stod Torolf sig väl», svarade drottningen, »innan Egil fördärfvade alt för honom. Nu ser jag ingen skilnad mellan dem.»

Tore härse for hem och sade bröderne konungens och drottningens ord.

41.

Torwald häftiges dräp.

Övind skröja och Alf heto Gunnhilds bröder, söner af Assar tote. De voro till åren unge men ansenlige till växt och styrka; de voro ock driftige köpmän. De stodo före andre i stor ynnest hos konung Erik och drottning Gunhild. Äljes voro de ej väl lidne.

Om sommaren skulle stort blot hållas i Göla. Där var det mest fräjdade hufvudhofvet. Skaror af folk samlades dit från Fjärdafylke, Fjalar och Sogn, och voro de fleste stormän. Konung Erik for dit.

Då sade Gunnhild till sine bröder:

»Jag vill, att I i detta folkstim ställen så till, att I fån en af Skalle-Grims söner dräpt. Bäst vore dock, i fall I fingen bägge.»

De lofvade, att så skulle ske.

Tore härse gjorde sig redo att fara till Göla. Han kallade Arenbjörn till ett samtal.

»Nu skall jag fara till blotet», sade han, »men jag

vill ej, att Egil följer med. Jag känner Gunnhilds anslag, Egils hetsighet och konungens makt: är ej godt att jämka alt detta samman. Egil skall ej låta hålla sig hemma, så vida ej du stannar. Men Torolf och hans följeslagar skola fara med mig. Skall Torolf med offring söka lycka för sig och sin broder.»

Arenbjörn sade Egil, att han ärnade stanna hemma — »så blir du väl ock kvar», tillade han.

Egil gick in på detta.

Tore härse och Torolf foro till blotet.

Stora folkhopar voro samlade, och stora dryckeslag höllos.

Torolf följde Tore härse, hvart han gick; de voro aldrig från hvarandra, dag eller natt.

Övind skröja sade drottning Gunnhild, att han intet tillfälle fick att nå Torolf.

Hon bad honom då dräpa någon af hans män — hällre än att alt gick dem ur händerna.

En afton, när konungen gått till hvila och Tore härse och Torolf likaså, sutto Torfinn stride och Torvald häftige kvar vid dryckesbordet. Då kommo bröderne Övind och Alf och satte sig hos dem. De voro vid hurtigt lynne.

Först drack man öfver lag. Så skulle två och två tömma hornet.

Övind och Torvald häftige drucko samman, Alf och Torfinn likaledes.

När det led ut på kvällen, började glädjen mulna. Man kom upp att munhuggas, och sist vardt det gräl.

Då sprang Övind skröja upp, drog sitt kortsvärd och högg det i Torvald, så att det gaf honom banesår nog.

Både konungsmännen och Tores huskarlar rusade upp. Men alle voro de där inne utan vapen, ty där var tempelhälgd.

Folk trädde mellan och fick de vildaste skilde åt. Så hände ej mer märkligt den kvällen.

Övind hade dräpt på helig ort och gjort sig till varg i veum. Han skulle strax lämna stället.

Konungen böd böter för mannen, men Torolf och brodren Torfinn förklarade, att de ännu aldrig tagit emot mansbot — de ville det häller icke nu.

Härmed skildes man, och Tore härse drog med sitt följe hem.

Konung Erik och drottning Gunnhild sände Övind till konung Harald Gormsson i Danmark, ty han kunde ej vara, där norsk lag gälde.

Konung Harald tog väl emot honom och hans ledsagare.

Övind hade med sig till Danmark ett ansenligt långskepp. Han sattes af konungen till landtvärnsman emot vikingar. Övind var den ypperste härman.

Då vår kom efter denna vinter, gjorde Torolf och Egil sig färdige att åter fara i viking. De ärnade sig ännu en gång i österled.

Men när de nått Viken, seglade de söder ut längs Jutland, härjade där, foro sedan till Frisland och höllo sig där en god del af sommaren. Så styrde de åter till Danmark.

Då de kommit till landsgränsen, där Danmark och Frisland mötas, hände det en kväll, när folket redde sig till hvila, att två män kommo hän till Egils skepp och sade, att de hade ett ärende till honom. Man förde dem till Egil. De sade, att Åke den rike sändt dem dit.

»Ligger Övind skröja på lur vid Jutlands västkust för att falla öfver er, när I faren norr ut. Så mycket folk har han dragit samman, att I hafven ingen styrka att stå eder med, i fall I råken ut för hela den hären. Men själf är han på färd med två lätta skepp, och är han nu ej långt härifrån.»

När Egil fått detta budskap, lät han sitt folk strax taga ned tälten.

Han böd dem segla så ljudlöst, de kunde. De gjorde så, och i dagningen träffade man på Övinds skepp, där de lågo för ankar.

Med ens lade man fram till anfall och lät både sten och spjut flyga.

Månge af Övinds män föllo. Själf sprang han öfver bord, och simmande nådde han land med alle de andre, som frälste lifvet.

Egil tog skeppen med last och vapen.

Fram på dagen vände de till baka till Torolf.

Han sporde, hvar Egil varit, och hvar han fått de skepp, han kom med.

Egil svarade, att Övind skröja ägt skeppen, och hade han själf tagit dem från honom. Han kvad:

»Dådfull strid vi stredo
Strängt vid Jutlands sida.
Väl sig viking värjde,
Värn för Dana rike,
Förr'n han dök med följet
Färmt från skepp i djupet.
Säkert öfver sanden
Sam han, Övind skröja.»

»Med detta hafven I alt stält så till», sade Torolf, »att det ej är oss rådligt att i denna höst fara till Norge.»

Egil sade sig ej ha något emot, att de sökte upp ett annat land.

42.

Konung Adalsten i England.

Älfråd den mäktige rådde öfver England.

Han var i sin slägt den förste, som härskade öfver alt landet. Det var i norgeskonungen Harald hårfagres dagar. Efter honom vardt hans son Jåtvard Englands konung. Han var fader till Adalsten segersälle, Håkon godes fostrare.

Då Adalsten tagit riket efter sin fader, reste sig de höfdingar till strid, som förut måst lämna sin makt till hans fader och farfar. Man trodde sig nu lättare kunna få sin rätt åter, när en ung konung rådde öfver riket. Det var män från Bretland, Skotland och Irland.

Konung Adalsten drog till sig en här. Han tog i sin sold alle de män, både utländske och inländske, som på så vis ville komma åt gods och gull.

Bröderne Torolf och Egil styrde söder ut förbi Saxland och Flämingaland. De sporde, att Englands konung såg sig i behof af folk, och att man hos honom kunde tjäna sig till rikedomar. De beslöto sig för att draga till honom med sitt folk.

Om hösten kommo de till konung Adalsten. Han tog väl emot dem, ty han såg på dem, att i slike följesmän var godt stöd. Det dröjde ej länge, förr än han böd dem gå i sin tjänst och varda hans landtvärnsmän. Det blef aftaladt, att de skulle blifva konungens män.

Vid den tiden hade England länge varit ett väl kristet land. Konungen var god kristen och kallades Adalsten den trostarke.

Han bad Torolf och Egil, att de skulle låta prim-

signa sig, ty detta var allmän sed både bland köpmän och dem, som togo krigstjänst samman med kristne. De män, som voro primsignade, kunde efter tycke hafva alt umgänge med så väl hedne som kristne men hålla sin tro på, hvad dem syntes bäst.

Torolf och Egil gjorde, som konungen bad. De läto bägge primsigna sig.

De hade tre hundra följesmän, som gingo i konungens sold.

43.

Skotske konungen Olof.

Olof röde het en mäktig konung i Skotland. Han var på fädernet skotte och på mödernet dansk. Han var af Ragnar lodbroks ätt.

Skotland sades vara så stort som tre fjärdedelar af England. Nortumberland räknade man för Englands femtedel. Det ligger på östsidan längst i norr närmast Skotland. I forna tider hade danske konungar ägt det landet. Jorvik är där hufvudstad. Det lydde nu Adalsten, och hade han satt öfver det två jarlar. Den ene het Alfger, den andre Godrek. De hade att värna landet mot angrepp af både skottar och daner eller nordmän, som ideligen härjade det och ansågo sig äga starkt kraf på det. Voro i Nortumberland män på fädernet eller mödernet danske, höllos desse för de gäfvaste. Månge funnos, som på bägge sidor voro af dansk ätt.

Tvänne bröder Ring och Adils rådde öfver Bretland. De voro skattskyldige under konung Adalsten, och det ålåg dem, när de voro i hans här, att med sitt folk stå

främst i fylking, framom konungsmärkena. Bröderne voro de störste härmän men nu mera ej unge till åren.

Älfråd mäktige hade fråntagit alla skattkonungar namn och välde. Jarlar fingo sedan de heta, som förut varit kungar eller kungssöner. Detta höll sig, så länge han och hans son Jåtvard lefde. Men Adalsten kom ung till väldet, och därför fruktades han mindre. Månge blefvo nu tilltagsne, som förr varit undersåtlige.

44.

Före slaget på Vinaheden.

Skotske konungen Olof samlade en stor här och drog söder ut till England. När han kom i Nortumberland, for han öfver alt fram med härsköld. Då de jarlar, som styrde landet, fingo spörja detta, bådade de samman folk och tågade mot honom. När de stötte på hvarandra, kom det till hård strid, den där slöts så, att segren vardt konung Olofs, men Godrek jarl föll, och Alfger jarl gaf sig på flykt med mängden af det folk, som följt honom och frälsats ur kampen.

Konung Olof lade under sig hela Nortumberland.

Jarl Alfger drog till konung Adalsten och sade honom sin ofärd. Så snart konungen sporde, att en så ansenlig här kommit in i hans rike, sände han män ut, stämde till sig folk och aflät budskap till sine jarlar samt andra mäktige höfdingar. Han bröt strax upp med den här, han fick, och drog emot skottarne.

När ryktet förtalt, att skotske konungen fått seger och lagt under sig en stor del af England, fick han

kring sig en vida större här än Adalsten: många höfdingar drogo sig till honom. Så samlade Bretlands jarlar Ring och Adils stora härskaror och trädde med dem i konung Olofs led. Då följde honom en omätlig folkmassa.

När Adalsten sport alt detta, stämde han samman sine höfdingar och rådgifvare för att få utrönt, hvad nu vore gagneligast. Han lät alle nogsamt veta det, som han spanat upp om skotske konungens färd och styrka. Alle sade med en mun, att Alfger kommit som lumpnast undan, och skäligt vore, att han miste jarlsnamnet. Till slut vardt det fastställdt, att konung Adalsten skulle vända om och draga till det sydliga England och sedan norr ut med hela landet hämta upp härflockar till sig, ty man såg, att det myckna folk, som tarfvades, skulle för sent samlas, i fall konungen icke själf sammanhopade det. Öfver den här, som alt stod stridsfärdig, satte konungen Torolf och Egil som höfdingar. Med i hären skulle då vara det folk, som de själfve fört till honom. Jarl Alfger hade ännu befälet öfver sine män. Till flockhöfdingar satte konungen dem, han fann dugande.

När Egil kom från krigsstämman till baks till sine följesmän, sporde de, hvad han hade för tidningar att gifva dem om skottkonungen. Han kvad:

»Ut till flykt kung Olof
Ene jarlen sträkte,
Andre flinke fursten
Fälde han på stället.
Godrek trådde tysta,
Tunga, sista fjätet.
Hän ur Alfgers händer
Halfva riket skrälde.»

Män sändes till konung Olof, de där fingo till ärende att mäla, det konung Adalsten ville staka ut valplats åt honom på Vinaheden vid Vinaskogarne, och ville han,

att man icke härjade i hans land, utan skulle den råda öfver Englands rike, som vardt segrare i öppet slag. Innan en vecka var liden, skulle ej kampen stå, och kómme en af dem först, skulle han bida en vecka på den andre.

När valplats var utstakad för en konung, var det den tidens skick, att han ej kunde, innan kampen stått, utan vanära härja i landet.

Konung Olof häjdade därför sin här, höll inne med härjningen och bidade mötesdagen.

Då förde han hären till Vinaheden. Norr om den stod en borg. Han lade sig i den med största delen af sitt folk, ty stora härad sträkte sig ut där ifrån, och ur dem kunde han få de förråd, hans här tarfvade. Han sände sine män upp på heden, där slaget skulle stå. De skulle där välja ut tältplatser och göra alt redo, innan hären inträffade. De kommo till kampplatsen och funno den rundt om stakad ut med hasselstänger. Det gälde att söka ut slät mark, där stor här skulle fylkas. Här var ock heden jämn; en älf flöt på ena sidan, på den andra stod en stor skog. Där kortast var mellan älfven och skogen — och det var en lång sträcka — hade konung Adalstens män tältat, och tält stod vid tält mellan bryn och brädd. Men blott i hvart tredje funnos män och det ej månge.

När Olofs folk kom till dem, hade de i täta led stält upp sig framför alla tältraderna, så att ingen kunde träda in. De sade, att deras tält voro alla fylda af härmän, så att det nästan icke gafs rum för dem alla. Och tälten stodo så högt, att man ej kunde blicka upp öfver dem och se, huru många eller få led där stodo. Så trodde Olofs män, att det var en hel här, som där höll sig. De slogo upp sina tält på en jämn brant norr om hasselstängslet. Dag från dag sade Adalstens män, att deras konung väntades eller redan vore kommen till

den borg, som stod söder om heden. Och folk hopade sig till dem dag och natt.

När mötestiden var ute, sände Adalstens män ärendesvenner till konung Olof, de där hade att säga honom, att deras konung nu vore färdig till strid, och vore hans här mäkta stor. Han sände honom det budskap, att han ej ville, de skulle vålla så väldig manspillan, som det nu artade sig till; han bad honom hällre draga hem till Skotland och som vängåfva taga mot en skilling i silfver af hvarje plog i hans hela rike. Därtill skulle de hålla frid och vänskap med hvarandra.

När budbärarne kommo till konung Olof, höll han på med att ordna sin här och ärnade rycka närmare stridsfältet. När de burit fram sitt ärende, sköt konungen upp sin färd den dagen. Han satte sig till rådplägning med sine höfdingar. Mycket olika voro meningarne. Somlige yrkade starkt på, att man måtte taga emot detta anbud, ty det ärorikaste tåg hade de varit med om, i fall de vände hem, sedan de tvungit så stor skatt af konung Adalsten. Månge rådde ifrån och menade, att Adalsten en annan gång skulle bjuda mycket mera, i fall detta bud förkastades. Till den meningen slöt man sig. Sändemännen bådo då konung Olof gifva sig tid, tils de träffat konung Adalsten och frågat honom, i fall han ej ville lämna från sig ännu mera silfver för att få frid. De bådo om en dag till hemridt, en annan till rådplägning och en tredje till återfärd. Konungen tillstadde dem detta.

Sändemännen vände hem och kommo igen den tredje dagen. De framförde till konung Olof den Adelstens hälsning, att han ville gifva alt hvad han tillförne budit och dess utom, till skiftning mellan Olofs folk, en skilling åt hvarje friboren man, en mark åt hvarje flockhöfding, som förde an minst tolf man, en mark gull åt hvarje hirdhöfding samt fem mark gull till hvarje jarl.

Konungen lät detta kungöras för sitt folk. Nu som förr rådde somlige till, andre ifrån. Men till slut gaf konungen sitt sista ord: han ville ej afslå detta tillbud, om Adalsten därtill läte honom hafva hela Nortumberland med alla dit hörande skatter och ingälder. Sändebuden bådo om tre dagars frest och menade, att Olof nu borde låta några af sine män följa med, på det de måtte själfve höra konung Adalstens ord och få veta, om han toge mot slika vilkor eller icke. De sade sig tro, att deras konung ej skulle låta just så mycket stå i vägen för förlikningen. Konung Olof samtykte och sände män till Adalsten.

Så redo alle sändemännen samman och funno konung Adalsten i borgen, som låg strax söder om heden.

Olofs budbärare framförde sitt ärende jämte fredsvilkoren. Adalstens män meddelade honom ock, hvad bud de farit med till konung Olof, och sade honom, att det skett efter klarsynte mäns råd att skjuta upp striden, till dess han själf nått fram.

Konung Adalsten gaf Olofs män raskt besked.

»Bären dessa mina ord till konung Olof», sade han, »Jag vill gifva honom orlof att draga hem till Skotland med sitt folk. Men först gifve han åter alt det härfång, han med orätt tagit här i landet. Stiftom sedan frid mellan våra land, och härje ingendera i den andres. Läggen härtill, att konung Olof skall vara min man, taga Skotland som län af mig och varda min underkonung. Faren nu till baka och sägen honom, hvad jag så talat.»

Sändemännen vände genast till baks om kvällen och hunno nära midnatt fram till konung Olof. De väkte honom upp och sade honom strax konung Adalstens ord. Han lät snabt kalla till sig jarlarne och andre höfdingar samt lät sedan sändemännen träda fram och omförmäla, hur ärendet lyktats, och konungens ord

fallit. Då detta kungjorts härförarne, var *en* mening alles; nu hade de ej annat att göra än rusta sig till slag. Sändebuden förtalde ock, att Adalsten hade en ansenlig här, och att han kommit till borgen först samma dag som de. Då sade jarl Adils:

»Nu sannas mina ord, konung, att I skullen få pröfva på engelskt svek. Här hafva vi suttit i lång tid och inväntat alt det folk, de dragit till sig, och torde deras konung hafva varit fjärran härifrån, när vi kommo hit. Medan vi legat i ro, ha de samlat härmassor. Nu är mitt råd, konung, att jag och min broder Ring strax i natt tåga af med vårt folk. Kanske de på heden nu känna sig säkre, när de sport, att deras konung är när dem med så stor här. Så skola vi falla öfver dem, och när de tagit till flykt, skola de alt mista folk och sedan varda mindre dristige i slaget.»

Konungen fann detta vara ett godt råd.

»Så fort det dagas», sade han, »skola vi göra vår här stridsfärdig och sluta oss till eder.»

Då detta blifvit afgjordt, slöts krigsstämman.

45.

Striden med jarlarne.

Jarl Ring och hans broder Adils stälde strax upp sin här och drogo om natten söder ut upp på heden. När det ljusnade, sågo Torolfs vakter härens tåg. Det vardt blåst i luren, och folket for i härkläderna. Det ställdes upp i tvänne fylkingar. Den ena fördes af jarl Alfger. Framför honom blef märket buret. I hans fylking stod

det folk, som följt honom, samt det, som ur häraden kommit till. Det var långt större styrka än den, Torolf och Egil förde.

Torolf var så väpnad: han hade en bred och tjock sköld och på hufvudet en stark hjälm; han var gjordad med det svärd, han kallade Lång, ett stort och godt vapen. I handen hade han ett spjut. Bladet var två alnar i längd med udden hamrad fyrkantig, och upptill var det bredt. Spjuthålken var både lång och diger. Skaftet var ej längre än att man med handen nådde till hålken, och det var öfver måttan tjokt. En järnnagel satt i hålken, och skaftet var lindadt med järn. Slikt spjut kallades brynjopik.

Egil hade samma härbonad som Torolf. Han var gjordad med det svärd, han kallade Huggormen. Han hade fått det i Kurland. Det var ett härligt vapen. Ingen af bröderne var klädd i brynja.

De satte upp sitt märke, och Torfinn stride bar det. Alt deras folk hade norske sköldar och full norsk vapenklädnad. Alla norske män, som funnos i hären, voro i deras fylking. Den stod nära skogen. Alfgers fylking drog sig längs älfven. Jarlarne Ring och Adils sågo snart, att de ej kommo oförmärkte på dem. De togo till att fylka sitt folk. De ordnade det ock i två fylkingar och hade två märken. Adils stälde sig mot Alfger jarl och Ring mot vikingarne.

Sedan tog slaget vid. Bägge härarne gingo väl fram. Jarl Adils stormade så hårdt på, att Alfger ryggade undan, och hans egne män desto djärfvare höggo in. Länge räkte det ej, innan Alfger flydde, och är om honom att förtälja, det han med flyktande skaror red hän öfver heden söder ut. Han red, till dess han kom nära den borg, som konungen dvaldes i. Då sade han:

»Till borgen är det oss ej rådligt att draga. Vi fingo skarpa tillmälen sist, då vi kommo till konungen,

och vi tagit nederlag af konung Olof. Icke torde han finna vår sak bättrad med denna färd. Skäl är ej nu att tänka på hedersbevisningar af honom.»

Så red han vidare söder ut, och han satt till häst natt och dag, tils han kom väster ut till Jarlsnäs. Här fick han sig skeppslägenhet och seglade öfver till Walland, där hans halfva slägt bodde. Han kom aldrig mera till England.

Adils satte efter de flyende men vände snart till baks till striden och gjorde ett nytt anfall. Då Torolf såg det, böd han Egil vända sig mot honom och låta märket följa. Han bad sine män gå lika oförsagdt fram och sluta sig väl samman. »Makom oss upp till skogen», sade han, »och låtom den hägna oss bakifrån, så att de ej från alla håll kunna gå på oss.»

De gjorde så och drogo sig längs skogen. Då vardt striden svår. Egil trängde mot Adils, och det vardt ett hårdt vapenskifte. Olika manstarke vore de, dock föll mest folk för Adils.

Torolf vardt så vildsint, att han kastade sin sköld på ryggen och grep om spjutet med båda händer. Han sprang fram och högg och stack åt bägge sidor. Folket for undan, men månge drap han dock. Han rödde sig stig fram till jarl Rings märke, och alt sprängdes undan för honom. Han drap mannen, som bar märket, och högg ned stången. Så satte han sitt spjut i jarlens bröst, igenom brynjan och bålen, så att det gick ut vid skuldrorna, hof honom upp öfver sitt hufvud och stötte spjutskaftet ned i jorden. Jarlen somnade af på spjutet; det sågo alle, både hans eget folk och hans fiender. Sedan drog Torolf sitt svärd och svängde det åt bägge sidor. Då trängde ock hans män på. Britter och skottar föllo i mängd, och månge störtade därifrån.

När Adils såg, hur hans broder föll, och månge af

hans män segnade ned, under det andre alt flydde, tykte han sig ha fått ofärd nog och gaf upp striden. Han sprang mot skogen till och flydde med sin flock in i den. Då gåfvo sig på flykt alle, som följt jarlarne. Torolf och Egil satte efter dem, och ännu vardt manfallet stort. De flyende spredos ut öfver heden. Jarl Adils hade kastat från sig märket, och därför visste ingen, hvar han for bland de andre. Snart föll natten på.

Egil och Torolf vände åter till sina härbodar, och vid samma tid kom konung Adalsten med hela sin här dit. De slogo upp tälten och satte sitt läger i skick. Kort efter nådde konung Olof fram med sitt folk. Han tog lägerplats, där hans män förr tältat. Det sades honom, att hans båda jarlar, Ring och Adils, fallit och med dem hopar af hans folk.

46.

Slaget. Torolfs fall.

Snart fick konung Adalsten nogsamt veta alt om striden. Bröderne Torolf och Egil kommo till honom, och han tackade dem för visadt hjältemod och vunnen seger samt lofvade dem sin hela vänskap. De höllo sig alle i hans läger till samman om natten.

I dagbräckningen väkte konung Adalsten upp sin här. Han kallade till sig sine höfdingar och sade dem, hur han ville hafva folket ställdt. Först ordnade han sin egen fylking och satte främst i den de raskaste flockarne. Det folket skulle Egil föra an.

»Men Torolf», sade han, »skall följas af sitt eget

folk och annat, som jag sätter till. Det skall dana härens andra fylking, och dess höfding är Torolf. Den kall gå emot de hopar, som strida spridde och ej hållas samman i fylking, ty skottarne skingra sig ständigt, springa från och till och komma fram än här, än där. Man kan tidt få skråmor af dem, om man ej håller ögonen vakna, och de vika lätt undan, när man vänder sig mot dem.»

Egil svarade konungen:

»Jag vill ej, att jag och Torolf skola kämpa skilde åt, men gärna ser jag, att vi få stå, där mest styrka tarfvas, och huggen hårdast falla.»

»Låtom konungen», sade Torolf, »råda för, hvar vi skola ställas. Följom honom så, som det bäst likar honom. Med lust skall jag stå, där du fått plats, om du det vill.»

»Jag gifver med mig, broder», svarade Egil», men ofta skall det gräma mig, att vi i striden ej följdes åt.»

Därefter trädde folket fram i fylkingar, såsom konungen budit, och märkena sattes upp. Konungsfylkingen stod på vida slätten åt älfven till, och Torolfs fylking drog högre upp längs skogen.

När konung Olof såg, att Adalsten fylkat, gjorde han det ock. Han hade äfven tvänne fylkingar. Den ena, som han själf förde, lät han med sitt märke skrida fram mot konung Adalsten och hans fylking. Båda hade så stor här, att deras styrka tedde sig lika. Den andra drog sig nära skogen fram emot Torolfs folk Skotske jarlar voro höfdingar öfver den. Den var mycket manstark, och dess fleste män voro skottar.

Fylkingarne gingo mot hvarandra, och snart vardt striden het. Torolf bröt hårdt fram. Han lät bära sitt märke längs skogen och tänkte rycka så långt upp, att han kunde falla konungsfylkingen i ryggen. Folket hade sköldarne för sig och skydd af skogen, som stod

till höger. Torolf rusade så hetsigt fram, att blott få af hans män voro före honom. Då sprang, när han minst varsnade det, ut ur skogen jarl Adils med den flock, som honom följt. På en gång stodo många spjut i Torolf, och han föll vid skogsbrynet. Torfinn stride, som bar märket, ryggade sig med hast till baks, där folket stod tätare. Adils trängde på, och hetsigt höggs och stacks. Skottarne gåfvo upp segerrop, när de sågo fiendehöfdingen fäld.

När Egil hörde det ropet och såg, att Torolfs märke vek, trodde han sig veta, att brodren själf ej följde det. Han sprang fram mellan fylkingarne. Fort fick han spörja, hvad där händt, när han fann sine män. Han äggade dem starkt till käckhet och stälde sig själf främst ibland dem med Huggormen i sin hand. Så störtade han fram, högg till bägge sidor och fälde mången. Torfinn stride förde märket tätt efter honom; och det följdes af de andre. Nu vardt den skarpaste kamp. Egil gick fram, tils han mötte jarl Adils. Många hugg bytte de ej, innan jarlen föll och kring honom kämpar i mängd. Efter jarlens fall flydde alt hans folk. Egil och hans män foro efter dem och höggo ned alle, de nådde, ty om nåd var ej nödigt att bedja. Skotske jarlarne höllo ej länge valplatsen, när de sågo, att andre landsmän flydde. De sprängde därifrån.

Men Egil förde sitt folk dit, där Olofs fylking var, kom den i ryggen och gjorde med hast väldigt manfall. Fylkingen gick i sär och lossnade helt. Månge af Olofs män rände undan, och vikingarne slogo upp segerskri. När konung Adalsten tykte sig finna, att Olofs fylking började rämna, äggade han sitt folk och lät bära fram sitt märke. Han gjorde ett våldsamt anfall, så att Olofs led studsade undan, och många luckor lämnades. Själf föll Olof skottkonung och med honom största de-

len af den här, han haft med sig, ty de, som gåfvo sig på flykt, fäldes alle, så snart man nådde dem.

Så fick konung Adalsten en härlig seger.

47.

Torolf höglägges. Egil hos konung Adalsten.

Konung Adalstens folk förföljde fienden, men själf red han åter till borgen och tog ej nattläger förr än i den. Egil jagade lång väg de flyende och drap hvar man, han fick tag i. När han kommit öfver så månge, att han var till freds, vände han om med sitt följe och drog till valplatsen. Där fann han sin broder Torolfs lik. Han tog det upp, tvådde det och bonade om det, som sed var. Man grof en graf, och Torolf sattes i den med alla sina vapen och kläder. Sedan spände Egil en gullring om hvarje hans arm, innan han skildes från honom. Man kastade ett kummel upp kring grafven och öste mull öfver.

Då kvad Egil en visa:

»Hjälten, jarlens bane,
Gick så rank i kampen,
Föll i stora striden
Stolte, käcke Torolf.
Grönskar graf vid Vina,
Gror kring fräjdad broder.
Dock skall sorgen döljas —
Det är kval som dödens.»

Och han kvad en visa till:

»Likhög i Västerlanden
Lade jag ned för fanstång.
Strid vardt sträng, när i Adils
Strimmade blåkall Huggorm.
Unge Olof tjuste
Engelsk här med spjutsång.
Ring i strid fick stupa,
Staplades lik för korpar.»

Därpå drog Egil till konung Adalsten. Han gick med sin flock in till konungen, där han satt i dryckeslag. Där var stort stoj och glam inne. Då konungen såg Egil, böd han, att man skulle rymma den lägre långbänken för de komne, och skulle Egil sitta där i högsätet gent emot honom.

Egil satte sig och sköt skölden ned för sina fötter. Han hade hjälmen på sitt hufvud och lade svärdet öfver knäna. Än drog han det ut till hälften, än smälde han det in i skidan. Han satt upprätt och var barsk att se.

Egils anlete var stort, pannan bred, ögonbrynen buskiga, näsan kort men mäkta tjock, öfverläppen vid och bred; han var underligt bred om haka och kindben, diger om halsen och långt drygare öfver skuldrorna än andre män. När han var vred, var han hård och gruflig i dragen. Han var vacker i växten och resligare än hvarje annan kämpe. Håret var ulfgrått och tjokt, och tidigt vardt han skallig.

Då han nu satt, som nyss skrefs, sköt han det ena ögonbrynet ned mot kinden, det andra upp i hårrötterna. Hans ögon voro svarta och brynen brungrå. Han ville icke dricka, fastän man räkte honom hornet. Än sköt han upp brynen, än ned dem.

Konung Adalsten satt i högsätet. Han lade ock sitt svärd öfver knäna.

När de så suttit en stund, drog konungen svärdet ur slidan, tog af sin arm en gullring, stor och god, och

lät den hänga på svärdspetsen. Han reste sig upp, gick ut på golfvet och räkte den öfver elden mot Egil. Egil stod upp, rykte ut sitt svärd och steg fram emot konungen. Ringen tog han på svärdet och drog den till sig. Han gick till baka till sin plats.

Konungen trädde åter upp i högsätet.

När Egil åter satt sig, drog han ringen på sin arm, och hans ögonbryn kommo åter i lag. Han lade från sig svärd och hjälm, tog emot hornet, man bragt honom, och drack det ut. Så kvad han:

»Glänsande, klangrik gullring
Gafs mig af stålklädd konung,
Lindar sig lent vid handen,
Lydiga falkars säte,
Ringlar sig röd om handlof:
Rosar jag väna skänken.
Konung, som korp vet mätta,
Kallar mig upp till lofsång.»

Efter detta drack Egil som de andre, och han talade nu med dem. Därpå lät konungen bära in två kistor. Två män buro i hvardera. De voro fulla af silfver. Konungen svarade:

»Dessa kistor, Egil, skall du hafva, och, när du kommer till Island, skall du bringa din fader silfret. Som sonbot sänder jag honom det. Dock skall somt af det skiftas mellan dem af dine och Torolfs fränder, som synas dig mest fräjdade. Men du skall här hos mig taga i broderbot land eller lösören, hvilket du vill. Och vill du i längden dväljas hos mig, skall jag gifva dig den heder och värdighet, du själf kan för mig bestämma.»

Egil tog mot silfret och tackade konungen för gåfvorna och vänliga orden. Därefter började Egil lifvas, och han kvad:

»Sänktes tungt i sorgen
Starka ögonbrynen.
Hittades han, som pannans
Hårda fållar strukit.
Lent den fursten lyfte
Ögonlocken mina —
Vek ur vredgadt öga
Vresig blick för gåfvan.»

Sedan skötte man om de män, som voro sårade och ännu hade lif kvar.

Närmsta vintren efter Torolfs fall stannade Egil hos konung Adalsten, och riklig heder njöt han af honom. Han hade kring sig alle de män, som tillförene följt honom och Torolf, och som med lifvet kommit ur striden.

Egil gjorde en dråpa om konung Adalsten, och finnes i den detta kväde:

»Höge härskarn fälde
Hurtigt tvänne furstar.
Landet föll till fota
Fursten, Ällas ättling.
Adalsten vann seger,
Stor han gullet räcker.
Att på jord dig, ädle,
Intet når, vi svärja.»

Och omkvädet är:

»Öfver höglands ängder
Adalsten har välde.»

Som skaldelön gaf Adalsten åt Egil två gullringar, och hvardera vägde en mark. Därtill fick han en kostbar kappa, som konungen själf burit.

När det vårades, gaf Egil konungen till känna, att han till sommaren ärnade segla till Norge.

»Jag vill veta», sade han, »hur Åsgärd har det, kvinnan som min broder Torolf ägt. Mycket gods är samladt hos henne, men jag vet ej, om några barn äro

i lifve. Lefva de, äger jag att vara dem ett värn, men har Torolf dött barnlös, äger jag alt arfvet.»

»Det står i ditt eget skön att draga bort härifrån», svarade konungen, »när du menar dig hafva tvingande ärende, men mest skulle det täckas mig, om du hos mig toge fast uppehåll på de beting, du själf önskar.»

Egil tackade konungen för hans ord. »Jag skall dock först fara», sade han, »dit pligten drager mig, men troligast är, att jag sedan inhändigar här dessa löften, när läglighet gifves mig.»

Konungen bad honom så göra.

Därefter rustade Egil sig till affärd med sitt folk; många stannade dock kvar hos konungen. Han hade ett stort långskepp, bemannadt af väl hundra följeslagar eller flere. Då han var segelklar, och vind gafs, styrde han ut på hafvet.

Han skildes från Adalsten med varm vänskap, och konungen bad honom komma åter, så fort han kunde. Egil lofvade det.

Han höll till Norge, och när han kommit vid land, for han brådstörtadt in i Fjärdafylke.

Han sporde där, att Tore härse var död, och Arenbjörn tagit arf efter honom samt blifvit länderman.

Han drog till Arenbjörn och togs med öppen famn emot. Arenbjörn bad honom stanna där, och han samtykte. Han satte upp sitt skepp och sörjde för sitt folks uppehåll. Själf var han hos Arenbjörn med elfva man under vintren.

48.

Egils giftermål och arfskraf i Norge.

På gården Ask i Hördaland bodde Bärg-Anund, son af Torger törnfot, som var en mäkta rik och trollkunnig man och en ifrig gudadyrkare. Bärg-Anund var ansenlig till växt och styrka. Han var trätlysten och svår att handskas med. Hans broder Atle korte var ingen reslig man men undersätsig och bålstark. Hans andre broder Hadd låg i viking och var sällan hemma.

Bärg-Anund hade vid denna tid fört hem som husfru Gunnhild, Åsgärds halfsyster, dotter af Björn höld.

Åsgärd var hos sin frände Arenbjörn. Hon hade med Torolf en ung dotter, som het Tordis, och var mön samman med sin moder. Egil sade Åsgärd Torolfs fall och böd henne sin omvårdnad. Hon vardt dyster vid denna tidning och gaf ett vänligt men varsamt svar.

Ut på hösten vardt Egil mycket svårmodig och drack litet. Han satt ofta med sänkt hufvud. En gång gick Arenbjörn hän till honom och sporde, hvad det var, som vållade hans sorgsenhet.

»Fastän du har mist mycket med din broder, är det dock karlvulnast att bära sorgen väl. Skall man efter man lefva. Hvad kväder du nu? Låt mig höra.»

Egil svarade, att han nyligen kvädit detta:

»Förr där lockar funnos
Tvog mig frida kvinnan:
Ung jag händer hårda
Hän till stordåd sträkte.

Fager teg på fältets
Fåll* i hug mig leker:
Sorgset, skalligt lutar
Skaldens fula hufvud.»

Arenbjörn sporde, hvem kvinnan var, som han gjorde älskogskväde om. »Du har nog skylt hennes namn i visan», sade han.

»Här skall jag minnas», svarade Egil, »ett gammalt ord: alt skall man sin vän säga. Då du spörjer mig, hvilken kvinna jag kväder om, skall jag säga dig det. Det är om Åsgärd, din fränka, och vill jag hafva din hjälp för att få det giftet.»

»Detta är väl hittadt», svarade Arenbjörn, »och jag skall visst lägga ett ord till för det giftermålet.»

Sedan yppade Egil sitt uppsåt för Åsgärd. Hon visade honom hän till sin fader Björn och fränden Arenbjörn. Denne talade med Åsgärd, och hon gaf honom samma svar. Han sökte lifva henne för detta gifte.

Sedan foro Arenbjörn och Egil till hennes fader Björn höld. Egil bar fram sitt frieri och bad om hans dotter Åsgärd. Björn tog vänligt upp hans anhållan och sade, att Arenbjörn i detta hade mycket att säga. Denne tillrådde ifrigt giftet, och slutet vardt, att Egil fäste Åsgärd, och skulle deras bröllop stå hos Arenbjörn.

Det vardt ett präktigt gille, då Egil Skalle-Grimsson gifte sig. Sedan var han mycket glad i hugen vintren ut. Om våren gjorde han ett handelskepp klart till islandsfärd.

Arenbjörn rådde honom att ej sätta fast bo i Norge, så länge drottning Gunnhilds makt var så stor.

»Hennes hat till dig är stort», sade han, »det vardt

* En fri efterbildning af skaldens namngåta, såsom uttolkarne söka förklara den: *fältets fåll* = ås; *teg* = gärde. Hela bilden betecknar, oegentligt nog, Åsgärd.

värre efter ditt möte med Övind skröja vid Jutlandskusten.»

När Egil fick vind, seglade han ut, kom om hösten till Island och styrde in i Borgarfjärden.

Han hade då i tolf år varit utom lands. Hans fader Skalle-Grim började nu åldras.

Han vardt glad, när sonen kom hem. Egil tog med Torfinn stride och många följesmän vinteruppehåll på Borg, Han hade med sig hem omåttliga rikedomar. Men ej är det förtaldt, att han skiftade det silfver, konung Adalsten gifvit honom i händer, hvarken med Skalle-Grim eller någon annan.

Han stannade några år hos sin fader och syslade ej mindre än han med bo och gård. Egil vardt alt mer skallig.

En sommar, när skepp kommo från Norge till Island, spordes den tidningen, att Åsgärds fader Björn höld var död. Man visste ock att förtälja, det Bärg-Anund, hans svärson, skansat till sig all hans egendom. Alt lösöre hade han fört hem till sin gård; jordarna hade han alla slagit under sig; han hade läjt dem bort och bestämt åt sig alla afgälder. När Egil hörde detta, sporde han noggrant ut, om Bärg-Anund på egen hand farit så fram, eller han haft mäktigare män vid sin sida. Det sades honom, att Anund stod i stor ynnest hos konung Erik och i ännu större hos drottning Gunnhild.

Om hösten slog Egil sig till ro, men när vintren gått, och det vårades, lät han sätta fram ett skepp, som stått i skjul vid Långåfors. Han rustade ut det till hafsfärd och valde sig manskap. Hans husfru Åsgärd skulle göra honom följe, men Tordis, dottren af Torolf, stannade hemma.

Han höll skeppet ut till hafs, och färden gick lugnt till Norge.

Så fort han förmådde, var han hos Arenbjörn. Han hälsades med fägnad och tog emot inbjudningen att hos honom stanna med husfru och följesmän.

Fort gaf han sig i tal med Arenbjörn om det gods, han menade sig hafva krafrätt till där i landet. Arenbjörn sade:

»Detta mål synes mig vanskligt. Bärg-Anund är hård och grällysten, vrångsint och sniken, och har han nu starkt medhåll hos konungen och drottningen. Gunnhild är din stora fiende, som du alt vet — hon skall ej ägga Anund till att göra rätt och reda i detta mål.»

»Konungen skall alt unna oss lag och rätt», svarade Egil, »och med din hjälp rädes jag ej för att ställa mitt laga kraf fram emot Bärg-Anund.»

De kommo öfver ens om, att Egil skulle bemanna en skuta. Med nära tjugo följeslagar styrde han söder ut till Hördaland. De kommo fram till Ask, gingo in i gården och träffade Bärg-Anund.

Egil kom strax fram med sitt ärende och kräfde af Anund arfskifte efter Björn höld. Han sade, att Björns bägge döttrar hade samma laga rätt till arf.

»Om det också», tillade han, »kommer mig före, att Åsgärd är vida mera ädelboren än din husfru Gunnhild.»

Anund föll skarpt in:

»Du är en underligt dumdristig man, Egil. Fredlös i konung Eriks rike, kommer du dock hit och vågar intrång i hans mäns och vänners rätt. Må du besinna, Egil Skalle-Grimsson, att jag förr låtit vältra ifrån mig sådane som du och det af svagare skäl än nu, då du pockar på arfskap för din husfru, ty det är allom kunnigt, att hon på mödernet är trälboren.»

Så höll han hetsigt på en stund. När Egil såg, att Anund ej ville låta honom få minsta rätt i detta

mål, stämde han honom till tings och sköt målet hän till Gulatinget.

»Dit skall jag komma», genmälte Anund, »och mitt fel är det ej, om du slipper helskinnad dädan.»

»Icke desto mindre är jag att vänta på Gulatinget», sade Egil, »och må vår träta där lyktas, som den kan.»

Egil gick. När han kom hem, förtalde han Arenbjörn sin färd och Anunds svar. Arenbjörn harmades svårt öfver, att hans faders syster kallats trälkvinna.

Han drog till konung Erik och utlade för honom tvisten. Konungen hörde honom med mörk uppsyn och sade, att han väl länge tagit sig af Egils angelägenheter.

»Har han dig att tacka för», sade han, »att jag låtit honom vara här i landet; men nu tyckes det mig väl starkt, att du ställer dig som hans stöd, när han kastar sig öfver mina vänner.»

»Lagens hägn torde du ej vägra oss», sade Arenbjörn.

Konungen talade sedan mycket kärft, men drottningen, tänkte Arenbjörn, vore nog vida värre stämd.

Han vände åter och förtalde, att utsigterna ej vore just ljusa. När våren kom, och tingstiden var inne, samlade han kring sig ett manstarkt följe och drog med Egil till Gulatinget.

49.

Egil och Bärg-Anund på Gulatinget.

Arenbjörn kom till tingsstället med ett fullbesatt långskepp, flere småskutor och förrådsfartyg. Konung Erik var där och hade kring sig stora skaror af folk. Han hade farit dit med sex eller sju långskepp, alla väl bemannade. I hans följe voro Bärg-Anund och hans bröder, och de hade med sig en talrik flock. Bönder hade ock i mängd kommit samman.

När målen skulle handläggas, gingo bägge parter dit, där rätten var satt, för att föra fram sina rättskraf. Under vägen var Anund mycket storordig.

Där rätten fått plats, var jämn mark. Hasselstänger voro satta rundt i kring, och utom dem snodde sig snören. De kallades fridsbanden. Innanför ringen sutto domarena, tolf ur hvarje fylke, ur Fjärda-, Sygna- och Hördafylke. Slika tre domaretolfter skulle döma i alla mål. Arenbjörn hade att välja männen från Fjärdafylke, hans frände Tord af Örland dem från Sogn. Desse höllo alle till samman.

Egil började med att yrka, det domarena måtte efter lag döma i hans och Anunds mål. Han sade fram de rättsskäl, han hade till kraf på det gods, Björn Brynjolfsson ägt. Han visade, att Åsgärd, Björns dotter, hans äkta husfru, hade full arfsrätt, och vore hon af odalmans och ländermans slägt samt af härsestam upp i ättleden. Han kräfde af domarena, att Åsgärd måtte tilldömas hälften af Björns arf, land och lösören. När han slutat sitt tal, tog Bärg-Anund till orda:

»Gunnhild, min husfru, är dotter af Björn och Olöf,

den kvinna, han på laga vis äktat. Är Gunnhild Björns rätta arfvinge. Jag tog till mig alt det gods, Björn ägt, ty jag visste, att han icke hade flera döttrar än henne, som ej kunde hafva arftägt efter honom. Hennes moder vardt med våld tagen, sedan till frilla gjord utan fränders minne och förd från land till land. Dock aktar du, Egil, att här som annorstädes fara fram med våld och vrånghet. Här skall det ej hjälpa dig stort, ty konung Erik och drottning Gunnhild hafva lofvat, att mig skall i hvarje mål ske rätt, så långt deras välde sig sträcker. För konung, drottning och domare skall jag bära fram samma vitnesbörd om, att Tora ladhand, Åsgärds moder, vardt hemifrån med våld tagen, från sin broder Tore härse, och åter, för andre gången, med makt förd från Örland, ifrån Brynjolf. Drog hon då bort ur landet med vikingar och vardt fredlös öfver alt Norge. I den landsflykten aflade hon och Björn en mö, denna Åsgärd. Nu är Egils fräckhet undransvärd, när han tänker göra alla konung Eriks påbud vanmäktiga. Först håller du dig här i landet, sedan Erik gjort dig fågelfri, och så — hvad värre är — säger du, att den trälkvinna, du fått till husfru, äger arfsrätt. Jag fordrar af domarena, att arf tilldömes Gunnhild, men Åsgärd dömes att varda konung Eriks trälinna, ty hon föddes, alt medan hennes fader och moder voro på konungens bud biltoga.»

Stor vardt Arenbjörns vrede, när han hörde, att Tora ladhand nämdes trälkvinna. Han reste sig upp. Han ville icke tiga längre. Till bägge sidor såg han sig om och talade så:

»Vitnen skola vi föra fram, konung, i detta mål, och eder skola gifvas på, att i förlikningen mellan min fader Tore härse och Björn höld vardt det fastställdt, att Åsgärd, Björns och Toras dotter, skulle vara till arfsrätt boren efter sin fader. Skall ock med ed

styrkas, hvad I själfve kännen, konung, att I hofven honom, Björn, åter ur landsflykten, och med det var alt undanrödt, som förr motat männens förlikning.»

Konungen höll inne med svaret. Då kvad Egil en visa:

»Söljosirad kvinna
Kallad vardt trälinna
Utaf Anund snikne,
Ilskne, storarfs-fikne.
Född är husfrun stolta
Faders arf att vinna.
Lätt är ed att föra,
Furste, till ditt öra.»

Därpå lät Arenbjörn kalla fram sina vitnen, tolf män, alla väl valde. De hade alle lyssnat till förlikningen mellan Tore och Björn, och de tillbödo sig nu att för konungen och domarena gå ed på, hvad de hört. Domarena ville taga emot eden, i fall konungen ej förböde det. Han sade, att han hvarken ville gifva lof eller förbud. Då tog drottning Gunnhild till orda:

»Vidunderligt är det, konung, att du låter denne storkarl till Egil trassla in alla mål för dig. Men kanske du ej häller skulle ha ett ord att svara med, om han kräfde konungsdömet af dig? Fast du nu ingen dom vill gifva, den Anund kan ha godt af, skall jag dock ej tåla, att Egil trampar våre vänner under sina fötter, i det han orättmätigt tager gods från Anund. Hvar är Alf, broder min? Far med din flock dit, där rätten sitter, och låt ingen vrång dom falla.»

Alf for med sine män hän, där domarena sutto. De skuro sönder fridsbanden, bröto ned hasselstängerna och sprängde rätten. Då vardt vildt larm på tinget, men alle stodo där vapenlöse. Egil ropade:

»Kan Bärg-Anund höra mitt tal?»

»Jag hör det», svarade han.

»Då äskar jag dig till holmgång», sade Egil, »och skola vi slås här på tinget. Den af oss, som får seger, hafve alt godset, land och lösören. Men vare du hvar mans niding, om du icke vågar.»

»Är du så lysten efter att slås», föll konung Erik in, »skola vi nu ställa dig till freds.»

»Icke vill jag strida», svarade Egil, »mot konungavälde och öfvermakt, men för lika styrka skall jag ej väja, om blott tillfälle unnas mig. Skall jag då icke häller göra skilnad på folk, ehvad de bära höga namn eller ej.»

Arenbjörn sade till honom: »Dragom oss undan, Egil. Här kunna vi ej denne gång få något gjordt, som oss båtar.»

Med hela sitt följe vände han sig om för att gå. Men Egil sprang fram och talade högt:

»Dig, Arenbjörn, och dig, Tord af Örland, och alle dem, som kunna höra mina ord, ländermän och lagmän och menig allmoge, kallar jag till vittnen på, att jag lägger ned förbud på alla de jordar, Björn Brynjolfsson ägt, förbud att dem bebo, att dem dyrka och att alt gagn af dem njuta. Det förbjuder jag dig, Bärg-Anund, och alla andre män, inländske och utländske, höge och låge. En hvar, som icke hörsammar, nämner jag saker till lagbrott, fridsbrott och gudars vrede.»

Därpå gick Egil bort med Arenbjörn. De drogo ned mot stranden. Vägen gick öfver en långsträkt backe, så att man ej kunde se deras skepp ifrån tingsmarken. Egil rasade af vrede. När de kommit ned till skeppen, talade Arenbjörn till folket och sade:

»Allom är det veterligt, hvad ände tinget tagit: lagens hägn är oss förvägradt, och konungens vrede är stor. Väntar jag, att han låter, så vidt han kan, räfst nå dem, som varit med oss. Jag vill i ty, att en hvar

går om bord på sitt skepp och drager hem. Bide ingen nu den andre.»

Sedan steg Arenbjörn ut på sitt skepp. Han sade till Egil:

»Gå med ditt följe ned i skutan, som ligger här vid långskeppet, och läggen I ut, så fort I orken. Faren nattetid, så långt I hinnen, och rasken på men faren icke vid dager, ty konungen skall på alt vis söka att få ett möte med eder. Kommen så till mig, när denna våda är förbi — hvad hälst än kan tima mellan dig och konungen.»

Egil lydde Arenbjörns råd och gick med nära trettio man ned i skutan, och de rodde raskt bort. Den var mycket lätt i farten. Sedan rodde ock Arenbjörns folk med mängden af de andra skeppen, skutor och roddfärjor, ut ur hamnen. Långskeppet, som Arenbjörn själf styrde, kom sist, ty det var tyngst under årorna.

Egils skuta fjärmade sig fort från den samlade flottan. Då kvad Egil en visa:

»Törnfots arfving ärnar
Arf mig undan rycka.
Lugn hans hot med löfte,
Lämnadt här, jag möter:
Gäfve jordbesittarn
Gälda skall jag rånet,
Hvar jag honom hittar —
Hafsvåg klyfvom glade.»

50.

Egil förföljes.

Konung Erik hörde hvarje ord, som Egil till sist sade fram på tinget, och han vardt häftigt förgrymmad. Men som alle män farit vapenlöse upp till tingsstället, skedde intet anfall. Han böd sitt folk skynda ned till skeppen. Vid stranden samlade han det till ett husting och lät det höra sin vilje.

»Vi skola nu», sade han, »taga tälten ned på våra skepp och ro efter Arenbjörn och Egil. Jag vill låta eder veta, att vi skola taga Egils lif, i fall vi få honom inom hugghåll, och ingen skall skonas, som äger lust att draga vapen för honom.»

Därpå gingo alle om bord och gjorde sig, så rapt de kunde, roddfärdige. De lade ut skeppen och rodde fram till hamnen, där Arenbjörns långskepp och de andra farkosterna legat. Men de voro alla borta. Då lät konungen rodden gå norr ut genom sunden. När han kom till Sognsjön, var Arenbjörns folk på fart in mot Södungssunden. Konungen höll kosan efter dem och nådde skeppet långt inne i sunden. Så fort konungen lagt till, växlade man ord. Han sporde, om Egil var på skeppet.

»Här är icke Egil», svarade Arenbjörn. »I en fart kunnen I det se, konung! Här på däck äro blott de män, jag tror I kännen; och nere under tiljorna finnes icke Egil Skalle-Grimsson, om man också letade efter honom.»

Konungen sporde, hvad han senast visste om Egil.

»Egil var på en skuta med trettio man», svarade Arenbjörn. »De drogo sina färde ut mot Stensund.»

Konungen böd sitt folk ro efter Egil djupare in i sunden. Hirdmannen Ketil had, reslig till växt och fager i anletet, visade vägen och styrde konungskeppet. Han var nära frände till konungen, och många menade, att de voro mycket like hvarandra i dragen.

Innan Egil drog till tings, hade han satt sitt skepp i sjön och fört laddningen om bord. När han skilts från Arenbjörn, höll han sin led fram mot Stensund, tils han nådde sitt skepp, där det låg tältadt i hamnen. Han gick med folket strax om bord och lät skutan ligga vid rodret mellan skeppet och landbacken. Årorna lågo i banden redo till rodd.

Nästa morgon vordo vakterna vid gryningen varse, att några skepp styrde emot dem. När Egil såg, att ofrid var på färde, stod han upp och böd folket springa i skutan. I hast väpnade de sig alle.

Egil tog med sig ur skeppet de silfverkistor, konung Adalsten lämnat honom, och for med sine följesmän i full rustning ned i skutan. De rodde fram emellan stranden och den snäcka, som for den närmast. Det var konung Eriks skepp. Som rodden var stark, och det var föga ljust, ströko de bägge fartygen förbi hvarandra. När lyftingarna kommo jämsides, kastade Egil sitt spjut, och det tog den mannen i midjan, som satt vid styret. Det var Ketil had, som strax fick bane. Då ropade konung Erik ut åt skeppen, att man måtte ro efter Egil. Några vände om och satte efter. När de andra sköto förbi Egils handelsskepp, sprungo konungens män upp på det. Af det folk, som där dröjt kvar och ej följt med i skutan, höggos alle ned, som icke störtade i land. Tio af Egils följesmän fingo där döden. Alt gods, som var inom bords, rånades, och skeppet brändes.

De konungsmän som rott efter Egil, togo starka årtag. Två man grepo tag i hvarje åra och måste dock skiftas med att ro; där var ej häller brist på folk inom bords. Annorlunda var det hos Egil; ty han hade nu på skutan blott sjutton man. Konungsskeppet kom alt närmare in på dem. Då lät Erik sin skuta löpa in i ett grundt vadsund mellan öarna. Tidvattnet hade just fallit. Der kunde snäckorna ej flyta fram. Så skildes man åt.

Konungen styrde sedan till baka söder ut, och Egil for norr ut att träffa Arenbjörn. Han kvad:

»Ned ha härskarns härar
Huggit tio svenner.
Själf från ve och vånda
Varsamt kom jag undan.
Fick en spjutudd fäste,
For från mig det vapnet —
Digra spjutet darrat
Djupt i Ketils sida.»

Egil nådde fram till Arenbjörn och förtalde honom dessa tidender. Han sade, att han ingalunda hoppats något bättre af ett möte mellan Egil och konung Erik.

»Dock skall gods icke brista dig, Egil», sade han; »jag skall gifva dig bot för skeppet: du skall få dig ett annat, som du väl kan fara med till Island.»

Han gaf Egil ett skepp, som var godt till hafsfärd, och lät lasta det med alt, hvad han ville hafva med sig. Egil gick om bord med nära trettio man. Han hade med sig sin husfru Åsgärd, som varit hos Arenbjörn alt sedan tingsfärden.

Egil och Arenbjörn skildes med vänskap, och Egil kvad:

»Röfvarn, som min rikdom
Rånat, gudar straffe!

Vred nog kan du kasta
Kungen från dig, Oden!
Folkförödarn flykte,
Frö och Njärd, ur riket!
Hätske hälgdomsskändarn
Hate landsens vättar!»

51.

Före hämden.

När Harald hårfagre började åldras, satte han sine söner att styra öfver Norges rike. Han gjorde Erik till alles deras öfverkonung.

Då Harald så varit konung i sjuttio år, gaf han väldet åt Erik ensam. Den son, Gunnhild vid denna tid födde, vattenöste han. Han gaf honom Haraldsnamnet samt påböd, att svennen skulle ärfva konungsdömet efter sin fader, i fall han öfverlefde denne. Konung Harald gaf sig sedan hvila och hade som oftast sitt stamhåll i Rogaland eller Hördaland. Tre år senare dog han i Rogaland, och hög restes öfver honom vid Högsund.

Då vardt stor strid mellan hans söner, ty folket i Viken tog Olof till konung, och trönderne korade Sigurd. Desse sine båda söner fälde Erik i Tunsberg ett år efter konung Harald hårfagres död.

Samma sommar, Egil och Bärg-Anund hade sin träta på Gulatinget, och alt det timade, som strax ofvan förtalts, var det, konung Erik for med sin här från Hördaland till kamp mot sine bröder öster ut i Viken. Men innan han drog i denna ledung, lyste han Egil biltog

öfver alt Norges rike; och skulle han falla ogill för hvar mans hand.

Bärg-Anund var ej med på tåget. Han stannade hemma på sin gård, ty han fann det vådligt att lämna den, så länge Egil ännu ej dragit ur landet. Hans broder Hadd var hos honom. Till hans skydd hade konung Erik satt en sin frände Frode, en fager man, ung till åren, dock redan fullvuxen. Han höll sig på konungsgården Ålreksstad och hade där med sig en flock män. Hos honom vistades konungens son Ragnvald, tio eller elfva år gammal, ett det fridaste kämpaämne.

Arenbjörn var med konungen i ledung. Innan han drog hemifrån, hade Egil redan lagt ut med sitt skepp.

Egil styrde till det fiskeskär långt ute i hafvet, som heter Vetar och ligger utanför Alda, aflägse från den vanliga segelleden. Här lågo några fiskare, och var här godt tillfälle att få höra tidender. Han fick höra, att konungen lyst honom fredlös. Då kvad han en visa:

»Långan led att irra
Landets kung mig gifvit.
Lagombringarn, bröders
Bane, drottning hetsat.
Gåfva god skall leda
Gunnhild få för flykten:
Ung jag lömskhet lönat
Lätt med mäktig vånda.»

Vädret var stillsamt; om nätterna drog fjällvind, om dagarne fläktade det från hafvet. En afton seglade Egil med sine män ut på sjön. Fiskarena rodde då in till land. De hade varit sände ut för att späja efter Egil. Nu kunde de berätta, att han styrt ut till hafs och var borta. De läto denna tidning komma till Bärg-Anund.

Han sände strax bort alle de män, han haft som vakt kring sig på gården. Han rodde in till Ålreksstad och böd Frode till sig, ty hans ölförråd där hemma var rikligt. Frode for hem med honom, och några män gjorde följe. De redde till ett godt gille, och glädjen stod högt. Alle kände de sig trygge.

När Frode gifvit sig hemifrån, tog konungssonen Ragnvald en sexårad, ofvan vattengången målad skuta, den han själf ägde, och med tolf sina ständige följessvenner rodde han ut till ön Härdla. Där låg en stor konungsgård, och en man, som het Skägg-Tore, stod före den. Hos honom hade Ragnvald fostrats i sin barndom. Han tog glad emot konungssonen. Där tröt icke häller dryck.

52.

Bärg-Anund och konungssonen dräpas.

Egil seglade om natten ut på hafvet, som nyss är förtaldt. När dagen bräckte, lade vinden sig, och det vardt lugnt. Han vände skeppet mot vinden och lät det så drifva i några nätter. När en kuling kom från hafvet, sade Egil till sitt folk:

»Nu skola vi segla till land, ty blåser storm upp från hafvet, är det ovisst, hvar vi nå strand, och ofrid hafva vi nästan allestädes att vänta.»

Skeppsfolket bad honom råda för färden. De hissade segel och styrde in till ett fiskeskär vid ön Härdla.

De fingo där god hamn, slogo upp skeppstälten och lade sig där för natten.

De hade på skeppet en julle, och Egil steg ned i den med två man. Han rodde i natten in till Härdla. En af männen sände han upp till ön för att späja.

När mannen kommit till baka, sade han, att konungssonen Ragnvald och hans män voro där uppe på gården.

»De sutto öfver dryckesborden där inne», sade han, »jag träffade på en af huskarlarne. Den var rusig och sade, att här skulle ej drickas mindre än hos Bärg-Anunds, om också Frode var där med fyra man. Han förtrodde mig, att, utom Frode och hans följe, var gillesfolket hos Anund endast hemmamän.»

Egil rodde åter till skeppet. Han böd sine män stå upp och taga vapnen. De gjorde så. Sedan lade de skeppet ut för ankar, och skulle tolf man vakta det. Själf gick Egil med sjutton man ned i skeppsbåten.

De rodde in åt sunden och stälde sin färd så, att de vid kvällstid kommo in till ön Fänring, där Bärg-Anunds gård låg. De lade där till i en lönvik.

»Nu vill jag gå ensam upp på ön», sade Egil, »och se till, att jag med visshet kan få något att veta. I skolen här vänta mig.»

Egil hade de vapen, han var van att bära, sin hjälm och sköld, sitt svärd och huggspjut. Han drog sig upp åt ön och gick längs en skog. En sid hatt hade han dragit ned öfver hjälmen. Han kom hän, där några svenner stodo. De hade hos sig stora fårhundar. Han gaf sig i språk med dem och sporde, hvarifrån de voro, och hvi de höllo sig där och hade så stora hundar.

»Du måtte vara en stollig karl du», svarade de; »har du icke hört, att här stryker en björn om på ön, ett våldsamt skadedjur? Den dräper både folk och

fänad; stor lön är den lofvad, som fäller den. Här på Ask vaka vi hvar natt öfver den boskap, som är stängd inne i fållorna. Men hvi far du med vapen vid nattetid?»

»Jag är rädd för björnen», sade Egil, »och det är alt få, som nu mera våga sig ut vapenlösa. Den har länge jagat mig i natt. Här mån I se eder väl för, ty han är där borta i skogsbrynet. Sofva de alle här på gården?»

Den ene af svennerne svarade, att Bärg-Anund och Frode nog ännu hölle på med att dricka. »De sitta nätterna i ände», sade han.

»Sägen dem då», fortfor Egil, »hvar björnen är, men jag må rappa mig hem.»

Han gick sin väg, och svennen sprang hem till gården och in i salen, der dryckesgillet hölls. Alle männen hade då gått att sofva utom Anund, hans broder Hadd samt Frode. Svennen sade dem, hvar björnen nu låg. De grepo vapnen, som hängde hos dem, och störtade strax ut. De lupo upp mot skogen till. Flera hult stodo ut ifrån den, och här och där bredde sig busksnår. Där i snåren hade björnen legat, menade svennen. Då sågo de, att grenarne rörde sig, och de trodde, att här var björnen att hitta. Bärg-Anund sade, att Hadd och Frode skulle med hast ställa sig bakom snåret och akta på, att ej björnen strök in i skogen. Själf rusade han fram mot stället. Han bar hjälm och sköld, var gjordad med svärd och höll sitt spjut i handen.

Den, som låg i busksnåren, var Egil och icke björnen.

När han såg Bärg-Anund komma mot sig, drog han sitt svärd och lät det hänga i fästets hank kring armen. Spjutet tog han i hand och spratt fram mot Anund. När denne såg honom, tog han än starkare fart och sköt skölden för sig. Förr än de stötte sam-

man, drefvo de spjuten emot hvarandra. Egil tog med hällande sköld upp Anunds spjut, så att vapnet blott skar till och flög i jorden. Men hans eget spjut kom midt i Anunds sköld, rök igenom den med en god del af bladet och satt fast. Då vardt skölden Anund för tung. Egil fick sitt svärd fort i hand, och Anund skulle ock till att draga sitt, men det hann blott ut till hälften, då Egil genomborrade honom. Anund vacklade; Egil rykte svärdet hårdt åt sig och högg åter till honom, så att hufvudet nästan gick af. Sedan lossade han sitt spjut ur hans sköld.

När Hadd och Frode sågo Bärg-Anund falla, sprungo de fram mot Egil. Han vände sig emot dem och satte spjutet genom Frodes sköld och in i bröstet, så att udden stack ut om ryggen. Han föll baklänges, och död var han. Egil grep svärdet och snodde mot Hadd. Ej många hugg skiftades, förr än Hadd föll. Då kommo vaktepiltarne löpande.

»Vakten nu eder husbonde Anund», sade Egil, »och hans stallbröder, att icke vilda djur och foglar slita i dem.»

Han gick sin väg och hade ej gått långt, förr än elfva af hans följesmän kommo emot honom; de andre sex höllo vakt vid skeppsbåten.

De sporde, hvad han tagit sig före.

Han kvad:

»Förr jag visste värja
Väl det gods, jag ägde.
Vi för länge läto
Lätt oss stå som arme —
Förr'n, af såren sömnig,
Sof till döds sig Anund;
Friskt af Hadd och Frode
Flöt i jorden blodet.»

»Nu skola vi», sade Egil, »draga till baks till går-

den och fara fram på härmans vis, dräpa alle män, vi nå, och råna alt gods, vi mäkta taga med oss.»

De foro hän till gården, sprungo in i husen och dråpo femton eller sexton man. Somlige räddade sig med flykt. Alt sköflades där, och hvad de ej kunde föra med sig ödelades. Boskapen drefvo de till stranden och höggo den ned. De lastade båten med hvad den kunde bära, lade sedan ut från land och rodde förbi öarna.

Egil var nu så svåra vred, att ingen dristade sig att tala till honom. Han satt vid båtens roder.

När de styrde ut om fjärden till Härdla, rodde emot dem konungssonen Ragnvald och de tolf följessvennerne på den målade skutan.

De hade sport, att Egils skepp låg vid Härdlas fiskeskär, och de aktade nu att gifva Anund nys därom.

När Egil såg skutan, kände han den strax. Han styrde rakt på den. Båten rände mot dess bog, så att den lades på häll, och sjön forsade in och fylde den. Egil sprang upp, grep sitt spjut och ropade till sine män, att de icke skulle spara någon, som på skeppet var. Det gick lätt för sig, ty motstånd gjordes icke. De dråpos alle, där de summo kring, Ragnvald och hans tolf följeslagar.

Då kvad Egil en visa:

»Blod den bär, min klinga —
Blodyx son det gjutit.
Jag för intet aktar
Eriks-, Gunnhildshatet.
Föll på fursteskutan
Flock af tretton svenner.
Stönfull ofrid stammar
Stark från retad kämpe.»

När de hunnit fram till Härdla, sprungo de strax fullväpnade upp till gården. Då Tore och hans hemmamän sågo dem nalkas, rusade alle, som kunde gå, män

och qvinnor, ut och flydde undan. Egil och hans män plundrade alt, hvad de fingo tag i.

De drogo sedan hän till sitt skepp, och det dröjde icke länge, innan god vind blåste upp från land. Då de gjort sig segelfärdige, gick Egil åter upp på ön.

Han tog i sin hand en hasselstång och gick ut på en bärgsudde, som vätte in mot land. Här tog han ett hästhufvud och satte det upp på stången. Sedan talade han på öfligt vis:

»Här reser jag nidstång, och vänder jag detta nid emot Erik konung och Gunnhild drottning.»

Han vred hästhufvudet in mot land.

»Vänder jag detta nid mot de landvättar, som här i landet bo, på det de alla må fara villande vägar och ingen få eller finna varaktig stad, förr än de drifvit ur landet Erik konung och Gunnhild.»

Han sköt stången ned i en bärgskrefva och lät den stå där. Hästhufvudet satt vridet in mot land, och han ristade runor på stången, de där sade alla dessa nidord.

Så gick han hän till sitt skepp. Han hissade segel och styrde ut på hafvet. Vinden växte och blef hvass och förlig. Skeppet gick med strykande fart. Då kvad Egil:

»Hetsigt härjande vinden
Hugger med ilars mäjsel
Dånande, hvita hvirflar
Vildt mot hårda bogen.
Isande storm, som störtar
Starke ekar neder,
Sveper kring Gestils-svanen,*
Susar om ranka halsen.»

Öfverfarten var god, och de seglade till sist in i Borgarfjärden. Där lade Egil sitt skepp i hamn, och hans fargods bars i land.

* Sjökonungens svan är skeppet.

Han drog hem till Borg, och skeppsfolket sökte sig uppehåll annorstädes.

Skalle-Grim var då gammal och skröplig, och Egil tog emot styret öfver gård och gods.

53.

Skalle-Grims död.

På Lambestad å Alftanäs bodde bonden Tord Torgersson. Han och Egil voro på mödernet syskonbarn.

Kort före vintren red han in till Borg för att träffa sin frände Egil och bjuda honom hem till ett gille, enär han hade där hemma en ädel ölbrygd. Egil gaf löfte att komma, och tiden fastställdes. När om kring en vecka gått, gjorde Egil sig färdig att fara. Skalle-Grim följde honom ut till hästarne. Förr än Egil steg upp, vände den gamle sig till honom och sade:

»Länge, Egil, låter silfret vänta på sig — det konung Adalsten sändt mig. Hvad vill du äljes, att därmed skall göras?»

»Brister det dig penningar nu, fader?» genmälte Egil. »Slikt anade jag icke. Silfver skall jag låta dig få, så fort jag vet, att du behöfver det; men jag tror, att du ännu har i dina gömmen en kista eller två, fulla af silfver.»

»Det kommer mig före», sade Skalle-Grim, »att du redan tillåtit dig skifta lösörena mellan oss. Därför kan du nog ej ha något emot, att jag gör med min lott, hvad mig lyster.»

»Det faller dig visst häller icke in att bedja mig

om lof», genmälte Egil; »du följer nog ditt eget sinne, hvad jag än säger.»

Egil red bort. Han hälsades vänligt och gladt i Lambestad, och skulle han gästa där i tre dagar.

Samma kväll, Egil farit hemifrån, lät Skalle-Grim sadla sin häst. När de andre gingo att sofva, red han bort. Framför sig höll han en mäkta stor kista, och i ena armvecket hängde en kopparkittel. Man håller för sant, att han kastat endera eller bägge ned i Krumskälla och vältrat däröfver en väldig häll.

Han kom hem vid midnattstid, steg in i sitt sofrum och lade sig med kläderna på. Då det om morgonen var ljust, och folket klädde sig, satt Skalle-Grim framme på sängkanten. Han var död. Så styf var han, att man kunde hvarken räta ut hans lemmar eller flytta honom bort, hur mycket man än frestade på. Man fick en af männen upp på en häst, och han red i sporrstreck till Lambestad. Han sade Egil tidningen. Egil tog strax sina vapen och kläder och red vid kvällstid hem till Borg.

Så fort han stigit af hästen, gick han in i gången, som drog sig längs skålens väggar, och som hade dörrar fram till sofställena där inne. Han gick fram till Skalle-Grims sofplats, tog honom i skuldrorna, bände honom bakåt och lade honom ned. Sedan gaf han honom likhjälpen. Han lät bryta södra väggen. Själf lyfte han upp Skalle-Grims hufvud och skuldror, och andre togo i fötterna. De buro honom tvärs öfver golfvet och ut genom väggöppningen. Utan rast förde de honom ned till Nöstnäs. Här slogo de för natten tält öfver liket. Om morgonen fördes det vid flodtid om bord på ett skepp och roddes ut till Digranäs.

Egil lät resa en hög ytterst på näset. I den sattes Skalle-Grim och med honom hans häst, vapen och

smedverktyg. Icke är det omtaladt, att han fick några kostbarheter med sig i högen.

Egil tog mot arfvet, land och lösören, jämte styret öfver gården. Tordis, Torolfs och Åsgärds dotter, var hos honom.

54.

Egil kommer till England; diktar en dråpa.

Samma sommar Egil Skalle-Grimsson for ut till Island, kom Harald hårfagres son Håkan Adalstens fostre från England öfver till Norge. Erik blodyx hade då under ett år varit ensam herre öfver riket. Håkan gaf sig norr ut till Trondhem och vardt där korad till konung. Så voro under vintren han och brodren Erik samkonungar i Norge; men om våren drogo de bägge till sig härar. Kring Håkan flockade sig det mesta folket, ty han gaf åter den lag för landet, att hvar man skulle själf äga sin odal — efter det konung Harald förr lagt i träldom alle, både mäktige och svage. Erik såg sig då ej annan utväg än att fly ur landet. Honom följde Gunnhild och sönerne.

Arenbjörn härse var konung Eriks fosterbroder och hans barns fostrare. Af alle ländermän var han konungen kärast. Han var satt som höfding öfver alt Fjärdafylke. Nu drog han med sin herre ur landet.

De foro väster ut öfver hafvet till Orkenöarna. Där gifte Erik sin dotter Ragnhild med Arnfinn jarl. Sedan höll han söder ut till Skotland och härjade där. Han styrde till England och for sköflande fram.

Då konung Adalsten sporde hans tåg, samlade han folk och gick emot honom. När de träffades, fördes fridsbud mellan dem, och det vardt förlikning: konung Adalsten gaf Erik styret öfver Nortumberland, och skulle han vara konungens landtvärnsman mot skottar och irer. Väl hade Adalsten, efter konung Olofs fall, Skotland under sig som skattskyldigt rike, men folket var honom trolöst.

Det är sagdt, att drottning Gunnhild lät öfva säjd, och gick häxandet ut på, att Egil Skalle-Grimsson aldrig skulle finna ro på Island, förr än hon fått återse honom.

Samma sommar, Håkan och Erik stredo om Norge, var det allom förbudet att lämna landet; för den skull kommo till Island inga skepp eller tidender ifrån Norge.

Egil Skalle-Grimsson satt i ro på sin gård. Men andre vintren, han bodde på Borg efter Skalle-Grims död, vardt han tung till sinnes, och han vardt det ännu mer, ju längre det led fram mot sommaren. Då gjorde han kunnigt, att han ärnade sätta sitt skepp i sjön och draga bort. Han tog sig skeppsfolk. Med trettio man aktade han att segla till England; Åsgärd skulle blifva hemma och se till gården. Hans mening var att fara till konung Adalsten och få de löften fullgjorda, som kungen gifvit honom vid affärden.

Sent vardt han segelfärdig, och då han stuckit i sjön, lät god vind vänta på sig. Hösten kom, och vädret vardt stormigt. De höllo förbi Orkenöarna. Där ville Egil icke landa, ty han trodde, att konung Eriks välde ännu sträkte sig öfver öarna. I våldsam storm och i motväder gick färden söder ut. Med möda lofvade de förbi Skotland och hunno till England. En kväll, då mörkret föll på, växte stormen. De visste intet af, innan bränningar bröto sig rundt om skeppet. Då hade de ingen annan utväg än att sätta det in mot land. Det strandade vid mynningen af Humra. Alt

manskapet och det mesta af lasten bärgades, men skeppet vardt söndersplittradt.

När de träffade på folk, fingo de spörja en tidning, som syntes Egil god, att konung Adalsten och hans rike voro i välmakt, men därtill en annan, som syntes honom farlig: Erik blodyx och drottning Gunnhild voro där före dem, härskade för den landsänden och höllo sig uppe i staden Jorvik ej långt från stället, där de kommit i land. Egil sporde ock, att Arenbjörn härse var hos konungen och stod högt i hans ynnest.

Då grundade han på, hvad råd han skulle gripa till. Ingen utsigt hade han att komma undan, om han ock frestade på att förklädd smyga sig den långa vägen, tils han hunne öfver konung Eriks landamären. Han kunde lätt kännas af alle, som finge syn på honom, och ovärdigt tyktes det honom att fångas under flykt. Han tog sig raskt samman. Strax skaffade han sig samma natt en häst och red till Jorvik. Han nådde fram i kvällningen och red utan dröjsmål in i staden med sid hatt öfver hjälmen, i full rustning.

Han sporde sig för, hvar den gård låg, som Arenbjörn härse ägde. Då han fått veta det, red han dit. Han steg af utanför hallen och träffade en man, som sade honom, att Arenbjörn nu satt till bords där inne.

»Du skulle ej vilja, min gode man», sade Egil, »gå in i hallen och spörja Arenbjörn, om han hälst vill ute eller inne tala med Egil Skalle-Grimsson.»

»Det ärendet gör mig föga omak», svarade mannen.

Han gick in och sade med hög stämma:

»Här utanför dörren står en man, stor som en rese. Han bad mig gå in och fråga, om du vill ute eller inne tala med Egil Skalle-Grimsson.»

»Gå», sade Arenbjörn, »och bed honom bida där ute. Länge behöfver han det icke.»

Mannen gick ut och gaf Egil svaret.

Arenbjörn lät taga borden bort och trädde ut med alla sine huskarlar.

Han hälsade Egil kärligt och sporde, hvi han kommit dit. Egil gaf honom med få ord klart besked om sin färd.

»Nu skall du se dig om efter ett godt råd åt mig, om du äljes vill ge mig din hjälp.»

»Har du råkat någon här i staden», sporde Arenbjörn, »som kunnat känna dig, innan du kom hit till gården?»

»Ingen enda», svarade Egil.

»Tagen då, alle, edra vapen», sade Arenbjörn.

När alle voro väpnade, gingo de till konungsgården.

Då de kommo fram till hallen, klappade Arenbjörn på, bad, att där måtte läsas upp, och sade, hvem det var, som ville in.

Dörrvakterne öppnade strax. Konungen satt till bords där inne.

Arenbjörn böd, att tolf man skulle gå in; han nämde Egil och tio andre.

»Nu skall du, Egil», sade han, »fatta konungen om foten och bringa honom ditt hufvud. Jag skall tolka din sak.»

Så gingo de in i hallen.

Arenbjörn trädde fram till konungen och hälsade honom. Erik välkomnade honom och sporde, hvad han ville. Arenbjörn talade:

»Jag har följt hit en man, som farit lång väg för att finna eder här och förlikas med eder. Stor ära är det eder, herre, att edre ovänner självfvilligt komma från främmande land, då de känna sig ej längre kunna bära eder vrede, fastän I ingalunda ären dem nära. Skicken eder nu som höfding mot denne man och låten honom af er få god fred, för det han så högt, som I

själfve nu kunnen se, höjt eder ära och dragit hemifrån, från sina gårdar, på vansklig färd öfver många haf. Intet annat än huldskap mot eder, konung, dref honom till denna färd, ty på Island kunde han väl vakta sig för eder vrede.»

Konungen blickade sig om kring och såg öfver de andres hufvud, hvar Egil stod.

Han kände honom strax, spände ögonen i honom och sade:

»Hvi var du så djärf, Egil, att du dristade dig hit? När du siste gången slapp ur mitt rike, hade du af mig icke lif att vänta.»

Då gick Egil fram till bordet och fattade om konungens fot. Han kvad:

»Hit på högrest böljo-
Häst jag for i stormen
Att blott Englands tappra,
Ädla värn få skåda.
Har nu kampkär härman
Haralds ättling funnit,
Stolt och stark som fordom,
Stammens bild och ära.»

Konung Erik sade:

»Icke tarfvar jag att tälja upp dina illbragder, ty de äro många och så stora, att en hvar räcker till att hindra, det du med lifvet kommer hädan. Intet annat har du här att hoppas än döden. På förhand kunde du veta, att du med mig aldrig finge förlikas.»

»Hvi skall Egil icke strax dräpas?» föll Gunnhild in; »eller minnes du icke nu, konung, hvad han gjort emot dig: dräpt dine vänner och fränder och sedan din egen son — dig själf har han nidat! Hvar har det förr sports, att en man så fräkt förbrutit sig mot en konung?»

»Har Egil», sade Arenbjörn, »haft onda ord om

konungen, kan han sona dem med loford, som skola lefva i alla tider.»

»Vi vilja icke höra hans lof», sade Gunnhild; »konung, låt Egil ledas ut och låt hans hufvud falla! Jag vill ej höra hans ord, icke häller se honom.»

Då fortfor Arenbjörn:

»Ej skall konungen låta sig af dig äggas till *alla* nidingsverk. Han skall ej låta dräpa Egil i natt, ty nattdråp är lönmord.»

Konungen sade:

»Det skall vara, som du vill, Arenbjörn. Egil skall lefva i natt. Tag honom med dig hem och för honom till mig i morgon.»

Arenbjörn tackade konungen för hans ord.

»Vi vänta, herre», sade han, »att efter detta en bättre vändning gifves åt Egils sak. Fastän han svårt kränkt eder, så läggen dock på sinne, att han mycket mist genom eder ätt. En fräjdad man, Torolf, Egils farbroder, fick utan skuld banehugg af eder fader, konung Harald, blott för baktal af uslingar. I, konung, rykten för Bärg-Anunds skull lagen undan Egil, därpå jagaden I efter hans lif, dråpen hans män, rånaden alt hans gods, gjorden honom sedan biltog och drefven honom ur landet. Egil är ej en man att retas med. Hvar gång dom skall fällas, skall mot dådet vägas alt, som till hämd väkt. Jag skall vakta Egil natten ut.»

Arenbjörn gick med sitt följe hem till gården. Han och Egil drogo sig upp på ett litet loftsrum för att rådgöra.

»Svåra vred var konungen», sade Arenbjörn; »dock tyktes mig hans sinne mjukna, innan vi skildes. Må nu lyckan råda för slutet. Jag vet, att Gunnhild skall göra sig all möda att fördärfva din sak. Nu vill jag, att vi blifva ense om, att du skall vaka hela natten och dikta ett lofkväde om konung Erik. Jag tror, att

det vore godt, om det blefve en dråpa på tjugo visor, och du kunde kväda den i morgon, när vi träda inför konungen. Så gjorde min frände Brage, då han råkat ut för sveakungen Björns vrede; han kvad på *en* natt till hans ära en dråpa på tjugo visor och fick som skaldelön sitt hufvud, Må hända vi kunde nå samma lycka hos konung Erik, så att dråpan gåfve dig frid, om du blott finge den framsagd.»

»Jag skall», svarade Egil, »göra ett försök, då du så vill. Men aldrig har jag tänkt på att kväda konung Eriks lof.»

Arenbjörn bad honom dock fresta på.

Han lämnade honom och lät bära upp mat och dryck i loftsrummet.

Egil satt där ensam i natten.

Arenbjörn gick till sine män, och de sutto vid dryckesbordet till midnatt. Då gick han med sitt följe till sofkammaren; men innan han afklädde sig, trädde han åter upp till Egil och sporde, hur det led med kvädet. Egil svarade, att intet var gjordt.

»Här har suttit en svala vid gluggen», sade han »och tisslat hela natten, så att jag aldrig fått ro.»

Arenbjörn gick; han steg ut genom dörren, som ledde upp till taket, och satte sig vid loftsgluggen, där fogeln förr suttit. Då såg han, hur en trollskepnad svann hän öfver taket.

Han satt där vid gluggen hela natten, tils det dagades.

Efter det Arenbjörn kommit dit, diktade Egil hela dråpan. Han höll den ock så fast i minnet, att han kunde kväda den om morgonen, då de träffades.

De aktade väl på, när tiden var inne att gå till konungen.

55.

Egil framsäger dråpan.

Konung Erik gick vid öflig tid till bords och hade samlat sine män kring sig i stor mängd.

När Arenbjörn sporde det, gick han med hela sitt fullväpnade följe till konungsgården. Han kräfde inträde i hallen, och han fick det. Med Egil och hälften af följet gick han in. De andre stodo utanför dörren.

Han hälsade konungen och vardt af honom välkomnad. Han talade:

»Hit är nu Egil kommen. Han har ej gjort försök till flykt i natt. Vi vilja nu veta, herre, hvad hans öde skall blifva. Jag väntar, att I låten honom få godt af mina ord, ty för mig ligger det makt på, att han får förlikas med eder. Själf har jag gjort, hvad värdt var att göra: intet har jag sparat i gärning eller i ord, som kunnat höja eder ära. Jag lämnade ock alla mina ägor, fränder och vänner, som jag hade i Norge, och följde er, då alla edre ländermän skilde sig från eder. Det var ock billigt, ty I hafven gjort mig mycket godt.»

»Håll upp, Arenbjörn», afbröt Gunnhild, »och tala ej så långt om detta. Mången god tjänst har du gjort konung Erik, och har han ock till fullo lönat dig. Du är vida starkare bunden till honom än till Egil, och behöfver du icke bedja om, att han utan näpst må draga hädan — efter slikt, som han gjort sig saker till.»

Arenbjörn sade:

»Om I, konung och drottning, fast beslutit att vägra Egil fred, är det dock ädelmodigt att gifva honom lof att fara härifrån med en veckas frest till frälsning,

hälst som han af egen drift dragit hit till eder och väntat sig få frid. Sörje sedan lyckan för slutet.»

»Häraf kan jag se, Arenbjörn», sade Gunnhild, »att du är Egil mera huld än konung Erik. Skall Egil hafva en veckas frest att i frid rida hädan, skall han på den tiden hinna fram till konung Adalsten, men konung Erik behöfver icke längre dölja för sig, att alla andre konungar nu äro hans öfvermän! För icke länge sedan hade det alt synts otroligt, att konung Erik ej skulle äga vilje eller kraft att hämna sin harm på en hvar sådan som Egil.»

»Ingen», sade Arenbjörn, »skall kalla konung Erik större man, för det han dräpt en utländsk bondeson, som gifvit sig i hans våld. Men om kungen vill göra sig stor af detta, skall jag förhjälpa honom till att få denna bragd ännu mera värd att vida spörjas, ty jag och Egil skola hjälpas åt, och oss bägge skall ett och samma öde träffa i samma stund. Icke hade jag väntat mig af eder, att I hällre skullen vilja sträcka mig till jorden än låta den man behålla lifvet, som jag beder för.»

»Alt för hetsigt, Arenbjörn», svarade konungen, »lägger du dig ut för Egil. Ogärna gör jag dig skada, om jag ock nödgas därtill, då du hällre vill offra ditt lif än se honom mista sitt. Dock har jag grund nog att näpsa honom, hvad jag så än låter göra med honom.»

När konungen sagt detta, gick Egil hän till honom och sade fram sitt kväde. Han kvad högt och fick strax ljud.

Jag drog öfver haf.
Oden gaf
Mig sångens makt:
Jag for oförsagdt;
Drog skepp i sjö
Vid isars ö.
Med sångfyld håg
Jag klöf hvar våg.

Vid drottens hof
Nu hör hans lof.
Mig Oden böd
En natt sitt mjöd.
Lyssnande, tag
Sången, jag
Med starka slag
Sjöng till ljusan dag.

Kungen lyssne till,
Hvad jag kväda vill.
Högt lofvet slår,
Om blott ljud jag får.
Det spordes nog,
Hvar fram han drog:
Oden tog
Hvar här, han slog.

Tog kampen fart.
Starkare vardt
Stridens älf,
När drott högg själf:
Vidast i sky
Slog då vapengny,
Blodvåg röd
Rikast sjöd.

Stå de så stilla,
Fara ej villa,
Märken på kunga-
Skepp, som gunga,
Då af blodsdropp fulla
Böljorna rulla
Och suckande döna,
När sårade stöna.

Oväns led
Segnade ned.
Vardt ingen häjd
För Eriks fräjd.

Sången stiger,
Om folket tiger.
Sport har jag mera
Om storverk flera:
Blod mest mötte,
När kungen stötte;
Klingor klungo
Mot sköld, så de sprungo.

Brynjor skrälde,
Där huggen smälde;
Bettet kändes,
Där udden rändes.
I landen vida
Sporde jag tida,
Hur kämpar alla
För drott fått falla.

Ur spjut det sang,
Det ur äggar klang.
Vardt ingen häjd
För Eriks fräjd.

Svärd blodade han,
Korpens hunger svann,
Pilen manslif fann,
Flögo spjut om hvarann.
Skottar förskräktes,
Och blodtörst släktes.
Från skumma riken
Steg Häl till liken.

Med näbb, som glöda
Af droppar röda,
Öfver lik som blöda
— Så kostlig föda —
En korpsvärm drifver.
Sår vargen rifver,
Om korp, som hackar,
Blodet lackar.

I ulfvens ragg
Sipprar blodig dagg.
Lik åt ulfvar gaf
Erik på haf.

Friden slita
Spjut, som bita.
Båge böjes,
Så varg förnöjes.
Dödshugg lämna
Svärd, som rämna.
Från bågsträng ilar
En svärm af pilar.

Och sköldar skina
Mot hugg, som hvina.
Och stark i modet,
Spar drott ej blodet.
Man här och hvar
På hans ros ej spar:
I Norge jag har
Hört, hur käck han var.

Från bågens sträng
Flögo sårbin* i fläng.
Lik åt ulfvar gaf
Erik på haf.

Är nu min vilja
Från hopens skilja
Kungens sinne
I sång här inne:
Drotten vakar,
När Hild så makar,
Att spjut sig hakar
I sköld, som brakar.

I handen blänker
Det gull, han skänker
Han kan ej tåla
De karge, snåla.

* Pilar.

Fröjd oförstäld
Gaf hans Frode — mäld:*
Var dyr klenod
Som skänk honom god.

Färg man skiftar,
Där kungshugg viftar;
Bågsträng klingar,
Svärd sig svingar,
Och spjut sig kasta —
Ur händer fasta
Hans land ej gångar:
Och ros han fångar.

Kung, tag i akt
Mitt kvädes makt,
Oförsagdt
Jag mig tystnad bragt.
Jag fört ur minne,
Där sång gömts inne,
Ord till ditt öra,
Som velat mig höra.

För rosande tal
Dog sorlet i sal,
Kväda jag vet
För en menighet.
Ur hug, som log,
Sången drog
Och hvart sinne tog,
Så den lärts med fog.

Af lif tag gamman
Som ögat af flamman,
Som fisk af floden,
Som korp af bloden!

* Guldet.

56.

Lifvet skänkes Egil.

Konung Erik satt upprätt och spände ögonen i Egil, medan han kvad. När dråpan var slutad, sade konungen:

»På bästa vis är kvädet framfördt. Nu har jag öfvervägt, Arenbjörn, hur änden skall varda på min och Egils sak. Med stor ifver har du stödt Egil, då du hotat mig med strid. För din skull skall jag dock göra, hvad du bedt om: Egil skall få draga ifrån mig hel och oskadd. Men du, Egil, ställ dina färder så, att när du sluppit undan mig, ut ur denna hall, du aldrig mera kommer för mina eller mine söners ögon; och kom aldrig mig eller mitt folk för nära! För denne gången skänker jag dig ditt hufvud, då du gifvit dig i mitt våld. Jag vill ej öfva nidingsdåd mot dig. Men veta skall du som sant, att detta är ingen förlikning med mig eller mine söner eller med någon vår frände, som vill taga ut vår rätt.»

Då kvad Egil:

»Glad jag, konung,
Som gåfva tager
Mitt eget hufvud,
Fast ledt det är.
Hvem har så god
En gåfva fått,
Gifven af högsint
Härskarson?»

Arenbjörn tackade med många fagra ord konungen för den heder och vänskap, han visat honom.

Därpå följde han Egil hem till sin gård.

Han lät sitt folk sätta sig till häst, och med hundra fullväpnade män red han bort med Egil.

De redo samman alle, tils de kommo till konung Adalsten. Där välkomnades de på det bästa. Konungen bad Egil stanna och sporde, hur det gått honom hos konung Erik. Då kvad Egil:

»Gick det med frändehjälpen:
Gifmild Blodyx gladde
Egil med ädla skänken:
Ögon och svarta brynen.
Bär jag fritt som fordom,
Fäderneärfdt, mitt hufvud.
Än det ägs och sänkes
Ej för härskarns välde.»

Vid afskedet gaf Egil Arenbjörn de bägge gullringar, konung Adalsten skänkt honom. Hvardera vägde en mark. Som gengåfva fick Egil ett svärd, som het Dragvandel.

Det svärdet hade Torolf Skalle-Grimsson gifvit Arenbjörn; Skalle-Grim hade fått det af sin broder Torolf; och Grim ludenkind, Ketil häings son, hade gifvit Torolf det. Ketil häing hade fört det i alla sine holmgångar. Det fans ej hvassare vapen.

Egil och Arenbjörn skildes med mycken kärlek.

Arenbjörn red åter till konung Erik i Jorvik. Egils följesmän och skeppsfolk voro där kvar i god fred och fingo sin skeppslast såld med Arenbjörns hjälp.

Ut på vintren gåfvo de sig till det sydliga England och träffade samman med Egil.

57.

Egil och Torsten Torasson draga till Norge.

Ländermannen Erik alspak i Norge var gift med Arenbjörns syster Tora. Han hade jordagods öster ut i Viken och var framför de fleste rik, klok och anstor. Hans son Torsten hade fostrats upp samman med Arenbjörn och hade följt med honom till England. Han var vid denna tid i ung ålder och dock nästan fullvuxen.

Samma höst, Egil Skalle-Grimsson kommit till England, spordes från Norge den tidningen, att Erik alspak var död, och konungens fogdar tagit arfvet efter honom och gifvit det i konungens våld. När Arenbjörn och Torsten fingo höra detta, vordo de enige om, att Torsten skulle draga till Norge och kräfva ut sitt arf.

Då det led fram på våren, och folk, som aktade fara till andra land, gjorde skeppen segelfärdiga, for Torsten söder ut till London och träffade där konung Adalsten.

Han framförde Arenbjörns järtecken och hälsning till konungen, så ock hans bön till Egil, att denne skulle tala Torstens sak hos kungen, på det han måtte sända sin fosterfader konung Håkan en hälsning, att Torsten finge i ägo sitt norska arf. Konungens hjälp vans lätt, ty han kände Arenbjörns ädelsinthet.

Strax därpå gaf Egil sig i tal med konung Adalsten.

»Jag vill i sommar», sade han, »fara öster ut till Norge och göra kraf på det gods, konung Erik och Bärg-Anund rånat ifrån mig. Är det nu i händerna på Alte korte, Bärg-Anunds broder. Jag vet, att om jag

kommer med hälsning från eder, skall jag få lagens hägn i mitt mål.»

Konungen svarade, att Egil finge fara, hvart han ville.

»Dock», sade han, »vore jag mest till freds, om du stannade kvar hos mig, blefve min landtvärnsman och förde an min här. Jag skall gifva dig stora ingälder.»

»Detta tillbud», svarade Egil, »är jag mycket hugad att taga mot. Dock nödgas jag först fara till Island för min husfrus skull och det gods, jag där äger.»

Konungen gaf honom ett godt handelsskepp, lastadt med honung, hvete och många andra varor. Egil tog kärligt afsked med konungen och gaf sig om bord med Torsten, som sedermera kallas Torsten Torason.

De kommo till viken i Norge och höllo helt in i Oslofjärden. Där uppe i landet ägde Torsten en gård. De drogo vidare fram till Römarike.

Så fort Torsten åter kommit till lands, gaf han fogdarne, som slagit sig ned på hans gårdar, till känna krafvet på fädernearfvet. Med ansedde fränders hjälp fick han till slut sitt mål under konungens dom. Han tog under egen värjo det gods, hans fader ägt.

Med elfva man tog Egil sitt vinteruppehåll hos honom. Hvete och honung forslades till hans gård, och där var stor gamman vintren om. Torsten lefde på höfdingsvis. Ty förråden voro rikliga.

58.

Mötet med konungen.

Konung Håkan Adalstens fostre rådde i denna tid öfver Norge, såsom förut är berättadt. Han var den vintren i Trondhem.

Kort innan våren kom, drogo Torsten och Egil med ett följe af nära trettio man först till Upplanden, därifrån norr ut öfver Dofrefjäll till Trondhem, där de träffade konung Håkan. De framförde till honom sina ärenden.

Torsten utlade för konungen sitt mål och hade fram vitnen på, att han ägde full rätt till alt det arf, han kräfde. Konungen upptog krafvet väl, gaf honom åter hans gods och gårdar samt gjorde honom till länderman, som hans fader varit.

Egil frambar till konung Håkan Adalstens hälsning och järtecken. Han gjorde för sig och sin husfru Åsgärd kraf på hälften af det gods, Björn höld ägt, både land och lösören. Han tillböd ed och vitnen samt berättade, hur han för konung Erik framfört hela målet; han tillade, att han ej fått sin rätt för konungens öfvermakt och drottning Gunnhilds äggelser. Han gjorde full reda för målets gång på Gulatinget. Han sade, att konungen måtte unna honom lag och rätt. Konung Håkan svarade:

»Sport har jag, att det tykts min broder Erik och drottning Gunnhild, som om du djärts mera mot dem än du varit man till. Mig tyckes, som kunde du, Egil, känna dig glad öfver, att jag ej lade mig i detta split, hade än icke Erik och jag den lyckan att sämjas.»

Egil genmälte:

»Icke kunnen I, konung, sitta tigande, när så stora mål äro före, och alle män här i landet, inländske och utländske, lystra edra bud och förbud. Jag har sport, att I skipen lag och rätt åt hvar man i edert rike. Nu vet jag, att I skolen låta det samma vederfaras mig som andre. Så god börd tror jag mig äga och därtill slik frändestyrka här i landet, att jag väl af Atle korte skulle kunna få min rätt. Om målen mellan mig och konung Erik har jag att förtälja, det jag varit hos honom, och böd han mig, då vi skildes, att fara i frid, hvart hän det mig lyste. Jag vill bjuda eder, herre, mitt följe och min tjänst. Torde månge mena, att jag väl kunde mäta mig med de resligare männen här i eder hird. Och det anar mig, att länge skall det icke dröja, innan I och konung Erik drabben i hop. Det skulle tyckas mig underligt, om I icke kommen en gång att märka, det Gunnhild har väl månge för makten mogne söner.»

»Du skall icke, Egil», svarade konungen, »blifva min handgångne man. Så stora skår hafven I, du och dine fränder, huggit i vår ätt, att det ej skulle gå dig väl, i fall du finge fast uppehåll här i landet. Drag du åter ut till Island och håll dig där på din fäderneärfda grund. Där skall du ej lida något men af mig eller mine fränder. Men här i landet är det utsigt till, att vi fränder i alla dine dagar varda de mäktigaste. Dock skall du för min fosterfader konung Adalstens skull få frid i riket och njuta lag och landsrätt, ty jag vet, att du är honom mäkta kär.»

Egil tackade konungen för hans ord och bad, att han måtte gifva honom säkra järtecken att föra fram till Tord på Örland och andre ländermän i Sogn och Hördaland. Detta lofvade konungen.

59.

Egil fäller Ljot vlekr.

Så snart Torsten och Egil lyktat sina ärenden, drogo de söder ut. När de kommit öfver Dofrefjäll, gaf Egil till känna, att han ville vända om till Römsdalen och sedan fara hafsleden söder ut.

»Jag vill hafva slut på mina ärenden i Sogn och Hördaland», sade han, »ty i sommar aktar jag att göra mitt skepp klart till en islandsfärd.»

Torsten bad honom själf råda, och så skildes de.

For Torsten söder ut igenom Dalarne vägen fram till sina gårdar. Han frambar till fogdarne konungens järtecken och hälsning, att de skulle lämna ut det gods, de tillkräktat sig, och som han, Torsten, gjorde kraf på. Ingen sade ett ord emot, och Torsten fick alt sitt fädernearf.

Egil drog med elfva man till Römsdalen. Här skaffade de sig skeppslägenhet och foro sedan söder ut till Möre. Intet är om deras färd förtaldt, förr än de kommo till ön Had och drogo till gästning på den gård, som heter Blindhem, ett ansenligt höfdingssäte.

Här bodde ländermannen Fridger. Han var ung till åren och hade nyss tagit emot sitt fädernearf. Hans moder het Gyda och var Arenbjörns syster, en gäf och ättstor kvinna. Hon styrde med sin son alt där i gården. De lefde med mycken ståt.

Egil togs emot som god vän. Han fick om aftonen plats närmast Fridger, och sutto följesmännen nedom honom på samma bänk. Där hölls ett stort och dyrbart dryckesgille.

Gyda husfru gaf sig om kvällen i tal med Egil. Hon sporde efter Arenbjörn, sin broder, och efter andra sine fränder och vänner, som med honom farit till England. Och Egil förtalde alt, hvad hon ville veta. Hon sporde, hvad honom själf timat på färderna; och han sade henne det omständligt.

Egil var mycket munter om kvällen, men Fridger och hans hemmamän höllo sig något tyste. Egil såg där en fager mö i vacker bonad. Det sades honom, att hon var Fridgers syster. Hon var sorgsen och grät ständigt. Det tyktes gästerne underligt. De voro där öfver natten.

Nästa morgon vardt stormigt väder, och sjön var icke segelbar. Då gåfvo sig både Fridger och Gyda i tal med Egil. De bådo honom blifva där kvar med sine följeslagar, tils det kom godt resväder, samt sedan taga med sig från gården alt, hvad de tarfvade till sin färd. Egil tog emot inbjudningen.

I tre dagar höllos de kvar af stormen, och var unfägnaden den yppersta. Så vardt vädret åter lugnt.

Egil och hans män stodo tidigt upp om morgonen och gjorde sig färdige att fara. De plägades med mat, och öl gafs dem att dricka. Då de suttit en stund, togo de sina kläder. Egil steg upp och tackade bonden och husfrun för gästfriheten. Så gick han ut med sine män.

Bonden och hans moder följde dem till vägs.

Då vände Gyda sig till sin son och talade lågmält med honom. Egil stod och väntade på dem. Han sade till mön, Fridgers syster:

»Hvi gråter du, mö? Jag ser dig aldrig glad.»

Hon grät dess mer och kunde intet svara.

Fridger sade högt till sin moder:

»Icke vill jag bedja om det nu, då de stå redo till resan.»

Då gick Gyda hän till Egil och sade:

»Jag skall säga dig, Egil, hur det står till här hos oss. En man bär namnet Ljot den bleke. Han är en bärsärk och holmgångsman, hatad af alla. Han kom hit och bad om min dotter, och vi gåfvo honom strax svaret: giftet vägrades honom. Då äskade han min son Fridger till holmgång. I morgon skall han möta Ljot på den ö, som heter Vörs. Jag ville, Egil, att du fore med Fridger. Vore Arenbjörn här i landet, skulle det sannas, att vi ej tålte tuktan af slik man som Ljot.»

Egil svarade:

»För min frände Arenbjörns skull är det skäligt, att jag far med, i fall din son tror det kan hjälpa honom något.»

»Nu ter du dig väl», sade Gyda, »låtom oss gå in i hallen och vara där alla till samman, så långt dagen räcker.»

De gingo alla åter in i hallen och drucko samman. De sutto där hela dagen.

Om kvällen kommo Fridgers vänner, de där skulle ledsaga honom till enviget. Så var där mycket folk samladt om natten, och där hölls ett rikt gille.

Nästa dag bröt Fridger upp med stort följe. Egil var med, och vädret var godt. De nådde fram till ön.

Ej långt från stranden var fager mark, och där skulle tvekampen hållas. Platsen var holmad; stenar voro lagde rundt om den.

Ljot kom med sitt folk. Han gjorde sig strax kampfärdig.

Han hade sköld och svärd och var en mäkta stor och senfull man.

När han skred fram emot kampstället, kom bärsärksgången på honom. Han började vråla ondskefullt, och han bet i sköldranden.

Fridger var icke storvuxen; han var spenslig, fager

i anletet och ingalunda stark. Han hade aldrig förr stått i kamp.

När Egil såg Ljot, kvad han en visa:

»Farligt är för Fridger
Fresta kamp med denne.
Skär hans tand i sköldrand;
Skyndom mot den trolske!
Ej till vif den väna
Vill jag honom unna.
Ur hans bistra blickar
Blänger redan döden.»

Ljot såg hän på Egil. Han hörde hvart ord och sade:

»Kom hit du, väldige, och slås med mig, i fall din lust är stor! Det varder mig en vida jämnare kamp än med Fridger, ty jag gör mig ej till större man, för det jag lägger honom till jorden.»

Då kvad Egil:

»Liten bön, den bleke
Beder, må ej nekas —
Skall med Ljot jag leka
Lätt, så klingan bäfvar.
Vi oss väpne, icke
Vankar nåd af Egil.
Karske karl, vi sköldar
Klyfva må i Möre!»

Sedan gjorde Egil sig redo till holmgång med Ljot. Han hade den sköld, han var van att hafva, var gjordad med det svärd, han kallade Ormen, och höll Dragvandel i handen. Han trädde in öfver stenringen, som gärdade om kampplatsen. Ljot var ännu icke färdig. Egil tog svärdet i handen och kvad en visa:

»Huggom med härdad klinga,
Hållom den djupt i skölden,

Låtom den lysande pröfvas,
Läskom dess törst i blodet,
Stympom Ljot af lifve,
Lekom med den bleke,
Söfvom hans mod med stålet —
Sedan må örnen nalkas.»

Då steg Ljot in på platsen och sade fram holmgångslagen: skulle den alltid bära nidingsnamn, som ryggade utom de råstenar, som voro satte upp i kring holmgångsstället.

Därpå foro de mot hvarandra. Egil högg till Ljot. Han satte skölden för, och så tätt lät Egil huggen falla, att Ljot ej kom att gifva ett enda igen. Han ryggade sig undan för att få huggrum, men Egil drog sig lika fort efter och högg som hetsigast. Ljot for öfver gränsstenarne och långt in på marken. Så gick det första anfallet. Då bad Ljot om rast. Egil gaf med sig. De stälde sig åter inom ringen och hvilade sig. Egil kvad:

»Var mig, som veke lyckan
Vigt från ryggande bärsärk.
Tyktes mig lätt han trippa,
Togs han af skräck, den bålde.
Fast han ej stod på foten,
For han med hast till baka —
Fasa den fruktansvärde
Fick för skalligt hufvud.»

I den tiden var det holmgångslag, att när tvekamp hölls om något, och den, som manat ut, finge segren, skulle han som segerlön hafva det, de kämpat om. Blefve han öfvervunnen, skulle han lösa sig med så mycket gods, som förut blifvit bestämdt. Men fölle han i holmgången, hade han förbrutit all sin egendom, och skulle den varda hans arftagare, som fält honom. Det

var ock lag, att om utländsk man dog, den där icke i landet ägde arfvingar, gick arfvet till konungens gård.

Egil bad Ljot åter göra sig redo. »Jag vill, att vi nu kämpa vår kamp till slut», sade han.

Ljot sprang flinkt upp. Egil for mot honom och högg strax till. Han kom honom så nära, att han vacklade till baka; och hans sköld flög åt sidan. Då högg Egil till honom, och hugget tog ofvan knät, så att benet rök bort. Ljot föll och somnade strax af.

Egil gick hän till Fridger och hans följe. Alle tackade honom mycket för detta verk.

Till föga sorg för någon dog Ljot, ty han hade varit den störste våldsman. Svensk var han till ätt, och han ägde inga fränder där i landet. Han hade kommit dit och skaffat sig gods i holmgångar. Han hade fält många gode bönder, dem han först äskat till tvekamp för att sedan få i ägo deras jordar och odal. Så hade han blifvit svåra rik både på land och lösören.

Egil for ifrån holmgångsmötet hem med Fridger och stannade en kort tid hos honom.

De skildes med varm vänskap.

Egil bad Fridger kräfva ut alla de jordar, Ljot ägt.

Sedan for han sin väg. Han kom fram till Fjärdafylke och drog därifrån in i Sogn till Tord på Örland. Han förde fram sitt ärende och konung Håkans hälsning. Tord lofvade honom sin hjälp i målet.

Han dröjde där hos Tord länge om våren.

60.

Egils holmgång med Atle korte.

På en roddfärja seglade Egil med trettio man söder ut till Hördaland. De kommo till ön Fänring. Tio af följesmännen lät han vakta skeppet; med de andre tjugo drog han upp till gården Ask. Där höll sig Atle korte med några män.

Egil lät kalla honom ut och säga honom, att Egil Skalle-Grimsson hade ett ärende till honom.

Atle och alle de af hans män, som voro kampduglige, togo sina vapen och gingo ut.

»Det är mig förtaldt, Atle», sade Egil, »att du skulle hafva i din ägo det gods, som med rätta hör mig och min husfru Åsgärd till. Torde du förr hafva hört omordas, att jag en gång gjorde kraf på det arf efter Björn höld, som Bärg-Anund, din broder, undanhöll mig. Nu är jag hit kommen för att få ut det godset, både land och lösören, samt mana dig att gifva det ifrån dig och lämna mig det i handom.»

Atle genmälte:

»Länge hafva vi hört, Egil, att du är en mäkta vrångvis man, men nu torde jag själf få röna det, då du aktar af mig kräfva ut det gods, konung Erik tilldömde min broder Bärg-Anund. Var det konung Erik, som den gången hade att gifva bud och förbud här i landet. Jag trodde nu, Egil, att du gifvit dig hit för att bjuda mig bot för mine bröder, dem du tog af lifve, och lämna skadestånd för alt, hvad du sedan rånade här på Ask. Hade du kommit fram med det ärendet, skulle du fått svar af mig. Nu har jag intet att genmäla.»

»Jag skall bjuda dig», svarade Egil, »hvad jag böd Anund: Gulatingslagens dom i vårt mål. Dine bröder menar jag ha fallit ogille på sina gärningar, ty de hade rånat från mig lag och landsrätt och tagit med våld mitt gods. Jag har konungens lof att föra rättsstrid med dig. Jag stämmer dig till Gulatinget för att få lag skipad mellan oss.»

»Jag skall komma till Gulatinget», sade Atle, »och skola vi där talas vid om dessa mål.»

Egil for bort med sitt följe. Han drog åter till Sogn och stannade hos sin frände Tord på Örland, tils tingstiden var inne.

Egil kom till Gulatinget, och Atle korte var där ock. De utlade sina mål för de män, som skulle gifva dom. Egil sade fram sitt arfskraf, och Atle böd laga värn emot det, tolfmannaed på, att han ej hade i sin värjo gods, som Egil ägde.

När Atle gick till rätten med de män, som skulle gå edgång, trädde Egil emot honom och sade, att han ej ville taga emot hans eder i stället för sitt gods.

»Jag vill bjuda dig», sade han, »en annan lag, den att vi gå holmgång här på tinget, och hafve den af oss alt godset, som får segren.»

Det var — som Egil sade — lag och gammal sedvänja, att en hvar hade rätt att äska annan man till holmgång, vare sig han skulle svara eller kära i ett mål.

Atle svarade, att han ej ville vägra Egil ett envig.

»Nu bjuder du just det, som jag ägde att bjuda», sade han, »enär jag har sorger nog att hämnas på dig. Du har lagt mina tvänne bröder till jorden, och mycket bruste mig kraft att hålla på min rätt, om jag förr lämnade från mig mina jordar för ditt olaga krafs skull än jag sloges med dig, hälst när du bjuder mig det.»

Därpå gåfvo de hvarandra handslag och kommo

öfver ens om att mötas i holmgång; skulle den, som finge segren, äga de jordar, de tvistat om.

Så gjorde de sig redo.

Egil gick fram med hjälm på hufvudet, sköld framför sig och spjut i handen. Svärdet Dragvandel hade han fäst vid sin högra arm.

Det var holmgångsmannens sed att före kampen draga sitt svärd och låta det hänga vid armen, så att han kunde gripa till det, när hälst han ville.

Atle hade samma vapenklädnad som Egil. Han var van vid holmgångar. Han var stark och oförfärad.

Där leddes fram en tjur, stor och gammal. Den kallades blotnöt, och skulle segraren hugga dess hufvud af. Stundom var det blott *en* tjur; stundom lät en hvar af kämparne föra fram sin.

Så snart Egil och Atle voro kampfärdige, störtade de mot hvarandra. De slungade först spjuten, men intetdera tog fäste i sköldarne; de stannade bägge i jorden. Så togo de till svärden. De gingo fort fram och höggo till. Atle ryggade icke. De höggo tidt och tungt, och sköldarne splittrades alt mer. När Atles sköld var hardt när oduglig, kastade han den. Han grep om svärdet med bägge händer och gaf hugg på hugg. Egil högg till honom i axeln, men hans svärd bet icke. Han lät det falla för andra och tredje gången. Lätt var det honom att få hugg på Atle, då han intet skydd hade. Egil svängde åter svärdet af all kraft, men det bet icke, hvar hälst han satte det. Då såg han, att det på så vis icke gick längre, ty hans sköld var alt sönderhuggen. Han slungade undan svärd och sköld, sprang på Atle och slog armarne om honom. Då vardt klart, hvems styrka var störst: Atle föll baklänges, och Egil kastade sig framstupa öfver honom och bet hans strupe sönder.

Där lät Atle sitt lif.

Egil sprang med fart upp. Han for hän, där offertjuren stod, tog den med ena handen i mulen och med den andra i ett af hornen och snodde den om, så att klöfvarne vändes i vädret, och halsbenet bräcktes.

Sedan gick han hän till sitt följe.

Han kvad:

»Bet ej i den barske
Blå och skarp Dragvandel:
Dolskt han dragna klingan
Döfvat, Atle korte.
Stöp han dock för styrkan,
Stor i många orden.
Ulfvens hvassa vapen
Vardt jag nödd att bruka.»

Nu tog Egil alla de jordar, de tvistat om, och dem han gjort kraf på som sin husfru Åsgärds fädernearf.

Det är ej förtaldt, att mera märkligt stött till på detta ting.

Egil for först in till Sogn och drog försorg om de jordar, som nu blifvit hans. Han uppehöll sig där en god del af våren. Sedan gaf han sig med följesmännen öster ut till Viken, där han gästade Torsten Torason en tid.

61.

Egils hemkomst.

Om sommaren seglade Egil ut till Island. Färden var god, han höll in i Borgarfjärden och landade ej långt ifrån sin gård. Han lät föra hem sina varor och satte upp skeppet. Han blef i ro hemma den vintren.

Egil hade haft med sig ut en mäktig mängd gods. Han var nu mycket rik och lefde på sin gård med stor prakt. Han blandade sig aldrig i andres rättstvister och höll sig för det mesta ifrån all strid här i landet. Dristade sig häller ingen att träda hans rätt för nära.

Egil stannade på sin gård i icke så få år. Af hans och Åsgärds barn äro dessa nämda: sönerne Bödvar, Gunnar och Torsten, döttrarna Torgärd och Bära. Torsten var yngst, Torgärd älst och Bära där näst.

Egils barn gåfvo alla godt hopp om sig och voro vettiga.

62.

Egil hos Arenbjörn i Norge.

Öster ifrån öfver hafvet nådde de tidender till Egil, att Erik blodyx fallit i västerviking, och Gunnhild och hennes söner dragit till Danmark; fans häller ingen kvar i England af det folk, som dit följt dem.

Han sporde ock, att Arenbjörn kommit till Norge. Han hade fått åter sina ingälder och de jordagods, han där tillförne haft, samt hade kommit i stor ynnest hos konung Håkan.

Nu tog lusten åter Egil att fara till Norge.

Ryktet kom ock med den tidningen, att konung Adalsten var död, och hans broder Jåtmund styrde England.

Egil gjorde sitt skepp redo till färd och valde sig folk. Anund, Ånes son från Ånebräcka, skulle ock göra honom följe. Han var en reslig man och en af

de starkaste där i ängden. Man glunkade om, att bärsärksgången kunde emellanåt komma öfver honom. Han hade ofta varit på handelsfärd, var något äldre än Egil, och mellan dem var vänskapen den bästa.

De styrde ut i hafvet, och öfverfarten var god. De kommo till mellersta Norge, och när de fått landkänning, höllo de in i Fjärdafylke.

Snart fingo de spörja tidender ifrån land. Det vardt dem sagdt, att Arenbjörn nu vore hemma på sin gård. Egil styrde in i den hamn, som låg gården närmast.

Sedan for han upp till Arenbjörn, och det var ett mäkta fägnesamt möte. Arenbjörn böd honom hem med så mänge af följesmännen, han ville taga med sig. Egil gästade honom med elfva man; de andre fingo härbärgen i näjden.

Egil hade låtit göra sig ett präktigt långskeppssegel. Det gaf han Arenbjörn och därtill flera andra hedersgåfvor. Egil satt där i god välfägnad under vintren.

Han gaf sig söder ut till Sogn att där kräfva in sina landskylder. Han höll sig där i lång tid och drog sedan åter norr ut till Fjärdafylke.

Arenbjörn höll ett stort julgille. Han hade till det budit sine vänner och häradets bönder. Mycket folk var samladt, och gästabudet var godt. Som julgåfva gaf han Egil en vid silkekappa, rikt gullsömmad och sirad med gullknappar helt ned. Han hade låtit skära den efter Egils växt. Därtill gaf han honom en hel nyskuren drägt af engelskt, mångfärgadt kläde.

Många andra vängåfvor skänkte han under julen dem, som gästat honom, ty Arenbjörn var en frikostig och högsint man. Då gjorde Egil en visa:

»Gull i sida silket
Skalden pryder fagert,
Skänkt af obedd ädling:
Ej en vän fås bättre.

Högt till heders kommit
Höfding, blid mot andre.
Vida skall man söka
Sådan man att finna.»

63.

Egils svårmod.

Efter julen visade Egil sig så svåra tungsint, att man ej fick ett ord af honom. När Arenbjörn märkte det, gaf han sig i tal med honom och sporde, hvaraf det kom sig, det svårmod, han bar på.

»Jag vill», sade han, »att du låter mig veta, om du är sjuk, eller om något annat stött till, det jag knnde råda bot på.»

»Inga krämpor har jag», svarade Egil, »men jag har stark oro för det gods, jag vann mig, när jag fälde Ljot den bleke norr ut i Möre. Mig är sagdt, att konungens fogdar dragit det in och lagt det under hans ägo. Nu vill jag hafva din hjälp vid mitt kraf på detta gods.»

»Icke tror jag», svarade Arenbjörn, »att det vore emot landets lag, om du finge det godset, men det synes mig nu ligga väl orubbeligt. Konungsgården är vid att gå in i men snäf att komma ur. Månget vanskligt penningkraf hafva vi mot öfvermäktige män måst göra, men då ha vi ock haft starkare stöd i vår konung än nu, ty vänskapen mellan mig och konung Håkan står ej djupt, om jag än nödgas handla, som gammalt ordstäf mäler: väl skall ek vårdas, hvarunder man bo vill.»

»Är lagen med oss», sade Egil, »är jag storligen hugad för, att vi fresta krafvet. Kan så hända, att konungen unnar oss vår rätt, ty mig är sagdt, att han är en rättskaffens man, den där väl håller de lagar, han gifvit här i landet. Mig synes det bäst, att jag drager till honom och gör hos honom ett försök med detta mål.»

»Till slikt vill jag icke råda», svarade Arenbjörn, »ty din ifver och dristighet torde illa stämma samman med konungens makt och sinnelag, enär jag tror honom ej vara just din vän; och finner han skäligt, att han ej är det. Hälst vill jag, att vi låta detta mål ligga nere. Dock — vill du det, Egil, skall jag förr fara till konungen och se, hvad jag härvid kan göra.»

Egil svarade, att han toge tacksam och nöjd emot detta tillbud.

Konung Håkan uppehöll sig vid denna tid i Rogaland och stundom i Hördaland. Och var det ej vanskligt att träffa samman med honom.

Ej långt efter det Arenbjörn haft sitt samtal med Egil, lät han sine män veta, det han ärnade draga å stad till konungen. Med sine huskarlar bemannade han ett tjugobänkadt skepp. Egil skulle stanna hemma. Arenbjörn ville ej, att han for med.

Så seglade han hemifrån. Han fann konung Håkan och togs väl emot.

Då han dvalts hos honom någon tid, framförde han sitt ärende och sade, att Egil Skalle-Grimsson var kommen till landet, och menade han sig hafva rätt till kraf på alt det gods, Ljot den bleke ägt.

»Det är sagdt oss, konung,» sade han, »att Egil står med lagen på sin sida, men edre fogdar hafva dragit in godset och lagt det under eder ägo. Vill jag bedja eder, herre, att Egil må få sin laga rätt.»

Konungen dröjde med svaret. Till sist sade han:

»Ej vet jag, Arenbjörn, hvi du i slikt mål går Egils ärenden. Han kom en gång inför mig, och jag sade honom, att jag ej ville veta honom vistas här i landet, af skäl, som äro eder tillförene kända. Det skall ej båta Egil stort att komma till mig med samma kraf som till min broder Erik. Dig, Arenbjörn, har jag att säga, det du blott så länge skall stanna här i landet, som du ej aktar utländske män mera än mig och mina ord, ty jag vet, att din hug står till Harald, din fosterson. Är det dig bäst, att du drager till honom och hans bröder, ty jag anar starkt, att slike män som du varda mig trilske, i fall jag kommer att pröfva deras trohet i en strid med Erik blodyx söner.»

När konungen tog detta mål så tvärt, såg Arenbjörn, att det till intet tjänade att vidare söka få det fram. Han gjorde sig redo till hemfärden.

Konungen var ock kärf och vresig emot honom, alt sedan han sport hans ärende. Arenbjörn hade icke häller lynne till att nu ödmjuka sig för konungen. Så skildes de.

När Arenbjörn kom hem, sade han Egil, hur det gått med ärendet.

»Ej vill jag oftare komma fram med slika mål till konungen», sade han.

Egil vardt svåra ofryntlig. Han såg sig mista mycket gods och det med orätt.

Få dagar därefter, när Arenbjörn bittida en morgon var i sin kammar och hade blott få män om sig, lät han kalla Egil dit.

Då Egil trädt in, lät han lycka upp en kista. Han redde ut till honom trettio mark silfver och sade så:

»Detta silfver gäldar jag dig, Egil, för de jordar, Ljot den bleke ägt. Synes det mig billigt, att du får denna lön af oss fränder till Fridger, för det du frälste hans lif undan Ljot, ty jag vet, att du gjorde

det för min skull. Jag är skyldig att ej låta dig lämna detta mål, frånrånad din rätt.»

Egil tog emot silfret och tackade Arenbjörn. Därefter vardt han åter med om all gamman.

64.

Arenbjörn och Egil i wiking.

Arenbjörn var denna vinter hemma på sina gårdar. Om våren lät han det blifva kändt, att han ärnade sig i viking.

Han hade godt förråd på skepp. Tre långskepp rustade han ut, alla stora. Han tog med sig tre hundra man. Huskarlarne hade han på sitt eget skepp; var det väl bemannadt. Han hade ock som följesmän månge af häradets bondesöner.

Egil gaf sig med på färden. Han förde ett af skeppen, och voro med honom månge af de män, som ledsagat honom från Island. Det handelsskepp, han kommit till Norge med, lät han föra öster ut till Viken. Han satte män att där drifva köpenskap med varorna.

Arenbjörn och Egil höllo långskeppen söder ut med land. De seglade först till Saxland, härjade där om sommaren och vunno sig byte. När hösten kom, härjade de längre norr ut. De lade sig vid Frisland.

En natt, när vädret var lugnt, lade de in i en bred flodmynning. Ty där var brist på hamnplatser och vid ebbtid sträkte sig vida grund ut från kusten. Uppe i land voro stora slätter, och ej långt därifrån stod en

skog. Markerna voro uppblötta, ty starka rägn hade fallit.

Här beslöto de sig för att gå upp. En tredjedel af folket lämnades kvar att se till skeppen. De följde floden upp mot skogen och sågo snart framför sig en by. I den bodde många bönder. Alt folk, som kunde, sprang ut, så fort det vardt hären varse. Vikingarne satte efter det ut öfver markerna. Där låg en annan by och så en tredje. Alt folk, som hann, flydde.

Det var ett vidt slättland. Rundt om skuro diken igenom det, och det stod vatten i dem. På detta vis hade bönderne lykt om sina ängar och åkrar. På somliga ställen voro stora störar satte, och där vägen gick fram, lågo broar af sammanlagda bjälkar öfver dikena. Landsfolket flydde in i skogen.

När vikingarne voro komne långt in i bygden, skockade friserne sig samman i skogen. Då de blifvit öfver tre hundrade man starke, drogo de fram emot vikingshären, och kamp tog vid. Den vardt hård, men lyktades så, att friserne flyktade, och vikingarne jagade efter dem. De flyende spredo sig vida om kring, och så gjorde ock de, som satte efter dem. Så kom det sig, att härarne spredo sig i hopar.

Egil for med några få män häftigt efter en manstark flock. Friserne kommo till ett dike, sprungo öfver det och drogo sedan bryggan åt sig. Då nådde Egil fram och for med ens öfver diket. Det var intet språng för andre män, och ingen frestade det häller. När friserne sågo, att en man stod där ensam, vände de om och kastade sig öfver honom; men han värjde sig väl och lät diket gifva skydd i ryggen, så att de ej från alla håll kunde komma åt honom. Elfva man anföllo honom, och striden slöts så, att han drap dem alle. Därefter sköt han ut bryggan och gick på den till baks öfver diket. Han såg då, att all vikingshären

vändt om till skeppen. Han var helt nära skogen. Den följde han ned mot stranden, på det han i nödfall kunde springa in i den.

Vikingarne hade fört mycket byte och boskap ned till stranden. Somlige höggo ned boskapen; andre forslade godset ut på skeppen, och andre åter stodo ofvanför i sköldborg, ty friserne hade i stora hopar dragit sig ned mot sjön. De hade ock stält sig i fylking och sände vikingarne spjut och pilar.

När Egil nalkades och såg, hvad där var å färde, sprang han med fart mot bondehopen. Skölden kastade han på ryggen, grep om spjutet med bägge händer och höll det framför sig. Han stötte det fram, och alt, som stod i hans väg, sprängdes undan. Han banade sig stig fram igenom fylkingen.

När han kom ned till sine män, var det dem, som om mannen vändt åter från Häls hallar.

De stego sedan alle om bord och höllo ut från land. De seglade till Danmark. När de kommit till Limfjärden och lågo för ankar vid Hals, höll Arenbjörn husting med sine män och lät dem veta, hvad han nu aktade att taga sig före.

»Nu skall jag», sade han, »söka hän till konung Eriks söner med det folk, som vill mig följa. Jag har sport, att de bröderne hafva med stora härskaror sitt stamhåll i Danmark, ligga om somrarne i viking och vistas här vid vintertid. Vill jag gifva alle dem orlof att fara till Norge, som hällre vilja vända om än följa mig. Rådligast synes det mig, att du, Egil, så snart vi skiljas, drager till baks till Norge och söker som fortast komma ut till Island.»

Sedan ömsades skeppens bemanning. De, som ville fara åter till Norge, gåfvo sig till Egil. Den allra största hopen var dock den, som gick med Arenbjörn.

Egil och Arenbjörn skildes som käre och trogne vänner.

Arenbjörn drog till Erik blodyx söner. Han slöt sig till sin fosterson Harald gråfälls följe och var med honom, så länge de bägge lefde.

Egil seglade till Viken och fann sitt handelsskepp, som han dit låtit föra om våren. Torsten Torason kom honom i möte och böd honom hem till sig med så många män, han ville taga med. Egil tog emot inbjudningen och var om vintren i god välfägnad hos Torsten.

65.

Egils beslut att draga till Värmland.

Konung Harald hårfagre hade lagt under sig Värmland. Han hade då välde alt öster ut till Väner.

Värmland hade Olof trätälja först rödt. Han var fader till Halfdan hvitben, som främst bland sine ättmän varit konung i Norge. Från honom stammade konung Harald i rakt led, och hade alle förfäderne rådt öfver Värmland, tagit upp skatt och satt sine män där till styre och värn.

När konung Harald blifvit gammal, styrde den jarl Värmland, som het Arnvid. Här som vida annorstädes hände det då, att skatterna reddes sämre ut än när konungen var i sin krafts ålder. När hans söner stredo om väldet i Norge, sågs ock föga efter de skattland, som lågo fjärran. Men då Håkan kommit till ro i sitt rike, sökte han skaffa sig samma herradöme, som hans fader Harald haft.

Konung Håkan hade sändt tolf män öster ut till Värmland. Skatten hade de fått af jarlen, men när de farit till baks öfver Edeskog, hade stigmän fallit öfver dem och dräpt dem alle. På samma vis hade det gått med andre män, konung Håkan sändt; de hade dräpts, och skatten hade aldrig kommit fram. Månges mening var, att Arnvid jarl lade sitt folk i bakhåll för konungsmännen och själf tog skatten.

För tredje gången ville konung Håkan låta sändemän draga till Värmland.

Från Trondhem, där han vid denna tid var, sände han några män till Torsten Torason i Viken med budskap, att han skulle fara till Värmland och där kräfva in skatt å konungens vägnar; ville han det icke, skulle han draga ur landet.

Håkan hade sport, att Arenbjörn, Torstens morbroder, gifvit sig söder ut till Danmark och var där samman med Eriks söner. Hade han ock hört, hur de om somrarne med stora följen lågo till hopa i härnad. Han fann, att fara var på färde, när de alle höllo sig samman, ty af Eriks söner hade han ofrid att vänta, när hälst de finge styrka nog till resning emot honom. Därför visade han ock Arenbjörns fränder och vänner stark fiendskap; somlige tog han af lifve, andre dref han ur landet, eller böd han dem annat tvång.

Slikt öde träffade nu Torsten: konungen gaf honom af samma skäl detta val.

Den man, som bar fram konungens bud, het Kol och hade färdats rundt om i landen. Han hade tidtals stannat i Danmark och i Sverige. Honom var alt kändt, både vägar och människor. Han hade ock farit vida kring i Norge.

När han framfört till Torsten sitt ärende, talade denne om det för Egil och sporde honom, hvad svar

han skulle gifva. Det tyktes honom hårdt att gå från sina jordar och sedan vräkas ur landet.

»Lätt är att se detta budskaps mening», sade Egil; »konungen vill hafva dig ur riket liksom andre Arenbjörns fränder, ty mig synes denna sändning alt för vådlig för så gäf man, som du är. Mitt råd är, att du kallar konungens män till tals med dig. Jag skall vara med vid edert möte, och skola vi så se, hvad däraf kan komma.»

Torsten gjorde, som Egil sade. Han fick männen i samtal med sig och Egil, och de förtalde alt, hvad sant var om sin sändning, samt konungens bud, att Torsten skulle fara denna färd eller ock vara fredlös. Då sade Egil:

»Grant ser jag, hur det hänger hop med edert ärende — vill icke Torsten fara, ären I själfve nödde att hämta skatten.»

De sade, att han gissade rätt.

»Icke skall Torsten fara», fortfor Egil, »ty så gäf man är icke skyldig att låta sig sändas ut på så äfventyrlig färd. Torsten vill göra, hvad honom åligger. Han vill följa sin konung inom och utom lands, i fall slikt af honom kräfves. Men viljen I härifrån hafva några män med eder på färden, skolen I få dem, och alt, hvad I äljes tarfven, står eder till buds, när I blott sägen Torsten till.»

Sändemännen öfverlade med hvarandra, och de vordo sams om, att de skulle taga emot detta tillbud, i fall Egil ville draga med dem.

»Konungen har ondt öga till honom», menade de, »och skall vår färd synas honom svåra god, kunna vi blott maka det så, att Egil varder dräpt. Kan konungen sedan jaga Torsten ur landet, om det honom lyster.»

Sedan sade de Torsten, att han själf kunde sitta hemma; och vore de till freds, blott Egil ville följa.

»Låt det då varda så», sade Egil; »jag skall fria Torsten från denna resa. Hur månge män menen I eder behöfva härifrån?»

»Själfve äro vi åtta samman», svarade de. »Härifrån skola fyra fara. Äro vi då tolf i talet.»

Så skulle det vara, sade Egil.

Önund sjone och några andre af Egils följesmän hade gifvit sig ut till kusten för att se om sina skepp och varor, dem de om hösten lämnat i andras vård, och de kommo icke hem. Det syntes Egil stor skade, hälst som konungsmännen skyndade hetsigt på och ej ville, att färden skulle skjutas upp.

66.

Färden.

Med trenne af sina egne män redde Egil sig till färden. De hade liksom konungsmännen hästar och slädar. Mycken snö hade fallit, och alla vägar voro svåre att följa.

Så foro de upp åt landet. Som de närmade sig Ed öster ut, vardt åter starkt snöfall, så att de med nöd kunde se leden för sig. Dagen efter gick färden trögt, ty hästarne sjönko i, så fort de trådde utom vägspåren. Mot kvällstid togo de sig rast och läto sina hästar beta. Nära stället var en skogsås.

Konungens män sade till Egil:

»Nu skiljas våre vägar. Här framme under åsen bor en bonde, som heter Arnald, vår vän. Honom skola vi stallbröder gästa. Men I skolen draga upp

på åsen; då I kommit öfver den, sen I strax en stor gård för eder, och skolen I där för visso få härbärge. Där bor Årmod skägg, en mäkta rik man. Bittida i morgon skola vi träffas och nästa kväll vara framme vid Edeskogen, där en gäf bonde bor, som heter Torfinn.»

Så skildes de. Egil och hans män åkte upp på åsen.

Men knapt voro de ur sigte, förr än konungsmännen togo sina skidor fram och stego på dem. Så läto de det bära med strykande fart till baka. De höllo i natt och dag. De vände om till Upplanden och satte därifrån af norr ut öfver Dofrefjäll och häjdade sig ej, förr än de kommo till konung Håkan och fingo honom färden förtald.

Egil och hans följeslagar drogo om kvällen fram öfver åsen. Och alt som de fjärmade sig ifrån farvägen, sågo de för sig stora snömassor, klippblock, skrefvor och buskskog. Än sjönko hästarne så djupt i snön, att de måste dragas upp, och än hade de att sträfva öfver backar och stupande skrefvor. Så vordo hästarne dem blott till hinders, och dem själfve var det svåra tungt att komma fram. De tröttnade starkt men nådde dock öfver åsen. Då sågo de en stor gård. De drogo dit.

När de kommo in på tunet, stodo där några män ute, Årmod och hans svenner. De talade hvarandra till, och man sporde efter tidender.

När Årmod fick höra, att de komne voro konungens sändemän, böd han dem in till gästning. De togo emot inbjudningen.

Hästar och fordon lämnade de till Årmods huskarlar, och bonden bad Egil gå in i stugan. De gingo in. Årmod satte Egil i högsätet på lägre långbänken, och nedom honom fingo följesmännen plats. Man talade

vidt om, huru mödosam färden varit i kvällen, och det syntes hemmamännen som ett stort under, att de kommit fram. De sade, att den vägen kunde ingen man fara, låge där än icke snö.

Då mälte Årmod:

»Varden I icke bäst undfägnade, om bord strax sättas fram för eder, och I fån kvällsvard, så att I sedan kunnen fara att sofva? Blifver då hvilan eder bäst.»

»Det likar oss mäkta väl», svarade Egil.

Årmod lät sätta in bord, och stora byttor, fulla af sur mjölk, ställdes fram för dem.

Det gjorde honom ondt, sade han, att han icke hade ädelt öl att bjuda gästerne.

Egil och hans män voro trötte och mycket törstige. De grepo om byttorna och drucko mjölken i långa drag. Egil drack dock allra mest. Där kom ingen annan undfägnad.

Mycket tjänstfolk var där inne. Husfrun satt med några andra kvinnor på tvärbänken. Bondens dotter sprang kring på golfvet, tio eller elfva år gammal.

Husfrun kallade henne till sig och hviskade henne något i örat.

Mön for hän till bordet, där Egil satt. Hon kvad:

»Mig hon sände, moder
Min, ett ord att säga.
Vill jag Egil varna:
Varligt mån I klunka.
Så hon, kvinnan, sade:
'Se du till din mage,
Vänta bättre varor
Våra gode gäster.»

Årmod slog till henne och böd henne tiga.

»Pladdrar du jämt, hvad minst höfves», sade han.

Mön gick bort, och Egil stötte mjölkbyttan i bordet. Den var då nära tom.

Nu blefvo alla byttorna tagna undan; och äfven husets folk gick till sina platser. Bord sattes fram rundt om hela stugan, och det kom förplägning på dem. Allsköns rätter fördes in och buros till Egil som till de andre. Sist kom in öl. Det var ädelt öl, sällsynt starkt.

Genast drack man enmänning; skulle hvar man dricka sitt horn ut.

Mest frikostig var värden mot Egil och hans följesmän, och det sågs väl till, att de drucko som väldigast.

Egil drack en lång stund utan häjd, och när hans män ej mäktade mera, drack han för dem, hvad de icke rådde med. Så gick det, tils borden togos bort.

Då voro alle, som sutto i laget, mycket druckne. Hvar gång Årmod tog sig ett nytt horn, sade han:

»Dricker jag dig till, Egil!» Huskarlarne drucko Egils män till med samma hälsning.

En man sattes till att räcka gästerna de fylda hornen, och han äggade dem att dricka raskt.

Då böd Egil sitt folk hålla upp. Han drack för dem, hvad de ej kunde komma ifrån.

Nu märkte han, att slikt ej längre var honom hälsosamt. Han reste sig och gick tvärs öfver golfvet hän, där Årmod satt.

Han tog honom i axlarna och böjde honom hän emot högsätesstolparne. Sedan kastade han upp all välfägnaden, så att den flöt Årmod i anletet, i ögon, näsa och mun och rann honom ned på bröstet. Årmod var nära att kväljas, och när han åter fick andrum, välde det upp ur honom.

Hans huskarlar ropade alle, att trollen måtte taga den eländige, ty han hade här tett sig som den värste.

Han visste ej att gå ut, när han ville spy, men blef hällre kvar till ett under inne i dryckeshallen.

»Icke bör jag», sade Egil, »höra ondt, för det jag gör det samma som husbonden. Spyr han af alla krafter icke mindre än jag.»

Sedan gick Egil bort till sin plats, satte sig ned och bad om något att dricka.

Årmod sprang upp och störtade ut.

Då böd husfrun den man, som om kvällen skänkt i ölet, att han skulle se till, att dryck ej fattades, så länge folket ville dricka. Han tog ett väldigt uroxhorn, fylde det och bar det till Egil. Han tömde det i ett dråg. Så kvad han:

»Drickom ut hvar droppe,
Drycken hit man bäre.
Sångens kämpe söfves
Sent af hornets vågor.
Litet nog jag låter
Lämnas kvar på botten,
Bringas ädla ölet
Än, tils morgon ljusnar.»

Egil drack ännu en stund, och hvart horn, som räktes honom, vardt tomt. Ringa var glädjen i hallen, om ock några ännu rörde vid hornen.

Till sist stod Egil upp med sine män. De togo sina vapen ned från väggarne, där de hängt dem upp. Så gingo de till kornladan, hvari deras hästar stodo, lade sig ned i halmen och somnade in.

67.

Egil hos bonden Torfinn.

Så snart det dagades, stod Egil upp. Han gick med sine följesmän hän till gården för att träffa Årmod. När de voro vid huset, hvari bonden sof med husfru och dotter, stötte Egil upp dörren och trädde bort till hans säng. Han drog sitt svärd, grep Årmod i skägget och rykte honom fram på sängkanten. Husfrun och dottren sprungo upp och bådo Egil icke dräpa Årmod. Egil sade då, att han för deras skull hölle inne med hugget —

»ty slikt hafven I förtjänat, fastän jag ej borde nöjas med mindre än hans lif.»

Därefter skar Egil hans skägg af vid hakan och krökte fingret in i ögat, så att det föll ut på kinden. Sedan gick han ut till sine följesmän.

De drogo sina färde och kommo vid dagvardstid till bonden Torfinns gård. Den låg vid Edeskogen.

Egil äskade dagvard och foder till hästarne. Torfinn genmälte, att alt skulle de få.

De stego in i stugan. Egil sporde, om konungens män varit synlige där.

»Här hafva vi stämt möte med hvarandra», sade han.

»Kort före dager», svarade Torfinn, »foro sex starkt väpnade män här förbi.»

»Jag körde i natt efter ved», föll en af Torfinns huskarlar in; »sex man mötte jag på vägen, långt innan det dagades. Det var Årmods huskarlar. Men jag vet ej, om det varit samme män som de sex, du talat om.»

Torfinn sade, att de män, han råkat, varit på färd, efter det huskarlen kommit hem med vedlasset.

Medan Egil och hans män sutto till bords och togo för sig af maten, fick han se, att en kvinna låg sjuk på tvärbänken. Han sporde Torfinn, hvem den kvinnan var, som smärtades så svårt. Torfinn sade, att hon het Hälga och var hans dotter —

»länge har hon varit krank. Det är ett ihängset ondt. Ingen natt får hon sömn. Det är, som vore hon förhäxad.»

»Har man pröfvat något som bot för hennes krankhet?» frågade Egil.

»Runor hafva ristats», svarade Torfinn. »Det var en bondeson här i nabolaget, som det gjorde. Men sedan vardt det vida värre. Kan du, Egil, göra något vid slik ohälsa?»

»Må hända», sade Egil, »blir hon ej sämre, om jag ser om henne.»

När Egil var mätt, gick han hän, där kvinnan låg, och talade med henne.

Han böd dem lyfta henne bort från bänken och lägga rena kläder under henne. Så gjordes. Han rannsakade liggstället och fann en hvalfiskbard, och voro runor ristade på den. Han läste dem, och sedan täljde han dem bort och skafvade dem med spånorna ned i elden. Han brände hela hvalfiskbarden och lät bära ut i vinden de kläder, kvinnan legat i. Han kvad:

»Ej man runor riste,
Reder man dem icke,
Mången vådligt villad
Vardt af dunkla stafvar:
Tio mörka tecken
Täljda skifvan gömde.
Det har kval och kvidan
Kvinnan länge vållat.»

Egil ristade nya runor och lade dem under kudden i den bädd, hvari kvinnan hvilade.

Då var det henne, som om hon vaknade upp af en sömn, och hon sade sig vara frisk, fastän krafterna ej voro stora.

Hennes fader och moder vordo öfver måttan glada.

Torfinn böd, att Egil skulle njuta all den gästvänskap, han trådde till.

68.

Egil gästar bonden Alf.

Egil sade sine män, att han nu ville draga sina färde och ej bida längre.

Torfinns son het Hälge. Han var en rask man.

Fader och son bödo Egil sitt följe genom skogen. De sade, att de visste som sant, det Årmod skägg sändt ut sex man att i skogen lura på dem, och vore det troligast, att ännu flere skulle springa fram ur bakhåll, i fall de förste ej finge tag i dem. De voro fyra, som samman rustade sig till färden; och hade nu Egil sju män i sitt följe, när han gick in i skogen.

När de kommo fram mot stället, där Årmods huskarlar lågo i försåt, fingo de syn på dem. Men då huskarlarne sågo, att här nalkades åtta män, funno de det icke rådligt att falla öfver dem. De smögo sig undan in i skogen.

Egil och de andre sågo då, att vägen ej var helt säker.

Han böd Torfinn och hans män fara till baks, men de ville ledsaga honom vidare. Egil satte sig emot det och fick dem att vända om.

Egil och hans trenne män gingo vidare. Vid kvälls-

tid skönjde de åter sex män bland träden, och de tviflade ej på, att det var Årmods huskarlar.

Männen rusade fram emot dem. De drabbade samman, och Egil högg ned två af dem. De öfrige lupo in i skogen.

Sedan timade dem intet, och när de kommit ut ur skogen, fingo de härbärge hos en bonde, som hette Alf den rike. Han var en gammal man, förmögen och så egensinnig, att blott några få hjon ville stanna kvar hos honom. Egil vardt väl mottagen, och Alf var mycket språksam. Egil sporde efter många ting, som timat, och han fick godt besked. De talade mest om jarlen och norgeskonungens sändemän, som förr farit dit öster ut att hämta skatt. Alf var i sitt tal ingen vän af jarlen.

69.

Egil hämtar skatten.

Egil och hans följesmän gjorde sig tidigt om morgonen färdige att fara. Vid afskedet gaf han Alf en skinnfodrad rägnkappa. Han tog tacksamt emot gåfvan och sade, att han af den kunde göra sig en praktrock.

Han bad Egil gästa sig, när han vände åter ifrån jarlen.

De skildes som vänner. Om aftonen nådde Egil fram till jarl Arnvids hird och togs där mycket väl emot. Han fick med sine män plats närmast högsätet. Nästa morgon bar han fram sitt ärende samt norske konungens hälsning, det han af Värmland ville hafva all den skatt, som legat ogulden, alt sedan Arnvid vardt jarl öfver landet.

Jarlen gaf till svar, att han lämnat skatten ifrån sig hel och hållen och gifvit den åt konungens sändemän.

»Ej vet jag», sade han, »hvad de sedan gjort med den, om de bragt konungen den, eller de lupit bort med den ur landet. Men då I nu kommen med järtecken, de där visa, att I ären sände af konungen, skall jag reda ut all den skatt, som med rätta hör honom till, och lämna den åt eder. Dock vill jag ej borga för, huru I kommen att handskas med den.»

De stannade där någon tid. Jarlen redde ut skatten, endels i silfver och endels i gråverk. Vid afskedet sade Egil till honom:

»Nu skola vi föra till konungen den skatt, vi här tagit emot. Men veta skall du, jarl, att detta är vida mindre gods än hvad konungen menar sig här hos dig äga; och är dock ej den bot tald med, som I synens honom hafva att gälda för de sändemän, man säger I låtit dräpa.»

Jarlen svarade, att slikt till fullo var osant. Därpå skildes de.

När Egil var borta, kallade jarlen till sig tvänne bröder, de där bägge heto Ulf. Han sade till dem:

»Egil, han den store mannen, som varit här en tid, varder oss alt till skade, när han kommer fram till konungen. Kunna vi skönja, hvad tal han om oss skall föra, när han slungade oss upp i ögonen slikt om konungsmännens dråp. Nu skolen I draga efter dem och ej låta dem hinna till konungen med slikt baktal. I skolen dräpa dem alle. Jag finner det rådligast, att I sätten försåt för dem i Edeskogen. Tagen med eder så månge män, att det varder säkert, det ingen af dem slipper undan, och I själfve ingen manspillan liden.»

Bröderne gåfvo sig med trettio man in i skogen, och kände de där hvar enda stig.

I skogen voro tvänne vägar. Den ene förde öfver

en bärgås och gick smal upp igenom en klyfta. Det var den kortaste vägen. Den andre gick nedom åsen. Där voro stora träsk, och trästammar lågo fälda öfver dem. Äfven här kunde blott en man i sänder komma fram. På båda ställena lade sig femton man i bakhåll.

70.

Egil och hans följeslagar fälla tjugofem man.

Egil var på färd, tils han nådde bonden Alfs gård. Han undfägnades väl och var där öfver natten. Morgonen därpå stod han upp före dager och redde sig till affärd. Medan han satt med sine män öfver dagvarden, trädde Alf bonde in.

»Tidigt rusten I eder till resan, Egil», sade han; »men jag torde få råda eder att ej brådska utan hällre se er något för, ty jag menar, att man satt försåt för er i skogen. Följesmän har jag ej att gifva dig, dem du kunde hafva hjälp af, men jag vill bjuda dig att blifva här hos mig, tils jag kan mäla dig, att skogen är säker.»

»Slikt är ej annat än en tom förmodan», svarade Egil; »skall jag fara min väg fram, som jag förr ärnat.»

Han gjorde sig redo att bryta upp, men Alf varnade och bad honom vända åter, i fall han blefve varse, att vägen vore trådd.

»Ty ingen», sade han, »har öster ifrån farit fram igenom skogen, alt sedan I drogen den vägen hit, så vida icke de män hafva där färdats, som nu, efter hvad jag väntar, vilja träffa eder.»

»Hur månge», sporde Egil, »tror du då de kunna

vara? Icke äro vi så lätta att få i kull, om vi ock äro något färre i flocken.»

»Jag och mine huskarlar», svarade Alf, »hade ärende fram till skogen och träffade där på människospår. De voro trådda in mellan träden, och hade månge män där farit fram. Tror du mig ej, så drag själf dit och se spåren. Men vänd åter, om du tycker det vara så, som jag säger.»

Egil drog sina färde, och då de kommo till vägen, som förde in i skogen, sågo de spår af både folk och hästar. Egils män menade, att man skulle vända om.

»Fara skola vi», sade Egil; »icke tyckes det mig underligt, att folk färdats fram genom Edeskogen, ty här går ju farvägen.»

De drogo vidare, och spåren höllo sig. De voro trampade i mängd. När de kommo dit, där vägarne skildes, skildes ock spåren, och lika många lågo åt hvarje håll. Då sade Egil:

»Nu tror jag, att Alf sagt sant. Rustom oss nu, som väntade vi att träffa samman med dem här i skogen.»

De kastade kappor och alla lösa kläder af och lade dem ned i slädarne. Egil hade i sin släde en mycket lång bastlina, den han tagit med att hafva till hands, om något bruste fordonet. Han tog en stor stenhäll och satte den för bröst och mage. Sedan band han den fast med linan, som han snodde rundt om sig helt upp om skuldrorna. De hade alle sköldar, hjälmar, stick- och huggvapen.

Skogen sträkte sig åt båda sidor hän till bygderna, men i dess midt växte blott här och där småträd och buskar, och på somliga ställen var marken helt bar.

Egil och hans män vände in på den kortaste vägen, som gick öfver bärgåsen. Nedtill var skog, men öfverst fans icke ett träd.

Egil gick främst. När de kommit upp i klyftan, sprungo sju män fram ur skogen. De kommo efter

och sände af spjut och pilar. Egil och hans följeslagar vände sig om. Då kommo andre män ifrån åsen springande ned emot dem. De stälde sig ytterst på klippan och slungade stenar ned på dem, och var detta dem vida vådligare.

»Nu skolen I andre», sade Egil, »vika ned åt stigen och hålla er skyddade, så godt I kunnen. Jag skall söka komma upp på bärget.»

Följesmännen gjorde, som Egil böd. När han själf nått upp ur klyftan, fann han för sig åtta män, de där alle i blinken störtade på honom. Intet är att förtälja om de hugg, här skiftades. Egil fälde dem alle. Sedan gick han ut på klippkanten och kastade ned stenar, dem ingen mäktade stå för. Tre värmländingar lågo där på platsen. De andre fyra lupo in i skogen, sårade och slagne.

Egil och hans män togo sina hästar och körde fram öfver åsen.

Men de värmländingar, som kommit undan, varskodde nu dem, som voro vid träsken.

De drogo sig längre fram på den nedre vägen. Den strök längs åsen. Där den gick fram mellan träsken och en hög klint, var den ej bredare än en gångstig.

Ulf sade till sitt folk:

»Nu skola vi fara slugt fram och maka det så, att de ej kunna ränna undan oss. Somlige skola ställa sig bakom klinten där borta och taga emot dem, när de vilja fram där, men andre skola skyla sig här i skogen och falla dem i ryggen. Vakten väl, att ingen slipper undan.»

Man gjorde, som Ulf sade. Han drog själf med tio man förbi bärgsklinten.

Egil och hans män foro vägen framåt och visste intet om detta, förr än de hunno till gångstigen. Då

foro män dem i ryggen, och hugg föllo strax. De vände sig om till motvärn. Nu störtade ock de män fram, som dolt sig bakom klinten. När Egil såg det, for han emot dem. Det vardt kort mellan huggen. Somlige fälde han där på vägen; andre veko undan ut på jämnare mark. Egil satte efter dem. Där föll Ulf. Till slut drap Egil ensam där elfva man.

Han ilade hän, där de tre följeslagarne värjde vägen mot åtta. På bägge sidor voro sårade. När han kom fram, flydde värmländingarne. Skogen stod upp till stället. Fem man kommo undan, alle svårt sårade; tre föllo.

Egil hade själf flere sår, dock intet stort. Han förband sine män. Ingen var lifsfarligt sårad.

De satte sig sedan i slädarne och foro, så länge dagen räkte.

De värmländingar, som blefvo i lifve, togo sina hästar och sträfvade sig ur skogen öster ut till bygden. Deras sår vordo där ombundna, och de fingo sig folk, som halp dem fram till jarlen. De förtalde honom sin ofärd. Bröderne Ulf hade båda fallit; fem och tjugo man låge döde; de vore blott fem, som frälsat lifvet, och dock vore de alle slagne och sårade.

Jarlen sporde, hur det lupit af för Egil och hans följe. De svarade:

»Ej så grant kunde vi skönja, hur huggen tagit på dem; men tillräckligt djärft angrepo de oss, medan vi voro åtta och de själfve fyra. Till sist flydde vi. Vi fem kastade oss in i skogen; de andre tre höggos ned, och sågo vi ej annat än att Egil och hans män voro, som om ingen strid stått.»

Jarlen genmälte, att det var en osäll färd, de farit.

»Skulle vi lugnt kunnat bära den manspillan, vi lidit», sade han, »haden I blott fått de där norrmännen dräpte. När de nu komma ur skogen väster ut och

mäla norgeskonungen dessa tidender, hafva vi af honom att vänta oss den värsta räfst.»

Egil fortsatte sin färd mot väster, tils han kom ut ur skogen.

Om kvällen nådde han med sine män fram till Torfinn och togs emot som god vän. Deras sår förbundos. De dröjde där i några dagar och rastade. Hälga, bondens dotter, var nu kommen upp ur sjukbädden och var åter frisk och sund. Hon och hennes fränder tackade Egil mycket.

Den man, som ristat runor åt Hälga, bodde ej långt därifrån. Det vardt nu kändt, att han giljat till henne, men Torfinn hade vägrat honom giftet. Då ville bondesonen dåra dottren, men hon gaf sig ej. Han ristade henne sedan älskogsrunor, som han trodde; men han förstod sig icke rätt på det, och vardt hon krank af runorna.

Då Egil var färdig att fara, följdes han på väg af Torfinn och hans son. De voro då tio eller elfva i flocken, och de foro hela dagen till samman för att vara säkre för Årmod och hans huskarlar.

Men när det sports, att Egil kämpat i skogen mot slik öfvermakt och segrat, fann Årmod sig ej ha mycket att hoppas af ett vapenskifte med honom. Satt han därför hemma med alla sine män.

Egil och Torfinn bytte skänker vid afskedet, och de lofvade hvarandra ständig vänskap.

Till sist nådde Egil fram till Torsten Torason. Hos honom läktes hans sår. Han stannade där, tils våren kom.

Torsten sände män till konung Håkan, de där bragte honom den skatt, Egil hämtat från Värmland. De förtalde konungen de tidender, som timat på hans färd. Håkan fann då, att hans misstankar varit sanne; de män, han tillförene tvänne gånger sändt öster ut, hade Arnvid jarl låtit dräpa. Han förklarade, att Tor-

sten Torason nu finge vistas i landet, och skulle frid vara mellan dem.

När sändemännen kommo åter till Torsten, förtalde de honom, huru konungen varit till freds med denna värmlandsfärd; han hade bjudit honom förlikning och vänskap.

Konung Håkan for om sommaren öster ut till Viken. Dädan drog han till Värmland med mycket folk. Jarl Arnvid flydde undan, och konungen dref in stora böter af de bönder, som han nu visste vara brottslige.

Han satte en annan jarl öfver landet och tog gislan af honom och bönderne.

På denna färd drog han in i Västergötland. Han lade landet under sig, såsom det finnes förtaldt i hans saga och i de kväden, som äro diktade om honom. Det är ock sagdt, att han drog till Danmark och härjade där vida. Med tvänne skepp rödde han tolf af danernes, och han gaf sin brorson Tryggve Olofsson konungsnamn och lät honom härska öfver Viken.

Egil rustade om sommaren ut sitt handelsskepp och valde sig manskap. Det långskepp, han om hösten haft med sig från Danmark, gaf han vid afskedet Torsten. Själf tog han emot goda skänker, och de gåfvo hvarandra hand på varm vänskap.

Till sin frände Tord på Örland sände Egil bud och gaf honom uppdraget att styra om de jordar; han ägde i Sogn och Hördaland. Han bad honom sälja dem, om köpare gåfves.

Då han vardt segelfärdig, och vinden vardt förlig, styrde han ut mot Island. Han höll in mot Borgarfjärden och landade vid hamnplatsen ej långt ifrån sin gård. Han lät forsla sina varor hem och sätta upp sitt skepp.

Därpå drog han hem till Borg.

Alla vordo glada, när de sågo honom åter.

71.

Egil gifter bort Tordis och Torgärd.

Grim Svartingsson bodde på Mossfäll. Han var rik och ättstor. Han giljade till Tordis, dotter af Egils broder Torolf.

Egil hade henne ej mindre kär än sina egna barn. Hon var den fridaste kvinna.

Som Egil visste, att Grim var en gäf man, fann han giftet godt och gaf honom mön.

Olof het en man, son af Höskuld Dala-Kollsson och Mälkorka, irske konungen Mörkjartans dotter. Han var en mäkta rik och stor höfding och var den fagraste man, som vid denna tid fans på Island. Han bad om Egils dotter Torgärds hand. Hon var en vän och högrest kvinna, klok och något häftig till sinnes men i hvardagslag lugn och saktmodig.

Egil visste väl, hvad man Olof var, och gärna gaf han dottren till så ädelboren höfding.

Torgärd följde Olof hem till hans gård Hjardarhult.

72.

Egils klände vid Bödvars död.

Egils son Bödvar var nu i sin uppväxt. Han var en förhoppningsfull sven, fager, stor och lika stark, som

Egil eller Torolf varit vid hans ålder. Egil älskade honom mycket, och Bödvar höll ock af sin fader.

En sommar hade ett skepp lupit in i Hvitå, och stor köpstämma hölls. Egil hade köpt mycken timmer, den han lät sine huskarlar forsla hem på en åttaårad skuta.

En gång bad Bödvar dem om lof att följa med, och det tilläts. For han då in till Valla med huskarlarne. De voro sex samman på skutan, och då floden först sent på dagen var att vänta, kunde de ej komma ur älfven förr än långt ut mot kvällen. Då hof sig upp en rasande sydoststorm, och älfströmmen for emot fjärdens böljor och rörde upp dem. Slutet vardt, att skutan sjönk, och alle männen förgingos.

Dagen efter flöto liken upp. Bödvars lik kom upp vid Enarsnäs.

Egil sporde dessa tidender och red strax ut att leta efter liken. Han fann just Bödvards lik, tog det upp på hästen och red med det till Skalle-Grims hög på Digranäs. Han lät öppna högen och lade Bödvar ned bredvid Skalle-Grim. Så kastades högen igen, och vardt man först därmed färdig vid solnedgången.

Därefter red Egil hem till Borg. Han gick strax hän till det sängrum, hvari han var van att sofva, lade sig och sköt dörrslån för. Ingen vågade tilltala honom.

Det är sagdt, att Egil var så klädd; han hade snäfva strumpor och en röd bomullskjortel, trång om öfverkroppen samt på sidan häktad.

Då de nu satte Bödvar ned i högen, säger man, att Egil svälde så upp, att kjortel och strumpor rämnade.

Följande dag höll han sängrummet lykt och njöt hvarken mat eller dryck. Han låg där den dagen och nästa natt med. Ingen tordes tala till honom.

Men på tredje morgonen, så snart det vardt ljust,

lät Åsgärd, hans husfru, en af männen stiga till häst och rida, så snabt han förmådde, väster ut till Hjardarhult för att säga dottren Torgärd alt det, som händt, och bedja henne skyndsamt komma till Borg.

Karlen kom vid eftermiddagstid fram. Torgärd lät strax sadla en häst, och två män följde henne. De redo om kvällen och natten, tils de hunno till Borg.

Torgärd gick strax in i eldhuset. Åsgärd hälsade henne och sporde, om hon ätit aftonvard. Torgärd sade högt, så att Egil kunde höra det:

»Ingen aftonvard har jag ätit, och ingen lyster mig att äta förr än hos Fröja. Vet jag mig intet bättre råd än min fader. Ej vill jag öfverlefva fader min och broder.»

Hon gick hän till sofrummet och ropade:

»Fader, låt upp dörren! Jag vill, att vi bägge fara samma väg.»

Egil sköt slån undan.

Torgärd gick upp i rummet och lade sig i en annan säng, som stod där.

»Väl gör du, dotter, i att följa din fader», sade då Egil; »stor kärlek till mig har du visat. Hvad hopp har jag väl att kunna lefva med slik sorg?»

Sedan tego de en stund.

Egil sade:

»Hvad är det, dotter? Tuggar du något?»

»Jag tuggar tång», svarade hon, »och tänker jag, att det då varder värre med mig. Äljes skall jag för länge få lefva.»

»Är det skadligt?» frågade Egil.

»Mycket», svarade hon. »Vill du äta?»

»Hvarför icke?» sade han.

Om en stund ropade Torgärd och bad om något att dricka.

Man gaf henne vatten.

Då sade Egil:

»Ja, det kommer af tången. Man får stark törst af den.»

»Vill du dricka fader?» sporde hon.

Han tog mot drycken. Den var i ett uroxhorn. Han sväljde i stora drag.

Då sade Torgärd:

»Man har svikit oss. Detta är mjölk.»

Egil bet ett stort stycke af hornet och slungade det bort.

Torgärd sade:

»Hvad skola vi nu taga oss före? Förbi är det med vår föresats. Nu vill jag, fader, att vi förlänga våra lif, så att du måtte kunna kväda en äresång öfver Bödvar, och jag vill rista den på kafle. Sedan dö vi, om oss så synes. Länge månde det dröja, innan din son Torsten kväder öfver Bödvar. Föga höfves det, att ej hans arföl drickes; och hur skall det ske, då ingen af oss sitter med i laget?»

Egil menade, att föga troligt vore, han nu skulle kunna dikta, om han ock pröfvade på.

»Men fresta det må jag» sade han.

Hans andre son Gunnar hade ock dött kort förut.

Nu började Egil kvädet, som lyder så:

»Tungt jag anden drager,
Rör ej lätt min tunga,
Då det höfs åt sonen
Äredikt att sjunga.
Mycket svårt det har sig
Suttungsmjöden tömma.
Ej jag sång kan hämta
Upp ur hjärtats gömma.

Är ej lätt att ösa
Fram ur bröstet sången,
Djupt i jättesalar
Fordomtima fången,
Buren bort af Oden
Hem till gode gudar.
Vållar tunga sorgen,
Att ej sången ljudar.

Först se'n Oden mäktat
Dädan drycken bära,
Klang i Valhall sången,
Fick gud Brage ära . . . . . .
Lyss — jag hör kring högen
Döna vågor vida,
Där jag lade sonen
Vid min faders sida.

För min ätt det lider
Nu till slut af dagen,
Lik en stam i skogen,
Skalad, tordönsslagen.
Mod ej man har mycket,
Rymt har glädjeruset,
När han bär en älskad
Frändes lik ur huset.

Frändefall jag frestat.
Mycket jag fått mista:
Faders lik jag skådat,
Moders blick, den sista.
Därom kan jag kväda
— Kval ej sången hämma —
Låta minnet löfvas
Af min starka stämma.

Böljan bröt så faders
Frändekrets, som rämnat —
Svårast är att lida
Luckan, böljan lämnat.
Där jag sonen skådat,
Ser med sorg i hågen
Nu jag rummet öde,
Ty han sjönk med vågen.

Hårdt har Rån mig ruskat.
Hvart jag väl mig vänder,
Ser jag mig allena,
Arm på käre fränder.
Hafvet slitit sönder
Ättens band, det fasta,
Kunde son ur faders
Starka armar kasta.

Vet det — om jag kunde
Sorg med svärdet hämna,
Skulle kära lifvet
Öges lemmar lämna.
Om med stormens broder
Blott jag kunde strida,
Ned jag skulle stöta
Makan vid hans sida.

Men jag mäktar icke.
Maktlös är min klinga
Emot skeppens bane,
Kan ej hafvet tvinga.
Utan stöd i stormen
Inför alla står jag,
Utan fagert följe,
Gammal gubbe, går jag.

Mig har hafvet rånat,
Mycket från mig rifvit,
När till sälla salar
Han refs bort ur lifvet.
Han var sköld för ätten,
Värn i kring dess ära.
Tungt det är att tälja
Fall af fränder kära.

Väl jag själfver vet det,
Att i sonen bodde
Ämnet till en kämpe.
Det låg godt och grodde,
Skulle vuxit väldigt,
Om han frisk fått frodas,
Tils han stått i härmäns
Led, de vapengodas.

Mest af alt han let till,
Hvad hans fader sade,
Fast alt folket andra
Ord i örat lade.
Halp mig här i hemmet,
Höll mig uppe händigt.
Det var han, som stödde
All min styrka ständigt.

Broderlös jag därtill
Hvilar här i hallen:
Graf en gång jag grof åt
Broder, vapenfallen.
Oro ser jag växa,
Svek vill friden kränka:
Kan på tid, som nalkas,
Ej med ro jag tänka.

Ty hvem ståndar nu väl
Orädd vid min sida,
När i svekets dagar
Godt det höfs att strida?
Tarfvas nu på Island
Vän, som ej vet vika.
Mycket hjälplös är jag,
När mig vänner svika.

Vida får du färdas,
Späja ute, inne,
Skall på Island hittas
Man med tro i sinne.
Girig niding ringar
Huset sent om natten,
Där hans broder sofver,
Dräper, rånar skatten!

Ej i mannalagen
Mer jag har min gamman,
Om ock männen kunde
Hålla frid till samman:
Fick min makas gosse
Upp till gudar fara
Att där uppe leta
Efter fränders skara.

Oblid är mig Oden,
Lägger tyngd, som trycker
Hårdt på mina skuldror,
Stöden undan rycker.
Under kval, dem långa,
Leda nätter vålla,
Kan jag ej mitt gamla
Hufvud upprätt hålla;

Sedan Gunnar, sonen,
Tog den sot, som brände
Lifvet bort och honom
Hän ur världen sände.
Vet jag, utan lyte
Var han att värd akta,
Kunde väl för nidings-
Ord sin tunga vakta.

Väl jag än det minnes,
Att till gudars gårdar
Oden hof den milde,
Som nu minnet vårdar.
Ut från mig han växte,
Ättens gren, den ranke.
Vård fick vacker vidja
Städs i moders tanke.

Spjutens herre* fordom
Till min vän jag hade,
Stod mig godt med guden,
Lit till honom lade,
Gode segergifvarn,
Tils han bort mig stötte,
Slet i tu sin vänskap
Och med hån mig mötte.

Viles broder* räkt mig
Mycket ve, det ser jag:
Ej till gudars höfding
Bloten gärna ger jag. —
Dock har vise guden,
Vetat väl mig skänka
Bot för bittra kvalen,
Vill jag efter tänka.

* Oden.

Ulfvens ovän* gaf mig
Idrott god — att svinga
Smärtan ut med kväden,
Som ur barmen klinga.
Vardt mig gifven makt till
Öppen fäjd att tvinga
Dem, som lömske smyga
Fram att ofärd bringa.

Häl, jag ser hon väntar
Mig på Digranäset,
Där som frändehögar
Sticka upp ur gräset.
Mycket rådvill är jag:
Skall dit bort jag skrida?
Nej, här vill jag gladlynt
Hennes ankomst bida.»

Alt som Egil kom längre fram i kvädet, vuxo hans krafter, och då det var färdigt, framsade han det för Åsgärd, Torgärd och sitt husfolk.

Sedan stod han upp ur sängen och satte sig i högsätet.

Detta kväde kallade han Sonförlust.

Därpå lät han hålla arföl för sine söner efter gammal sed.

Och när Torgärd for hem, gaf han henne goda gåfvor.

* Oden.

73.

Arenbjörns-kvädet.

Intill sin ålderdom bodde Egil på Borg. Ej är förtaldt, att han med män här i landet haft rättstvister. Intet vet man häller om holmgångar eller dråp, af honom utförda, alt sedan han slog sig till ro på Island. Sägnen vet, att han ej mera lämnade landet, ty han kunde ej vistas i Norge för de måls skull, han haft med konungarne där.

Han satt i ståtligt bo, ty han var mäkta rik. Det höfdes ock hans skaplynne.

Konung Håkan Adalstens fostre rådde i lång tid öfver Norge. Om sider kommo Erik blodyx söner och kämpade med honom om väldet. I många slag vardt han segraren. Det sista stod på ön Stord. Där segrade han ock men fick sitt banesår.

Sedan vordo Erikssönerne konungar i Norge. Arenbjörn härse var med Harald Eriksson. Han var hans rådgifvare och hade af honom stora förläningar. Han var höfding öfver konungens här, och landsvärnet var i hans vård. Segersäll och stor härman var han ock. Han hade Fjärdafylke som län.

Egil sporde, att konungsskifte varit i Norge, samt att Arenbjörn kommit åter till sina gårdar och satt där i stor heder. Då gjorde han ett kväde om Arenbjörn.

Det lyder så:

Gärna jag sjunger
Om gifmilde kungar,
Är mot de snikne
Jag snål om kvädet.
Öppet jag talar
Om ädlings bragder,
Tiger om skryt,
Som skriker ur hopen.

I skräflarn leksna
Löjet biter.
Villigt jag kväder
Om vänner mine.
I mången härskares
Hall jag stått —
Skalden lugn
Skådat kring sig.

Öfver mig fick
Jag en furstesons,
En mäktig drotts
Dryga vrede.
Mitt blackiga hufvud
Höjde jag djärft
Och gick att finna
Gäfve härsen.*

Fiendens skräck,
Folkets hägn,
Öfver landet hade
Härskaren välde.
Han satt i Jorvik,
Gjordad med svärd.
Af bloddagg däfvet,
Barsk i hug.

* Arenbjörn.

Mot glans under Eriks
Ögonbryn
Var ej godt att se,
Det gaf ej lugn.
Som ormaskinn
Skeno hans ögon,
Sköto skarpa,
Skrämmande blixtar.

Dristade dock
Jag till drotten föra
Skatten, som Oden
Från älskog bar.*
Gudens mjöd
Mäktigt skummade,
Dracks girigt
Af gäfva hirden.

Härmän i höga
Hallen var
Sångarlönen
En syn ej fager:
Skalden sin ulfgrå
Skalle fick
Som skänk för dråpan
Af drotten god.

Jag tog den emot —
Med den följde
Svarta ögon
Bak sida bryn
Och den mun,
Som mäktat tolka
Vid kungens knän
Mitt kvädes lof.

* Skaldemjöden (ɔ: poesien), som Oden hämtade hos Gunnlöd.

Tungan mig gafs
Och tändernas mängd,
Hörande öron
Ock jag fick.
Kallas kan
Fräjdade kungens
Goda gåfva
Bättre än gull!

Bättre än månge
Män på jord
Stod där stark
Vid min sida han,
Trygge vännen,
Som tro jag kunde,
Rådig och rask,
När rätt det gälde.

Arenbjörn,
Ädlaste höfding,
Väl mig värjde
Mot vredgad kung.
Härskarns vän
Var mig trofast
I den mäktiges
Egen gård.*

— — — — — —

Rätt ej vore,
Om vännens gåfvor,
De goda, kastats
I glömskans djup
Likt skatt, som skjutes
Öfver skeppets bord
Och glider i hafvets
Glupande våg.

* Af följande strof finnas i texten blott oklara fragment.

Väl jag må
Väntjuf heta,
Usel att tömma
Odens bägar*,
Trolös man
Och tadelvärd —
Gäldar jag
Ej hjälpen åter.

Nu jag skönjt,
Hvad jag sjunga skall
Om höge härsens
Hedersbragder.
Brant är vägen
Mot Brages höjder,
När männen i mängd
Till minnena lyssna.

Då sång om Tores
Son skall ljuda,
Växa rosande
Om vännen min,
Ligger dock lofvet
Lätt för tungan,
Ämnena välla
Villigt fram.

Först jag täljer,
Hvad folket vet,
Hvad allom tidt
För öronen ljuder,
Hur gifmild jämt
Hjälten fans,
Tappre, ädle
Arenbjörn.

* Dikta.

Storligen alle
Undra sig:
På skänkerna ingen
Ände gifs.
Rikdoms håfvor
Har han fått,
Frodigt gods,
Af Frö och Njärd.

I härsens hus
Ock hopas gull.
Till den rikes gård
Rikdom strömmar
Likt vänner, som komma
Från vägar alla
Och ledas ut
Med lysande gåfvor.

Som på härskarhufvud
Högt buret,
Sig gjuter om pannan
Gyllene smycket.
Vänsäll han är,
Värnad af gudar,
Kär för hvar käck
Kämpahöfding.

Vännen gör,
Hvad vägradt blefve
Af mången man,
Fast mycket han ägde.
Mellan ädlingars gårdar
Är gången lång.
Ej vinst är att skafta
Hvar mans spjut.

Ingen hämtat
Ur Arenbjörns
Stolta bonings
Stora salar
Spottande hån
Eller hätska ord:
En hvar dem lämnat,
Lastad med gåfvor.*

— — — — — —

Till morgonverk
Jag vaknat arla —
Till vännens lof
Jag lyft min hug.
Jag rest en mäktig
Minnesvård,
Som i Brages hägn
Ej brytes ned.

74.

Enar skålglam och Egil.

Enar het en man. Hans far var Hälge Ottarsson, sonson af Björn öströne, som tog land i Bredefjärden. Osvifver kloke var Enars broder.

Ung till åren, vardt han reslig och stark och den ypperste idrottsman. Han började tidigt att dikta och var mycket lärgirig.

Det hände sig en sommar på tinget, att Enar gick hän till Egil Skalle-Grimssons bod för att hälsa på ho-

* Från denna strof och till kvädets sista finnas i originalet kvar endast tre halfstrofer utan inbördes sammanhang.

nom. Samtalet föll fort på skaldskap. Bägge hade de gamman af att tala härom.

Sedan kom Enar ofta för att språka med Egil, och det vardt stark vänskap mellan dem. Kort förut hade Enar vändt hem ifrån en utlandsfärd, och Egil sporde honom ifrigt efter tidender från Norge, efter sine vänner och äfven efter dem, som han menade vara sine fiender. Han frågade ock gärna, hur det stod till med stormännen.

Enar sporde däremot Egil om alt, hvad honom händt på hans färder, och om hans stordåd. Det samtalet tykte Egil om, och han var mycket meddelsam. Enar sporde honom, när det var, han visade det bästa mandomsprofvet, och han bad honom säga det. Egil kvad:

»Slog jag en gång åtta,
Elfva tvänne gånger.
Var jag mild mot vargen —
Vardt jag alles bane.
Skeno hugg, och sköldar
Skälfde tungt för svärden.
Lät jag långa spjutet
Lätt ur handen ljunga.»

När de skildes, lofvade de hvarandra vänskap.

Enar var i lång tid utom lands hos konungar och jarlar. Han var en frikostig och som oftast fattig man. Han var tapper och ädelsinnad. Han var i Håkan jarl Sigurdssons hird.

I Norge var vid denna tid mycken ofrid. Kamp stod mellan Håkan jarl och Erik blodyx söner, och de jagade hvarandra ömsevis ur landet. Konung Harald Eriksson föll för svek söder ut i Danmark vid Hals i Limfjärden. Han stred där med Harald Knutsson, som kallades Gull-Harald. Sedan kämpade denne och Håkan jarl.

Med konungen föll ock Arenbjörn härse.
När Egil fick spörja hans fall, kvad han:

»Falla de, som fordom
Fagra gullet strödde.
Hvem skall nu mig varda
Vän, som gifmildt låter
Gull vid goda orden
Glida mig i handen
Än på andra sidan
Obeprydda hafvet?»

Enar Hälgesson skald vardt kallad skålglam. Han diktade en dråpa om Håkan jarl och nämde den Gullbrist. Länge dröjde det, innan jarlen ville lyssna till det kvädet, ty han var vred på Enar. Då kvad Enar:

»Ljöd om jarlen kvädet:
Hjälten landet hägnar
Än, när andre slumra —
Ångrar nu jag dråpan.
Ej må sången sämre
Synas gifmild herre,
För det skalden fjärran
Från drog hit med glädje.»

Och han kvad en visa till:

»Finnom jarl, som gärna
Gifver ulfvar föda:
Sköldens sken från Sigvalds
Skepp låt mäktigt flamma!
Skall den skatteödarn
Skald ej från sig kasta,
När vi fursten finna —
Fort till skeppet hastom!»

Jarlen ville ej låta Enar draga bort. Han böd honom framsäga kvädet och gaf honom som skaldelön en sköld. Det var en värderik klenod. Bilder från gamla

sägner voro målade på den, och mellan bilderna voro gullspänger fastnitade. Den var fullsatt af ädla stenar.

Enar for till Island och tog uppehåll hos sin broder Osvifver. Om hösten red han öster ut till Borg för att gästa där.

Egil var ej hemma. Han hade farit norr ut i häraden men väntades snart hem. Enar bidade på honom i tre dagar. Längre var det ej skick att sitta som gäst. Innan han for, gick han hän till Egils plats och hängde däröfver den dyrbare skölden. Han sade hemmamännen, att det var en skänk till Egil. Så red han bort.

Samma dag kom Egil hem. När han kom hän till sin plats, såg han skölden och sporde, hvem där rådde om den klenoden. Man sade honom, att Enar skålglam varit där, och vore det en gåfva af honom. Då sade Egil:

»Trollen tage den eländige! Han tror, att jag skall vaka öfver hans sköld och göra kväden om den. Sadlen min häst! Jag skall rida efter honom och dräpa honom.»

Man sade Egil, att Enar redan bittida om morgonen ridit därifrån.

»Är han alt redan hunnen fram till Bredefjärden», sades det.

Sedan diktade Egil en dråpa om skölden.

Egil och Enar höllo vänskapen, så länge de bägge lefde.

Det är förtaldt, hur det om sider gick med skölden. Egil hade den med sig till ett bröllop på Videmyre. Där vardt den kastad i ett kar, fullt af sur mjölk, och blef förstörd.

Sedan lät Egil taga all prydnaden af den, och voro tolf ören gull i spängerna.

75.

Torsten Egilsson.

Som Egils son Torsten växte upp, vardt han den fridaste man. Han hade hvitt hår och var skär i hyn. Han var stor och stark; dock var han icke fadrens jämlike. Han var klok, mildsinnad och saktmodig. Mera stillsam man var ej att träffa. Egil höll ej mycket af honom; och han var ej häller fadren rätt hängifven. Men modren Åsgärd och Torsten voro hvarandra innerligt kära.

Egil började nu att starkt åldras.

En sommar stannade han hemma, medan Torsten var på Altinget.

Innan Torsten red hemifrån, passade han och Åsgärd på att ur Egils kista taga den silkeskappa, Arenbjörn skänkt honom; och hade han den med sig till tinget. Den var honom för sid, och när han med folket tågade upp till lagbärget, sölades den nedantill.

När han kommit hem, lade Åsgärd kappan, där de tagit den. Lång tid därefter lykte Egil upp sin kista, och han fann kappan smutsad. Han frågade sig för hos Åsgärd, hvadan slikt kommit. Hon sade honom sanningen. Då kvad Egil:

»Jag en arfving äger,
Ökar han ej godset.
Ungersvennen sviker
Svårt sin far i lifve.
Väl han kunnat vänta
Vissa dagens gryning,
När kring härman högen
Hunnit frisk sig runda.»

Torsten vardt gift med Jofrid, en dotterdotter af Olof felan. Och kort efter dog hans moder Åsgärd.

Sedan afträdde Egil bo och gård åt Torsten och drog söder ut till sin svärson Grim på Mossfäll, ty af de fränder, som ännu voro i lifve, älskade han mest sin stjufdotter Tordis, Grims husfru.

Till Island kom en sommar ett skepp från Norge. Det fördes af en norsk man, en af Torsten Torasons huskarlar. Han hade att bringa Egil en sköld från Torsten. Det var en dråplig kostbarhet.

Egil tog tacksamt emot den. Vintren derpå gjorde han en dråpa, den han kallade Skölddråpan. Den börjar så:

»Folk i hallen höre,
Hur ditt lof jag sjunger;
Konungsman, till kvädets
Klang lägg själf ditt öra.
Höra tidt skall härman
Höga lofvet åter —
Öfver Norges alla
Ängder skall det ljuda!»

76.

Torstens och Stenars träta.

Ånund sjone på Ånebräcka vardt nu gammal och svagsynt. Han lämnade från sig sitt rika bo till sonen Stenar.

Stenar var till växten större än de fleste, muskelstark, ful, krum i ryggen, kort i bålen och långbent.

Han var en stormodig och hetsig man, bråkig, trätlysten och snar att slå till.

Mellan honom och Torsten på Borg vardt det strax kyligt.

Söder om bäcken Hafslök ligger den myr, som kallas Stackmyren.

Om vintrarne står den under vatten, men när isarne vid vårtid löst sig, har den för nötboskapen så godt bete, att den vägts upp mot en hel stack tunhö.

Af gammal häfd var själfva bäcken gränsskälet mellan Stenars och Torstens ägor.

När Stenars boskap om våren drefs hän till bäcken, gick den ofta öfver den in på Stackmyren, och Torstens huskarlar klagade häröfver.

Slikt brydde Stenar sig icke om, och det lopp stilla af den första sommaren.

Nästa vår lät han boskapen som förr beta på myren. Torsten gaf sig då i tal med honom, dock helt stillsamt. Han bad honom hålla fänaden inne på egen mark, där den af gammalt haft sin gång. Stenar svarade, att boskapen finge alt gå, hvar den ville. Han visade sig föga medgörlig, och de kommo i ett kort ordskifte.

Sedan lät Torsten jaga boskapen till baks öfver Hafslök. När Stenar fick spörja det, satte han sin träl Grane att hålla dem inne på Stackmyren. Där satt han dagarne i ände. Alla ängarna söder om Hafslök betades upp.

En dag gick Torsten upp på klippan, hvarvid gården Borg låg, för att se ut öfver sina ägor. Då såg han, hur Stenars boskap drefs hemåt. Han gick ut på myrarne. Det var sent på dagen. Han såg, att fänaden redan hunnit långt undan. Då gaf han sig att springa. När Grane vardt det varse, dref han obarmhärtigt på djuren, tils de nådde fram till mjölkestället.

Torsten kom efter och hann honom vid ledet i tunstängslet. Där drap han honom. Platsen kallades sedan Graneledet. Han stötte öfver honom ett stycke af gärdesgården och höljde så hans lik. Derpå gick han hem.

De kvinnor, som kommo för att mjölka korna, funno Grane, där han låg. De vände åter till gården och sade Stenar denna tidning. Han släpade trälen upp i ett hult och jordade honom där. Sedan satte han en annan af sine trälar att följa boskapen, och är hans namn icke nämdt.

Torsten låtsade sig denna sommar ej mera märka, hur man handskades med hans ängar.

Om vintren gjorde Stenar en färd ut till Snöfällsstrand. Där såg han en öfver måttan reslig och stark träl, som het Tråd. Han bad att få köpa honom och böd högt. Af ägaren värderades han till tre marker silfver, och gjordes han därmed dubbelt så dyr som en medelgod träl. Köpet slöts, och Stenar hade Tråd hem med sig.

»Nu är det så ställdt», sade han, »att jag vill hafva något arbete af dig. Till alla göromål här på gården är folk redan satt. Dock har jag till dig en sysselsättning, som är föga mödosam. Du skall vakta min boskap. Jag ser gärna, att den hålles till goda betesmarker, och jag vill, att du ej frågar efter, hvad andre tycka, men blott söker ut det frodigaste gräset på myrarne. Ej kan jag se på en man, hvad han går för, om icke du äger styrka och mod att stå för hvem hälst af Torstens huskarlar.»

Han räkte honom en yxa med nära alnslång ägg. Den var det hvassaste vapen.

»Du ser mig ut, Tråd», sade han, »som kunde man ej rätt veta, hur högt du skulle akta Torstens godord, i fall I två kommen att mötas med vapen i hand.»

»Icke står jag», svarade Tråd, »i minsta mån Torsten nära, men jag tycker mig skönja, hvad arbete du här förelagt mig. Torde du mena, att du med mig ej sätter mycket på spel. Och jag finner min lott god, hur den än varder, i fall jag och Torsten skola pröfva krafter samman.»

Sedan tog han emot vaktetjänsten. Länge hade han ej haft den, förr än han fick klart för sig, hvar Stenar hälst låtit sin boskap beta, och låg han med den i Stackmyren.

Så snart Torsten vardt det varse, sände han en af sine huskarlar ned för att säga honom, hvar gränsskälet mellan ägorna gick.

När karlen sagt Tråd sitt ärende och bedt honom drifva nöten bort, enär marken var Torsten Egilssons, fick han till svar:

»Jag sköter icke om, hvem marken hör till. Jag vill hafva nöten, där betet synes mig bäst.»

Så gick huskarlen. Han förtalde Torsten trälens svar.

Denne lät dock alt vara lugnt, och Tråd satt sedan öfver boskapen både natt och dag.

77.

På häradstinget.

En morgon stod Torsten upp med solen. Han trädde upp på klippan och såg, hvar Stenars boskap betade.

Sedan gick han dit ut på myrarne.

Vid Hafslök står en skogsklint, och uppe på den låg Tråd och sof. Han hade löst af sig sina skor.

Torsten steg upp på klinten. Han var endast väpnad med en liten yxa, den han höll i handen. Han stötte till Trånd med skaftet och bad honom vakna. Han sprang hurtigt upp och grep om sin yxa med bägge händer, svängde den och sporde, hvad Torsten ville.

»Jag vill säga dig», sade han, »att jag äger denna jorden, men ert gräsbete är på andra sidan bäcken. Är det ej underligt, att du icke känner till ägoskälet här.»

»Det synes mig föga viktigt, hvems jorden är», svarade Trånd; »jag låter nöten vara, där de trifvas bäst.»

»Jag skulle dock tro», sade Torsten, »att jag själf, och ej Stenars trälar, hade att råda öfver min mark.»

Trånd genmälte:

»Mycket oslugare är du, Torsten, än jag trodde, då du här vedervågar din värdighet och vill hafva dig nattläger under min yxa. Skulle jag mena, att jag väl har din styrka tvefaldt; mod har jag nog, och därtill är jag bättre väpnad än du.»

»Slikt skall dock ej skrämma mig», sade Torsten, »i fall du ej håller dig undan från mina ängar, och väntar jag, att så stor varder skilnaden mellan mitt och ditt öde, som min och Stenars rätt är olika.»

»Nu skall du se, Torsten», svarade han, »om jag något rädes ditt hot.»

Han satte sig ned och band sin sko.

Men Torsten lyfte yxan hårdt upp och högg den i hans hals, så att hufvudet föll ned på bröstet.

Sedan täkte han öfver liket med stenar och gick hem till Borg.

Den dagen vände Stenars boskap sig sent mot hemmet. När det såg ut, som den ej längre kunde väntas, tog Stenar sin häst och sadlade den. I full vapenrustning red han till Borg. Han träffade på gården en man, den han sporde, hvar Torsten höll sig.

Det svarades honom, att han satt där inne. Stenar sade sig hafva ett ärende till honom och bad mannen kalla honom ut. När Torsten hörde detta, tog han sina vapen och trädde ut i dörren. Han sporde Stenar, hvad ärende han kom med.

»Har du dräpt min träl Tråna?» sporde Stenar.

»Det har jag visst», svarade Torsten; »för det skall du ej skylla någon annan.»

»Nu ser jag», sade Stenar, »att du menar dig ha tappert nog värnat din mark, då du dräpt mine två trälar. Dock synes mig detta just intet stordåd. Ty, lyster dig ännu att med mandom värja landet, vill jag därtill gifva dig vida bättre läglighet; ingen annan än jag själf skall hädanefter göra tjänst som vaktkarl. Och veta skall du, att nöten skola både dag och natt vara på dina ägor.»

Torsten genmälte:

»Förre sommaren drap jag den träl, du fått att hålla nöten in på min mark, men sedan lät jag eder hafva betet alt till vintren. Nu har jag för samma sak dräpt den andre trälen för dig, och kan du efter detta låta din boskap i sommar gå på gräs, hvar dig lyster. Men betar den nästa sommar på mina ägor, skall jag dräpa en hvar, som följer den — blifver det ock du själf. Och så skall ske hvarje år, så länge du håller i med att drifva dina nöt in på mina marker.»

Stenar red hem igen. Kort därefter for han upp till Stafvahult, där goden Enar hodde. Han bad honom om hjälp och böd honom penningar.

»Till ringa gagn varder dig mitt följe i detta mål», sade Enar, »så vida icke flere ansenlige män sluta sig till.»

Stenar red upp till Tungo-Odd i Reykjardalen, bad om hans bistånd och böd honom penningar. Han tog emot dem och lofvade sin hjälp, den där skulle göra Stenar stark nog att af Torsten taga ut sin laga rätt.

Om våren drogo Enar och Odd å stad med Stenar för att stämma Torsten Egilsson. De följdes af en stor skara folk.

Stenar stämde Torsten för träldråpen, och skulle ett hvart gäldas med half fredlöshet; ty så var det i lag fastställdt, då trälar dräpts, och då bot ej gifvits, innan tredje dagens sol gått upp, och gingo två slika mål jämt upp mot ett skoggångsmål.

Torsten kom ej fram med någon motstämning för den skade, honom vederfarits.

Kort därefter sände han några män söder ut till Grim på Mossfäll att där förtälja dessa tidender. Egil hörde liknöjdt på, men sedan sporde han dock i tysthet ut alt om trätan mellan Torsten och Stenar och fick veta, hvilke män denne fått på sin sida. Då sändemännen kommo hem, tedde Torsten sig nöjd med deras färd.

Med stort följe red han till vårtinget. Han kom dit en natt före andre. Han tältade samman med sine tingsmän de bodar, de ägde. Sedan lät han sitt följe resa upp väldiga bodväggar. Tak och bonad sattes upp, och det vardt en vida större bod än någon af de andra. I den kom intet folk.

Med en stor skara män red Stenar till tinget. Tungo-Odd och Enar kommo ock med ansenliga följen. De tältade sina bodar.

Mycket folk var samladt i tingsbacken, och man lyste målen.

Torsten böd ingen förlikning. Han svarade alle dem, som ville medla, att han aktade bida domen; han sade, att de mål, som Stenar väkt för sine trälars fall, ej voro mycket värda, enär trälarne med fullt fog dräpts.

Stenar bröstade sig mycket öfver sina måls laglighet, och vore han manstark nog att skaffa sig sin fulla rätt. Med männen talade han hetsigt för sin sak.

Om kvällen skulle rätten sättas. Torsten var till städes med sin flock. Han såg som oftast till, att alt ginge på tinget för sig i laga ordning, ty Egil hade det gjort, medan han var gode och höfding.

Både Torsten och Stenar voro med alt sitt folk i full vapenrustning.

Då såg man ifrån tinget, hur en flock män red uppåt längs Gljufverån, och sköldar glittrade i solen. När de kommo in på tingsvallen, red främst en man i blå kappa. Han hade på hufvudet en gyllene hjälm, vid sidan en gullsirad sköld och ett krokspjut i handen; hålken var gullbeslagen. Han var gjordad med svärd. Det var Egil Skalle-Grimsson, som där red med ett följe af åttio man, alle väl väpnade, som vore de redo till slag. Det var mäkta väl valdt folk.

Han hade fått med sig de bäste bondesönerne från näjden kring Mossfäll — dem, som han funnit vapendugligast.

Han red med flocken hän till den bod, Torsten låtit resa, och som stod tom. Där stego de af sina hästar.

Så snart Torsten såg sin faders färd, gick han med hela sin skara emot honom och hälsade honom med glädje. Egil lät alt resgodset föras in i boden och hästarne drifvas ut i beteshagen.

Sedan gingo han och Torsten med hela flocken upp i tingsbacken och satte sig, där de voro vane att hafva plats.

Egil stod upp och sporde med hög stämma:

»Är Anund sjone här i tingsbacken?»

Anund jakade.

»Glad är jag öfver, att du kommit, Egil», sade han. »Det skall alt hjälpa oss till medling i målen.»

»Är det efter ditt råd, din son Stenar lagför min son Torsten och drager samman folkhopar för att göra honom till skoggångsman?»

»Jag vållar ej deras tvedrägt», svarade Anund. »Många ord har jag spilt på böner till Stenar, att han måtte med Torsten förlikas, ty alltid har jag hälst velat hafva din son Torsten skonad för all vanära, och har jag det gjort för den vänskaps skull, som af gammalt varit mellan oss, Egil, alt sedan vi här föddes upp samman.»

»Snart skall det röjas», svarade Egil, »om detta är ditt allvar, eller det är tomt tal, hvad jag dock ej gärna tror. Minnes jag de dagar, då det skulle synts oss bägge fast otroligt, att vi en gång i en rättsstrid komme att stå emot hvarandra eller ej hade den makt öfver våre söner, att de ej tedde fram sådan dårskap, som jag här hör kan väntas. Mig synes bäst, att medan vi två ännu äro i lifve och stadde så nära deras träta som nu, vi taga målet under oss, få det nedlagdt och ej låta Tungo-Odd och Enar gode hetsa våre söner hop som hingstar. Låtom dem hädanefter söka sitt förvärf af annat än slikt.»

Anund reste sig upp och talade:

»Rätt säger du, Egil. Det är oss otillständigt att vara med på det ting, där våre söner träta. Aldrig skall den skammen hända oss, att vi te oss som slike småmän, de där ej mäkta få sönerne sams. Nu vill jag, Stenar, att du gifver mig dessa mål i händer och låter mig handskas med dem, som mig likar.»

»Ej vet jag», genmälte Stenar, »om jag på så vis vill låta mina mål falla, då jag redan skaffat mig stöd hos stormän. Jag vill ej lägga ned min käran utan Odds och Enars samtycke.»

Sedan rådslogo Odd och Enar med hvarandra.

»Jag vill, Stenar», sade Odd, »fullgöra det löfte, jag gifvit, att hjälpa dig fram till din laga rätt eller till det slut på målen, du menar dig kunna nöjas med. Själf får du stå till svars för, hur de varda handhafda, i fall Egil skall ge domen.»

Då sade Anund:

»Ej behöfver jag i detta mål fästa mig vid Odds mening. Af honom har mig gifvits hvarken godt eller ondt, men Egil har gjort mig mången välgärning. Honom tror jag mycket bättre än andre, och skall det nu gå, som jag vill. Torde dig bäst höfvas, min son, att ej tagas med oss alle här. Ända hittils har jag rådt för oss bägge, och så skall ännu ske.»

»Du tager detta mål hetsigt, fader», sade Stenar, »och ofta, tänker jag, skola vi gräma oss däröfver.»

Sedan hänsköt Stenar målet till Anund, och skulle han åklaga eller ock efter lag komma förlikning å stad.

Så snart Anund fått målet om hand, trädde han hän till Egil och hans son Torsten.

»Nu vill jag, Egil», sade han, »att du ensam gör och låter i dessa mål, som dig tyckes, ty dig tror jag vara den bäste att föra dessa mina mål och alla andra till godt slut.»

Anund och Torsten gåfvo hvarandra handslag och nämde sig vitnen på, att Egil Skalle-Grimsson skulle ensam där på tinget gifva dom i målen, och skulle den stå ovederlägglig. Och därmed hade målen fallit.

Man gick sedan hem till bodarna. Torsten lät leda tre oxar hän till Egils bod och lät dem slagtas till tingsgille.

När Tungo-Odd och Stenar kommit hem till boden, sade Odd:

»Nu hafven I, du, Stenar, och din fader, redt till målens utgång. Menar jag mig nu vara fri från den hjälp, jag lofvat dig, ty det vardt aftaladt mellan oss, att jag skulle stödja dig, tils du hade dina mål fullföljda, eller du fått dem till det slut, dig likade — hur nu än Egils förlikningsdom faller.»

Stenar svarade, att Odd stått honom ädelt och

väl bi, och skulle deras vänskap varda vida varmare än förr.

»Och säger jag dig fri från alt, hvad du förbundit dig till», sade han.

78.

Egils dom.

Dagen efter gick Egil Skalle-Grimsson med Torsten och hela deras flock upp i tingsbacken. Dit kommo ock Anund och Stenar. Tungo-Odd och Enar voro redan till städes.

När andre män fört sina mål fram, reste sig Egil och sporde:

»Äro Stenar och Anund, son och fader, här, så att de kunna höra mina ord?»

Anund svarade, att de voro på stället.

Egil talade:

»Då vill jag nu säga, hur jag fastställt förlikningen mellan Stenar och Torsten. Jag börjar så: Min fader Grim kom hit till lands och tog här i sin ägo alla myrarne och alt häradet rundt om. Han tog sin bostad på Borg och bestämde, hvad jord dit skulle höra. Åt sine vänner gaf han land vida kring, där de sedan bott. Han gaf Åne bo på Ånebräcka, där sonen Anund och sonsonen Stenar hittils haft sitt hemvist. Alle veta vi, Stenar, hvar gränsskälet går mellan Borg och Ånebräcka — det går längs Hafslök. Det var häller icke af ovetenhet, du lät dina nöt beta i Torstens mark. Du lade under dig hans ägor och trodde, det han så

vanslägtats, att han skulle låta dig onäpst roffa sig. I, Stenar och Anund, borden veta, att Åne fick sin jord af Grim, min fader. Nu har Torsten dräpt för dig tvänne trälar. Lätt är för en hvar att se, det de fallit på sina gärningar och ligga ogille; och låge de så, om de ock varit frie män. För det du nu, Stenar, aktat råna ifrån min son Torsten de ägor, han med mitt minne tagit emot, och jag fått i arf efter min fader, skall du lämna från dig din jord på Ånebräcka och ej hafva för den en enda penning. Häller icke skall du hafva ditt bo eller hemvist här i häradet söder om Långån. Innan fardagarne gått, skall du vara undan från Ånebräcka. Men vill du icke efter den tiden oförtöfvadt draga dädan, eller bryter du något, jag här fastställt, falle du ogill för en hvar, som vill gifva Torsten sin hjälp.»

När Egil satt sig ned, nämde Torsten strax vitnen på hans dom.

Då sade Anund sjone:

»Nog skall det menas, Egil, att den dom, du här fält, är väl vrång. Om mig själf kan jag säga, det jag gjort mig all möda att fjärma all fiendskap, men hädanefter skall af mig på intet sparas, som kan skada Torsten.»

»Min tro är», svarade Egil, »att ju längre våra tvister dragas ut, dess värre varder det för dig och din son. Jag tänkte, Anund, att du visste, det jag förr värnat min rätt mot sådane som I bägge. Men Odd och Enar, som känt sig så starkt dragne till eder sak, har af den vunnit en ära, dem värdig.»

79.

Torstens list.

På tinget var en man, som het Torger blund. Han var sonson af Ketil blund, en ättstor och rik norrman, som fått land af Skalle-Grim. Torger var Egils systerson. Hans fader het Ger och hans moder var Skalle-Grims dotter Torunn.

Han hade lämnat Torsten god hjälp i målen. Hittils hade han bott söder om Hvitån, men nu bad han sine fränder gifva sig någon jord ute på myrarne. Egil lyssnade villigt till hans bön och äggade Torsten att taga mot honom. Så läto de honom sätta bo på Åne-bräcka, och Stenar bröt upp och slog sig ned på Lerolök hin sidan Långån. Egil red hem till Mossfäll, och han och Torsten skildes med huldhet.

Hos Torsten var en man, som het Ire, raskare på foten än andre och mäkta skarpsynt. Han var utländing och af Torsten frigifven man. Dock hade han tillsynen öfver hans boskap, och i synnerhet hade han att vid vårtiden drifva all gällboskapen upp till fjälls och om hösten föra den ned till fållorna.

När fardagarne voro ute, lät Torsten samla hop den gällboskap, han hade kvar ifrån vintren, och skulle den nu föras upp till fjälls. Själf red han dit med sju af sine huskarlar, medan Ire stannade kvar i fållorna. Torsten hade den våren månge män i arbete uppe på Gristunga mellan Långevatten och Gljufverån. De höllo på med att resa upp en gärdesgård tvärs öfver näset. Då han öfversett deras arbete, red han hem.

När han kom midt emot tingsstället, sprang Ire

emot honom och sade, att han ville tala med honom ensam. Torsten böd följesmännen rida i förväg. Ire sade honom, att han om dagen varit uppe i Enkunna och sett till fåren.

»Men jag såg ock», fortfor han, »hur tolf spjut och några sköldar skeno i skogen ofvanom vintervägen.»

Torsten sade så högt, att hans följeslagar klart hörde det:

»Hvi lyster honom så starkt att träffa mig, att jag icke kan få rida min väg hem? Dock torde Alvald finna det obilligt, att jag vägrar honom ett samtal, i fall han är sjuk.»

Ire lopp det fortaste, han kunde, upp till fjälls.

Torsten sade till sine män:

»Lång synes mig vägen bli, om vi först skola rida söder ut till Alvaldsstad. Alvald sände mig bud, att jag skulle komma till honom. Månde han dock ej finna sig för väl lönad för den oxen, han gaf mig sista hösten, om jag söker upp honom, när han menar det vara af vikt för sig.»

De redo söder ut öfver myrarne och sedan ridvägen längs med Gufån. Snart sågo de söder om ån en mängd boskap. En man stod bredvid. Det var Alvalds huskarl. Torsten sporde honom, om alt stod väl till på gården. Karlen svarade, att det stod ypperligt till, och var Alvald inne i skogen och högg ved.

»Då skall du», sade Torsten, »säga honom, att om han har nödvändigt ärende till mig, skall han komma till Borg. Jag rider nu hem.»

Och det gjorde han.

Sedan spordes det dock, att Stenar legat med elfva man i försåt vid Enkunna.

Torsten låtsade, som om han ej hört något därom, och alt var lugnt en tid.

80.

Trätan med Stenar lyktas.

Torger het en af Torstens fränder. Han var ock hans gode vän. Han bodde vid denna tid på Alftanäs. Hvarje år hade han för sed att hålla höstgille. En dag red han hän till Torsten och böd honom till sig. Torsten lofvade komma.

På den utsatta dagen gaf han sig hemifrån. Som följe hade han en norrman, den där gästade honom, tvänne huskarlar och sonen Grim. Denne var då tio år gammal.

De kommo öfver Långån och redo vägen fram till Örride-älf. Hin sidan älfven voro Stenar och Anund ute på arbete med sine huskarlar. Så snart de känt igen Torsten, sprungo de till sina vapen och satte efter honom. När Torsten såg dem komma, red han med följet ut genom Långehult. Där reser sig en kulle, hög och föga vid. De stego af hästarne och gåfvo sig dit upp.

Torsten böd svennen Grim löpa in i skogen och hålla sig undan striden.

Stenar och hans män rusade upp emot dem. De voro sex vuxne män i flocken. Den sjunde var Stenars son, tio år gammal. Det kom till kamp.

Andre gårdars folk, som var ute på ängsmarkerna, såg detta möte. Man sprang till och fick dem skilde. Torstens bägge huskarlar lågo döde. Den ene af Stenars män hade fallit, och somlige voro sårade.

Sedan letade Torsten efter sin son Grim. De funno honom. Han hade fått svåra sår, och vid hans sida låg Stenars son död.

Då Torsten sprang upp på sin häst, ropade Stenar efter honom:

»Ränner du nu, Torsten hvitlock!»

»Längre skall du ränna, innan veckan är liden!» svarade han.

Han red med norrmannen ut öfver myren och förde med sig svennen Grim. När de hunno hän till det hult, där står, dog pilten. De jordade honom strax. Och hultet heter nu Grimshult. Platsen, där de slogos, kallas Kampkulle.

Torsten red, som han ärnat, om kvällen till Alftanäs. Gästabudet stod i tre dagar. Vid afskedet erbödo flere män honom sitt följe, men han tog ej emot det och red med norrmannen allena.

Samma dag, Stenar väntade att Torsten skulle gifva sig på hemvägen, red han längs med fjärden. När han kom till de sandbackar, som ligga nedanom Lambestad, satte han sig ned på en af dem och bidade. Han hade med sig det svärd, som het Skryme, ett mäkta godt vapen. Där stod han uppe på backen med draget svärd och stirrade oafvändt åt samma håll, ty han såg Torsten komma ridande ifrån näset öfver sanden.

Bonden på Lambestad — Lambe het han — såg, hvad Stenar där tog sig för. Han gick hemifrån och kom ned till backen, där Stenar stod. Bakifrån grep han honom under armarna. Stenar ville slita sig ifrån honom, men Lambe höll honom fast, och de tumlade bägge utför backen ned på slätten.

I det samma redo Torsten och hans följesman kustvägen fram förbi dem.

Hästen, som Stenar ridit, slet sig lös och sprang

inåt längs fjärden. Torsten såg den och vardt förundrad, ty han hade icke sett något till Stenar.

Då for denne åter upp på backen. Han hade ej blifvit Torsten varse. Då han kommit upp till toppen, nådde Lambe honom och stötte honom hufvudstupa ned i sanden. Så sprang han hem. Och så fort Stenar åter kommit på fötterna, satte han efter honom. Då Lambe hunnit sin dörr, slog han den igen bakom sig. Stenar svängde svärdet efter honom, så att det tog fäste i vädertaket. Därmed skildes de, och Stenar gick hem.

Dagen efter det Torsten kommit hem, sände han en huskarl hän till Lerolök, den där hade att säga Stenar, det han skulle flytta sitt bo hin sidan Borgarrön; gjorde han det icke, skulle han få känna, att Torsten hade störst manstyrka att råda öfver — och då blefve det för sent att komma dädan.

Stenar bröt strax upp och satte bo norr ut på Snöfällsstrand.

Så lyktades trätan mellan Stenar och Torsten Egilsson.

Torger blund bodde nu på Ånebräcka. Han var på alt vis Torsten en så olidlig nabo, han kunde.

En gång, då Torsten och Egil träffade samman, hade de ett långt samtal om sin frände Torger blund, och de voro då i allo ense.

Egil kvad:

»Jag med ord blott gjorde
Jorden fri från Stenar,
Väntade den värnad
Väl för Torger frände;
Svek mig egen systers
Son med löften fagra.
Blund till ondt var bunden
Blott — mig slikt förundrar.»

Torger blund vardt nödd att draga bort från Åne-bräcka och han for söder ut till Flokedalen, ty Torsten kunde icke längre lida hans naboskap men ville dock visa sig skonsam.

Torsten var en svekfri, rättrådig och fridsam man, som dock visste att hålla på sin rätt, i fall andre trädde den för nära. Det gick ej häller mången väl, som gaf sig i strid med honom.

81.

Egils ålderdom och död.

Egil Skalle-Grimsson vardt en gammal man.

På ålderdomen hade han svårt att röra sig, och både hörsel och syn sveko honom. Han vardt ock fotfallen.

Han bodde hos Grim och Tordis på Mossfäll. En dag, då han gick ute längs husväggen, snafvade han och föll. Några kvinnor, som sågo det, logo och sade:

»Nu är det helt ute med dig, Egil, när du ej mäktar gå ensam.»

»Mindre gycklade kvinnorna med oss, Egil», sade Grim bonde, »när vi voro yngre.»

Då kvad Egil:

»Gången som gåsens vaggar,
Grufvar jag mig för fallet.
Tungan i talet stapplar,
Trögt mig öronen tjäna.»

Till sist miste Egil helt och hållet sin syn. En vinterdag, då vädret var kallt, gick han hän till elden för att värma sig. Matdäjan talade om, att det var

stor skam, att en man, sådan som Egil varit, skulle ligga dem för fötterna, så att de ej kunde komma åt att sköta sina syslor.

»Grufva dig icke», sade Egil, »öfver att jag gassar mig vid elden, och låt oss enas om platsen.»

»Statt du upp», sade hon, »och gå hän till din bänk och låt oss stå vid vårt bestyr.»

Egil reste sig, gick bort till sin plats och kvad:

»Blind till bål jag famlar,
Ber om gunst af däjan.
Under ögonlocken
Är mig mörkt och sorgset.
Adalsten med ädla
Ord mig hedrat fordom.
Har mitt tal i höga
Hallar kungar fägnat.»

En annan gång, då Egil trefvade sig hän till elden, sporde en man honom, om han hade det kallt om fötterna, och bad honom ej sträcka dem för nära elden.

»Det skall jag icke», svarade Egil, »men lätt är mig ej att styra dem, ty jag ser intet, och blind man har det för mörkt.»

Och Egil kvad:

»Mig lång är tiden,
Jag ligger ensam.
Konungshägn
Har ej gubben.
Två frusna fötter
För jag med mig.
Stackarne vilja
Till varma härden.»

Det var i Håkan mäktiges sista tid, Egil Skalle-Grimsson gick mot sina nittio år. Rask kunde han kallas; blott synen hade han till fullo mist. Om sommaren, när tingstid kom, bad Egil Grim att få rida

med till tinget. Grim drog på svaret. Han förtalde sedan sin husfru Tordis, hvad Egil bedt om.

»Jag vill», sade han, »att du söker få veta, hvad han menar med denna önskan.»

Tordis gick hän och talade med Egil — det var nu mera hans största gamman att språka med henne. Hon sporde:

»Är det sant, farbroder, att du vill rida till tings? Jag vill, att du sade mig, hvad du syftar därmed?»

»Jag skall säga dig», svarade han, »hvad jag ärnat. Jag har tänkt att taga med mig de två kistorna, konung Adalsten gaf mig, de där bägge äro fylda med engelskt silfver. Dem vill jag låta bära till lagbärget, när mest folk är samladt där. Jag skall så ut silfret, och det tyckes mig underligt, om alle skulle dela det väl mellan sig. Kanske det kunde blifva knuffar och örfilar af, och det om sider bure sig så, att alt tingsfolket slogs.»

»Det är ett dråpligt påfund», sade Tordis, »och det skall minnas, så länge landet är bebodt.»

Sedan talade Tordis om för Grim Egils uppsåt.

»Aldrig skall han få komma fram med slikt vanvett», sade Grim.

När Egil för Grim slog fram om tingsfärden, afrådde denne med fasthet alt, och Egil stannade hemma. Det likade honom ingalunda. Han vardt mycket vresig.

Under tingstiden var Tordis faren till säters. En kväll, när folket redde sig till hvila på Mossfäll, kallade Egil till sig tvänne af Grims trälar. Han böd dem leda fram en häst.

»Jag vill fara till bad», sade han, »och skolen I göra mig följe.» Han kom ut och hade med sig sina silfverkistor. Han steg till häst.

Han red med trälarne ned åt tunet, och till sist såg man dem försvinna bakom brinken.

När huskarlarne om morgonen stått upp, sågo de,

hur Egil trefvade om i hultet öster om gården och ledde hästen efter sig. De gingo hän till honom och fingo honom hem. Men hvarken trälar eller kistor kommo efter, och många äro gissningarna om, hvar Egil dolt sitt silfver.

Öster om gärdesgården kring tunet å Mossfäll är en klyfta i fjället. Man har lagt märke till, att vid häftigt töväder kan där forsa mycket vatten; och när detta lupit helt ut, har man funnit engelskt silfver i klyftan. Några mena, att Egil där har dolt sina skatter.

Nedanom tunet på Mossfäll finnas stora kärr, sällsamt djupa. Många hålla för sant, att Egil där sänkt ned kistorna.

Söder om ån äro varma källor och ej långt därifrån djupa jordhålor, och somlige tro, att i någon af dem ligger Egils silfver, ty därifrån har man ofta sett högeld flamma.

Egil förtalde, att han dräpt trälarne, och därtill, att han gömt kistorna, men han sade ingen, hvar han gömt dem.

Om hösten föll Egil i den sjukdom, som vardt hans bane.

Då han var död, lät Grim föra honom i goda kläder. Sedan lät han bära ned honom till Tjaldanäs, och i en hög där vardt Egil lagd samman med sina kläder och vapen.

82.

Egils hufvudskalle.

Grim på Mossfäll vardt döpt, när kristendomen blef i lag satt på Island. Han lät bygga en kyrka, och

sägnen går, att Tordis låtit föra Egils lik dit. När sedan en ny kyrka restes på Mossfäll, och den gamla refs, funnos mansben under altarstället. De voro vida större än andre mäns ben. Af gammalt folks utsago trodde man sig finna, att det var Egils. Då var presten Skafte Torarensson till städes, en svåra klok man. Han tog Egils hufvudskalle och satte den upp på kyrkomuren. Den var underligen stor, men sällsammast var dess tyngd. Den var skroflig som ett musselskal. Då ville Skafte se, hur tjock skallen var. Han tog en rätt stor handyxa, svängde den till hårdt hugg och slog dess hammare i skallen. Där slaget tog, hvitnade den, men den hvarken buktade sig eller sprack. Och kan man af slikt skönja, att den skallen ej gaf sig lätt för småfolks hugg, när på den funnos svål och hull.

Egils ben lades sedan ned i utkanten af den nya kyrkogården på Mossfäll.

83.

Egils ättlingar.

Torsten Egilsson tog dopet, när kristendomen kom till Island, och han lät bygga en kyrka på Borg. Han var trostark och ren i sin vandel. Mycket gammal vardt han och dog sotdöden, och han jordades vid sin kyrka.

Från Torsten stammar en talrik ätt, många stormän och många skalder. Den kallas Myramannaätten, och till den täljas alla, som ha Skalle-Grim till stamfader. Länge höll det sig i den slägten, att männen

voro reslige och starke kämpar, och somlige stodo i vett framom de fleste.

Inom ätten höll sig stor skilnad i utseendet. Den har att inom sig tälja dem, som varit de fridaste på Island, såsom Torsten Egilsson och hans systerson Kjartan Olofsson samt Hall Gudmundsson, så ock Torstens dotter Hälga den fagra, som Gunnlög ormstunga och Skald-Ramn kämpade om.

De fleste af myramännen voro dock fulare än annat folk.

Torger var den starkaste af Torstens söner. Skule var i växten den väldigaste. Han bodde efter sin fader på Borg. Han var länge ute i viking. På Erik jarls skepp Järnbarden var han stambo, då konung Olof Tryggvesson föll. Han hade i sin vikingstid i alt varit med om sju slag; och gälde han för den störste och käckaste kämpe.

Här lyktas denna saga.

ANMÄRKNINGAR.

Om tidräkningen i Egils saga är följande att märka:

851 födes Skalle-Grim.
869 blir Torolf Kväll-Ulfsson Harald hårdfagres handgångne man.
872 slaget vid Hafversfjärden.
877 Torolf Kväll-Ulfssons fall.
878 kommer Skalle-Grim till Island.
904 födes Egil Skalle-Grimsson.
924 gör Egil med brodren Torolf sin första utlandsfärd.[1]
925 brännes köpstaden Lund.
927 slaget på Vinaheden; Torolfs fall.
929 vänder Egil till baka till Island.[2]
934 Egils tvist med Bärg-Anund på Gulatinget.
936 Egil hos Erik blodyx i Jorvik.
941 Erik blodyx fall.
945 Egils Värmlandsfärd. Han vänder för sista gången åter till Island.
960 Håkan godes fall.
675 Egils kväde vid sonen Bödvars död.
990 Egils död.
1000 antages kristendomen på Island.

---

[1] Egil var då tjugo år gammal och ej tretton, som sagan förtäljer.
[2] Egil hade då varit utom lands i fem år och ej, som sagan säger, i tolf.

Agder innefattade om kring nuv. Hedenäs, Listers och Mandals amt.

Alrekstad, en gård sydost om Bergen, nu Årstad. På den uppehöll Harald hårfagre sig för det mesta under sina sista lefnadsår.

Atle jarl den smärtes söner. Det var oenigheten mellan dem och fosterbröderne Ingolf och Lef, som gjorde, att desse drogo ut från Norge för att söka Island i året 872.

Björn höld. Höld var i Norge namnet på den man, som i arf efter fader och moder ägde odaljord, som tillhört hans förfäder. *Hölden* stod i anseende närmast härsarne (se nedan).

Disablot, en offerfest för gudinnorna, diserna. Den omtalas också i Ynglingasagan i anledning af svenske konungen Adils död.

Dråpa, lofkväde; egentligen ett skaldestycke, som uppläses eller sjunges under ackompanjemang af strängaspel (harpa) eller som har »starkt slag» (sträng takt), och vid hvars uppläsning det gäller att iakttaga en riktig betoning. Dråporna utgöra höjdpunkten af den gamla nordiska konstpoesien. Sin egentliga blomstringstid hade dråpodiktningen i slutet af 10:de samt i 11:te årh. (omkr. 970—1100) och upphörde under 14:de årh. De under hednatiden diktade lofkvädena handla antingen om någon fräjdad man (en konung, en höfding, en väldig stridsman o. s. v.) eller om någon gud. Sedermera diktades dråpor till Kristi, Jungfru Marias samt helgons och biskopars ära. De flesta dråporna hafva tre afdelningar: inledningen, stäfmålet eller omkvädesvisorna och afslutningen.

Enar Hälgeson skålglam stammade från det västliga Island och var en farbroder till den från laxdalsboarnes saga (*Laxdæla*) bekanta Gudrun Osvifversdotter. Som ung drog han till Norge och vardt Håkan jarls skald. Sitt tillnamn *Skålglam* fick han i Jomsvikingaslaget. Missnöjd med Håkan jarl, uttalade han för denne sitt hot att vilja gå öfver till fien-

den. Håkan gaf honom då tvänne förgylda viktskålar af brändt silfver jämte därtill hörande vikter, den ena af gull, den andra af silfver. De hade den egenskapen att, om skålen togs fram och vikterna klungo mot hvarandra, varslade de lycka. Däraf Enars namn. Han drunknade flere år senare i Bredefjärden. Med hans fargods dref viktskålen till en af de öar, som sedan fått namnet Skålöarna. — Af hans kväden är *Vell-ekla* — gullbrist — mest berömdt, och af detta finnas större fragment i konungasagorna. Egilssagans förf. gör sig emellertid skyldig till ett missgrepp, när han sammanställer Vellekla med det anförda värset af Enar. Vellekla är nämligen diktad en god tid före Jomsvikingaslaget — 992 — under hvilket Enar kvad det sista af de tvänne värsen.

Farman kallades den, som företog många handelsresor till sjös.

Finnskatt inkräfdes af en af ländermännen (se nedan) i den nordligaste delen af Norge. Finnarne, de nuv. lapparne, erkände väl norske konungens öfverhöghet men gäldade dock ej frivilligt den honom tillkommande skatten.

Fjalar, en del af nedre Bergenhus amt, mellan Fjärdafylke och Sogn (se nedan).

Fjärdafylke, nordvästra delen af Nedre Bergenhus amt.

Flämingaland, Flandern och södra delen af Nederlanden.

Frisland kallades landen norr om Flämingaland längs hafvet norr ut mot Ejdern.

Gulating hölls på ön Gulen vid Sognefjorden, där namnet Tinganäs (en udde) synes antyda, hvarest tingsplatsen varit belägen. Gulatingslagen var den viktigaste af de fyra tingsföreningar, som under medeltiden funnos i Norge. Enligt sagornas vitnesbörd skall konung Håkan gode hafva bildat eller må hända snarare ombildat och utvecklat G. Tingsföreningen omfattade ungefär de nuvarande Bergens och Kristiansands stift.

Had, Hareidland utanför Stjor-fjorden, Romsdals amt.

Hafversfjärden, nuv. Hafsfjord eller Hafsvåg i Jäderen, Stavangers amt.

Humbra, Humber i England.

Håkan godes härtåg i Västergötland. Detta omtalas äfven i Heimskringla men här berättas, att konungen först hade en kamp i Öresund och sedan drog med sina skepp längs kusten upp till Götland, härjade där och tog dryg skatt af landet. Ett halfvärs anföres af en dråpa utaf Guttorm sindre, som däri säger, att Håkan gjorde götarne skattskyldige.

Hålågaland, Nordlands amt och ungefär södra hälften af Tromsö amt.

Häing, namn på en laxart. Hvarför Ketil fått detta tillnamn är obekant.

Härdla, ön Herlö nordväst om Bergen.

Härse kallades i Norge den man, som rådde öfver ett härad. Härsen hade från början en självständig ställning. Då han sedermera blef en konungens man, bar han vanligen namnet länderman, konungens länstagare. Snorre säger i sin Edda, att den man, som i Norge kallas härse eller länderman, benämnes i Saxland — Tyskland — grefve och i England baron. Som dennes pligt framhåller Snorre domarverksamheten inom häradet och värnet mot yttre fiender.

Högeld menades brinna öfver den grafhög, i hvilken skatter funnos dolda. Denna tro, som ofta omtalas i sagorna, är ännu mycket stark bland allmogen på Island.

Hördaland, största delen af nuv. Söndre Bergenhus amt, delades genom Hardangerfjorden i Nord- och Sunnhördaland.

Jorvik är det isländska namnet på staden York i England, den där antages vara anlagd af Ragnar lodbroks son Ivar benlöse.

Järtecken, ett föremål, t. ex. en ring eller dylikt, som man plägade till yttermera visso låta medfölja det muntliga budskapet.

Kylfingar kallades i forntiden en del af de folk, som bebodde Gardarike (Ryssland).

Kyrjålaland, nuv. Karelen i Finland.

Lyfting, en å däcket i skeppets bakre del befintlig upphöjning, hvarå dess förare hade sin plats.

Länderman, se *härse*. *Flatöboken* framhåller uttryckligen, att när Olof den helige kom till Norge, voro förhållandena sådana, att ländermännen voro de, som styrde folket, och deras gunst måste härskarne söka för att kunna hålla sig på tronen.

Märkesman, den man, som bar märket (banéret) framför höfdingen i ett slag.

Nord- och Södermöre motsvara, samman med Römsdalen (se nedan), nuv. Romsdals amt och västra delen af Söndre Trondhjems amt.

Nömedalen, Namdalen kring Namsen älf, Nordre Trondhjems amt.

Primsigna var att låta pryda sig med korsets tecken till bevis på, att man hyllade kristendomen, fastän man ej mottagit dopet.

Ramnesta, en ö med en gård af samma namn i Foldenfjord, Nordre Trondhjems amt.

Rogaland, Stavangers amt.

Rollög. Det om honom i texten begagnade uttrycket: »veltist ór konungdómi» betyder eg. och efter orden: »välte sig ur konungsdömet.» Och detta var en handling, som tillgick på följande vis: konungen lät resa sitt eget högsäte på toppen af en hög och nedanför — som sig borde — ett lägre, ärnadt för en jarl. Han satte sig på konungsstolen och välte sig ned på jarlens plats. Den älsta berättelsen härom finnes i *Agrip*. Härse, konung i Nömedalen, en af Håkan ladejarls förfäder, ville af sorg öfver sin hustrus död beröfva sig lifvet. Han sökte dock först få veta, om en verklig konung någonsin gjort det. Härpå fans intet exempel men väl på, att en jarl tagit sig själf

af daga. Han gick då upp på en hög och rullade sig ut för den samt förklarade, att nu vore han ej längre konung utan jarl och kunde därför gifva sig bane; hvilket han ock gjorde. Därför ville aldrig häller någon lade-jarl taga sig konungsnamn.

Römsdalen, nuv. mellersta delen af Romsdals amt.

Saxland, i äldre tid hela Nordtyskland — öster om Frisland — och ofta menas därmed hela Tyskland norr om Alperna.

Skafte Torarensson, prest på Mossfäll i första hälften af tolfte århundradet. Han omtalas i Sturlungasagan i året 1121 vid förlikningen mellan de isländske höfdingarne Torgils Oddeson och Haflide Måsson, och Are frode nämner honom som en af landets ansenligaste prester i ett dokument, skrifvet 1143, »*Nafnaskrá islenzkra presta.*»

Skaftkar, så öfversatt efter sagoeditionen (isl. *skaftker*). Den riktiga isländska formen är dock måhända *skapker*, blandningskar.

Skölddråpan. Mer än en gång förekommer det i forntiden, att skalder dikta kväden öfver sköldar, som dem förärats, och å hvilka gudasägner varit utskurna eller målade. Det älsta kväde af detta slag, som man har fragment af, har till förf. Brage den gamle (omkr. 800), som i det samma beskref de bilder, hvilka funnos på den sköld, konung Ragnar lodbrok skänkt honom. Tjodolf från Hvin, som lefde på Harald hårfagres tid, gjorde ett kväde, som kallas *Höstlång* (Haustlöng), öfver figurerna på en sköld, den han fått af en norsk höfding Torlef. I det 12:te århundradet diktade Enar Skuleson (af myramännens ätt) en sång öfver de ingraverade prydnaderna på en yxa, han fått till skänks. Fragment af kvädet finnas i behåll.

Sogn, södra samt östra delen af Nordre Bergenhus amt.

Solundöarna, nuv. Sulenöerne i Sognefjordens mynning, Nordre Bergenhus amt.

Stord, nuv. Stordö utanför Hardangerfjorden, Söndre Bergenhus amt.

Södungssunden kring Atle-ön söder om Stavenäs, Nordre Bergenhus amt.

Tora ladhand har väl fått sitt tillnamn af särskildt fagra ärmbräm.

Torgils gjallande, den högtalande.

Valland, det nordvästliga Frankrike.

Vors, nordöstra delen af Söndre Bergenhus amt.

Ödun illskälda — dåligt diktande — fick sitt tillnamn, för det han en gång i en dråpa om Harald hårfagre begagnat ett omkväde — *stef* — af sin aflidne frände Ulf Sebbeson. Kvädet fick också namnet *Stolinstefja* — dikten med det stulna omkvädet.

Öre, ett, motsvarar två lod; åtta öre utgjorde en mark.

Öresundsflottan, de handelsskepp, som hvarje sommar samlades i Öresund från olika land.

RÄTTELSER.

Sid.	84	rad	11	nedifrån	*står*	fulle	*läs*	fulla
»	102	»	16	»	»	Assar	»	Assur
»	106	»	7	uppifrån	»	Håkon	»	Håkan
»	156	»	5	»	»	sitt mjöd	»	sin mjöd
»	163	»	12	nedifrån	»	viken	»	Viken
»	167	»	17	»	»	unfägnaden	»	undfägnaden
»	205	»	1	uppifrån	»	*BODVARS*	»	*BÖDVARS*

2 89001292200

MA
02

89049683683

b89049683683a